

RIKSINTRESSEN FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL I STOCKHOLM LÄN 2019

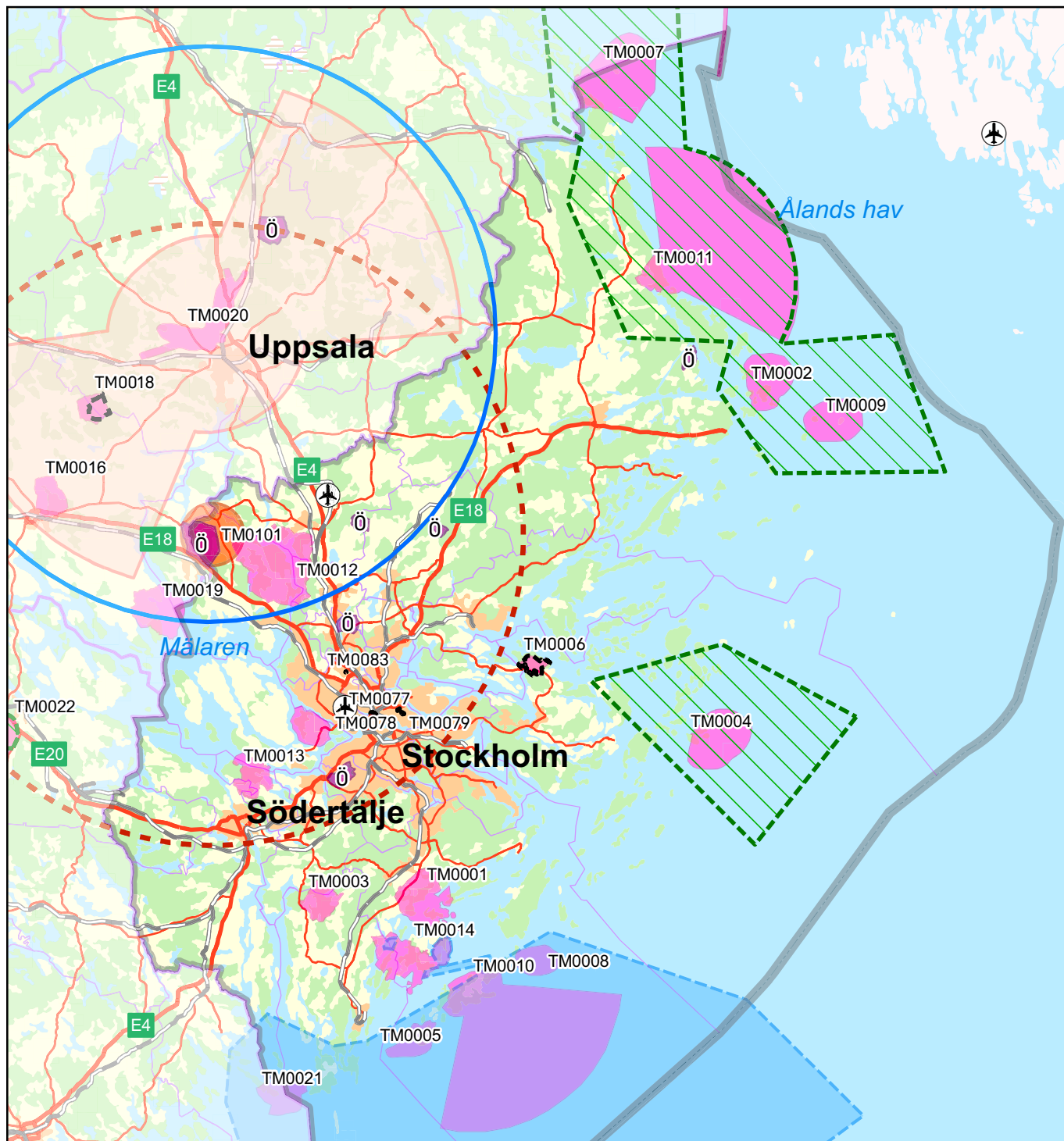

AB - STOCKHOLMS LÄN

För mer information om riksintresset samt tillhörande påverkansområden, se värdebeskrivningarna samt www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarsmaktens stödenhet
 geografisk information (Geo SE)
 Bakgrundskarta:
 Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
 Överlagrad information: Försvarsmakten
 Kartprojektion: SWEREF99 TM
 Skala: 1:950 000
 Produkt ID: SE-190363:1
 © FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

Riksintresse i havet (sjöövningsområde)

Påverkansområden

- MSA-områden
- Område med särskilt behov av hinderfrihet
- Påverkansområde väderradar
- Påverkansområde för buller eller annan risk
- Påverkansområde övrigt
- Stoppområde för vindkraftverk
- Stoppområde för höga objekt

Innehållsförteckning

Inledning	Sid 5
Bakgrund	Sid 7
Myndigheter som bedriver verksamhet inom riksintressen för totalförsvarets militära del	Sid 9
Exempel på vad som ska remitteras till Försvarmakten	Sid 12
Bullerberäkningar och påverkansområden för buller	Sid 14
1 – Riksintresset Berga skjutfält/hamn, Haninge kommun	Sid 17
2 – RIKSINTRESSET GISSLINGÖ SKJUTFÄLT, NORRTÄLJE KOMMUN	Sid 22
3 – Riksintresset Grindsjöns skjutfält, Nynäshamns och Botkyrka kommuner	Sid 25
4 – Riksintresset Korsö skjutfält, Värmdö kommun	Sid 29
5 – Riksintresset Mellstens inkl. nåttarö skjutfält, Haninge kommun	Sid 33
6 – Område av betydelse för totalförsvaret – Myttinge övningsfält, Värmdö kommun	Sid 37
7 – Riksintresset Rotens skjutfält, Norrtälje och Östhammars kommun	Sid 39
8 – Riksintresset Stabbo skjutfält, Haninge kommun	Sid 42
9 – Riksintresset Söderarms skjutfält, Norrtälje kommun	Sid 46
10 – Riksintresset Utö skjutfält, Haninge kommun	Sid 50
11 – Riksintresset Väddö skjutfält, Norrtälje kommun	Sid 54
12 – Riksintresset Kungsängens övnings- och skjutfält, Upplands-Bro kommun samt Rosersbergs övningsfält, Sigtuna kommun	Sid 57
13 – Riksintresset Vällinge skjutfält, Salems kommun	Sid 61
14 – Riksintresset Muskö örlogshamn, Haninge kommun	Sid 64
15 – Riksintresset Lovön, Ekerö kommun	Sid 67
83 – TOTALFÖRSVARETS FORSKNINGSINSTITUT (FOI), STOCKHOLMS KOMMUN	Sid 70
Värdebeskrivning Försvarmaktens Hökvarter på Lidingövägen och Banérgatan	Sid 74
Värdebeskrivning för övriga riksintressen och områden av betydelse som helt eller delvis omfattas av försvarssekretess	Sid 78
Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier	Sid 81
Värdebeskrivning för riksintresset militär vädertjänst	Sid 83
Värdebeskrivning för sjöövningsområden	Sid 87
Begreppsförklaringar	Sid 95

INLEDNING

Med totalförsvaret avses alla myndigheter som deltar i Sveriges försvar och som var och en har särskilda uppgifter för att möta och avhjälpa de faror som uppstår då nationen ställs inför hot. Vissa delar står alltid redo medan andra är beredda att bidra då samhället måste ställa om sig vid kriser, konflikter och ett eventuellt krig. Totalförsvaret består av två delar – en militär och en civil del. Försvarsmakten är enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenresurser m.m. sektorsmyndighet avseende redovisning av områden som av myndigheten bedöms vara av riksintresse för totalförsvarets militära del. I begreppet militär del ingår även andra myndigheters områden och verksamhet, så som FOI, FRA och FMV, varför Försvarsmakten företräder även dessa vad gäller riksintressen och samhällsplanering. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar för riksintressen för totalförsvarets civila delar.

I denna katalog redovisar Försvarsmakten av myndigheten utpekade *områden av riksintresse* och *områden av betydelse* för totalförsvarets militära del. Hur dessa olika typer av områden skall hanteras regleras i 3 kap 9 § Miljöbalken som bl.a. säger följande:

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Mark och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Riksintressen för totalförsvarets militära del omfattas av 3 kap 10 § Miljöbalken, som säger att ett riksintresse för totalförsvarets militära del skall ges företräde vid en avvägning mellan oförenliga riksintressen. Områden av betydelse för totalförsvarets militära del omfattas inte av det företrädet och är således att likställa med andra områden av betydelse.

Riksintressen för totalförsvarets militära del omfattar dels riksintressen som kan redovisas öppet, dels riksintressen som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet.

För de öppet redovisade riksintressena framgår avgränsning, påverkansområden och värdebeskrivning. De anläggningar som är av riksintresse men som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet, redovisas med ett påverkansområde och en generell värdebeskrivning. I vissa fall kan riksintresset leda till att utökad lovplikt måste införas med särskilda områdesbestämmelser, eller att förordnande enligt 11 kap 12 § PBL behöver beslutas av Länsstyrelsen för ett visst geografiskt område. Länsstyrelsen får i dessa fall vid behov en separat redovisning av föreliggande riksintresse från Försvarsmakten.

I de flesta fall medför den verksamhet som konstituerar riksintresset (skjut-, spräng-, hamn-, flygverksamhet, radar, sensorer, kommunikationsanläggningar etc.) en omgivningspåverkan som redovisas i form av ett påverkansområde. I dessa områden måste Försvarsmakten genom granskning av planer och lovansökningar kunna säkerställa att ny bebyggelse eller andra åtgärder inte innebär risk för påtaglig skada på riksintresse/område av betydelse för totalförsvarets militära del. Granskningen utgår från de påverkansfaktorer som har betydelse

för bedömningen av påverkan i varje enskilt fall. Exempel på faktorer är buller, luftturbulens, fysiska/skymmande hinder, flyghinder och elektromagnetisk störning.

Påverkansområden som är knutna till övnings- och skjutfält, flygplatser och hamnar säkerställer möjligheten att över tid öva Försvarsmaktens huvuduppgift; förmåga till väpnad strid. Påverkansområden som är knutna till sekretessbelagda anläggningar avser påverkan på anläggningens funktion samt den påverkan som anläggningen kan medföra för omgivningen.

Det är endast Försvarsmakten som kan göra bedömningen av om en åtgärd medför påtaglig skada på ett riksintresse för totalförsvarets militära del, bland annat på grund av tillgång till information som omfattas av försvarssekretess. Försvarsmakten förutsätter att de på kartorna redovisade riksintresseområdena enligt MB 3 kap 9 § andra stycket med tillhörande påverkansområden (omgivningspåverkan) anges i översiktsplanerna för de kommuner som berörs. Försvarsmakten förutsätter även att de på kartorna redovisade områdena av betydelse för totalförsvaret (MB 3 kap 9 § första stycket) redovisas i översiktsplanen som markanspråk.

Vilka åtgärder inom påverkansområdena som kan innebära risk för påtaglig skada på riksintresset kan inte i detalj anges på förhand. Risken bedöms i varje enskilt fall utifrån de lokala förutsättningarna på motsvarande sätt som gäller för bl.a. kulturminnen. Slutlig bedömning kan således ske först när det motstående intresset angivits närmare. Ett exempel på risker är när störningskänslig bebyggelse (så som skolor, vårdlokaler och bostäder) etableras inom påverkansområdet från skjutfält eller flygplatser. Risken består i dessa fall av att Försvarsmaktens verksamhet vid kommande provningar enligt miljöbalken begränsas. Försvarsmaktens erfarenheter visar att tillämpningen av PBL i detta avseende inte överensstämmer med tillämpningen av miljöbalken avseende krav på utomhusmiljö. Ett annat exempel är risken vid uppförande av höga objekt där Försvarsmakten bedriver flygverksamhet. Denna risk avser främst, begränsningar i förmåga vid skarpa insatser inom ramen för incidentberedskap och hinder för övning av lågflygning dvs. övning av operativ förmåga.

I avsnittet "Värdebeskrivning för övriga riksintresseområden" beskrivs fasta anläggningar som omfattas av försvarssekretess, vilka har en omgivningspåverkan och kan påverkas av exempelvis höga objekt. Varken placering av anläggningarna eller dess funktion kan anges öppet. Skyddet mot att dessa anläggningar ska utsättas för påtaglig skada möjliggörs genom att alla ärenden av vissa typer (exempelvis höga objekt, förändringar av riksvägar, införandet av områdesskydd så som naturreservat) remitteras till Försvarsmakten.

Vid frågor om riksintressen för totalförsvarets militära del, vänd dig till Infrastrukturavdelningen på Högkvarteret via följande epost: fysplan@mil.se.

Formella remisser skickas till exp-hkv@mil.se.

BAKGRUND

När Naturresurslagen (NRL, SFS 1987:12) realiserades 1987 inledde Försvarmakten genom dåvarande Förvarsstaben arbetet med att definiera det militära försvarets riksintresseområden. På uppdrag av Överbefälhavaren redovisade Fortifikationsförvaltningen år 1989 Försvarmaktens underlag rörande övnings- och skjutfält för tillämpningen av PBL och NRL (dnr 5815/89/R) med en generell beskrivning och kartor för samtliga fält som var riksintresseområden enligt NRL 2 kap 9 § andra stycket. På kartorna redovisades påverkansområden utanför fältgränserna för skottbullen från fin- och grovkalibriga vapen. Texten angav bl.a. att skydd för riksintresset kommer att hävdas inom beräknad utomhusnivå 65 dBAI för finkalibriga vapen och 90 (dB)Lcx för grovkalibriga vapen. Redovisningen delgavs samtliga länsstyrelser och berörda kommuner.

År 1989 utgav Överbefälhavaren och Boverket gemensamt publikationen Försvarmaktens deltagande i fysisk planering (PBL/NRL-underlag nr 29). Publikationen sammanfattade rutiner vid handläggning av ärenden enligt Plan- och bygglagen (PBL) och Naturresurslagen (NRL) och redovisade översiktligt myndighetens behov av mark och anläggningar. I publikationen redogjordes bl.a. för de olika rutinerna vid handläggning av både öppna och sekretessbelagda anläggningar och områden. Redovisningen av hemliga försvarsanläggningar skedde genom sekretessbelagda kartor som av dåvarande Försvarsområdesbefälhavarna delgavs länsstyrelserna och berörda kommuner. Publikationen utgjorde en första översiktlig värdebeskrivning för öppet redovisade riksintresseområden inom totalförsvarets militära del.

Boverket och Försvarmakten utgav gemensamt en reviderad och utvecklad version av Försvarmaktens deltagande i fysisk planering i PBL/NRL-underlag nr 41 år 1993. Den reviderade versionen innehöll en tydligare värdebeskrivning för övnings- och skjutfält, flygplatser, elektromagnetiska försvarssystem samt ett särskilt avsnitt om vindkraft och sambandssystem.

Försvarmakten och Boverket utgav år 1998 ytterligare en uppdaterad version i PBL/NRL-underlag nr 47 med nya kartor för övnings- och skjutfält av riksintresse och influensområden genom skottbullen från fin- och grovkalibriga vapen. Fälten, då kallade Bollaöarna, redovisades enligt kartbilaga nr 12:2 med omgivningspåverkan genom beräknad ljudutbredning 90 (dB)Lcx från grovkalibriga vapen.

Försvarmakten har således sedan år 1989 redovisat värdebeskrivningar för både övnings- och skjutfält, flottiljflygplatser och hemliga försvarsanläggningar. Försvarmakten har samtidigt även redogjort för myndighetens rutiner och medverkan i fysisk planering. Efter riksdagens försvarsbeslut år 2000 respektive år 2004 om avveckling av det tidigare invasionsförsvaret och det senare beslutet från år 2009 om fortsatt inriktning (prop.2008/09:140, Ett användbart försvar, bet.2008/09FöU:10, rskr. 2008/09:292) har Försvarmakten sett över redovisningen av riksintresseområdena. Ett resultat av arbetet är att Försvarmakten med stöd av akustikkonsult låtit uppdatera beräkningar och kartredovisningar av ljudutbredning från skott- och flygbuller vid samtliga skjutfält, skjutbanor och flygplatser. Högkvarteret redovisade år 2010 (dnr HKV 13 920:50775) de kvarvarande öppna riksintresseområdena till bl.a. Boverket och samtliga länsstyrelser. Däri ingick en

återkallelse av ett antal områden av riksintresse enligt tidigare skrivelser 2006-01-26 (dnr 13 920:61220), ställd till bl.a. Boverket, samtliga länsstyrelser och berörda kommuner.

2010 inleddes därefter ett omfattande arbete med att ta fram specifika kartor och värdebeskrivningar för alla riksintressen för totalförsvarets militära del. Underlaget samråddes med länsstyrelser, Boverket och övriga myndigheter och resulterade i ett kompletterande beslut av chefen för produktionsledningen 2013-09-16 (13 920:62366). I denna komplettering inkluderades bilagor i form av en förteckning över de områden som utgör riksintressen samt en riksintressekatalog med kartor och texter som beskriver riksintressena.

Försvarmaktens ambition sedan 2013 är att löpande se över och vid behov korrigera redovisningen av riksintressen. Detta genom att peka ut ytterligare områden där nya behov identifierats och plocka bort områden som inte längre bedöms utgöra riksintressen. Den första uppdateringen enligt denna modell skedde genom beslut om förnyad redovisning av riksintressen och områden av betydelse 2015-03-18 (FM2015-3297:1). Till detta beslut bilades en förteckning över de områden som utgör riksintresse samt separata riksintressekataloger för respektive län. 2017 års version var uppbyggd på samma sätt.

Förvarsbeslutet 2015 Prop 2014/15:109 gällande försvarspolitisk inriktning 2016-2020 innebär en omriktning mot ett mer nationellt inriktat försvar. Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Detta har påverkat redovisningen såväl av öppet redovisade riksintressen och områden av betydelse samt riksintressen som omfattas av sekretess. I 2018 års version har utifrån dessa ingångsvärden revideringar av flertalet värdebeskrivningar och andra texter gjorts, liksom att ytterligare ett antal riksintresseområden har tillförts redovisningen.

MYNDIGHETER SOM BEDRIVER VERKSAMHET INOM RIKSINTRESSEN FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL

Försvarsmakten ansvarar för riksintressen för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ MB) och är enligt förordning (1998:869) om hushållning med mark- och vattenområden ansvarig för att lämna uppgifter om sådana områden.

Militär verksamhet bedrivs i Sverige av Försvarsmakten (FM). Försvarsdepartementet (FÖ) ansvarar för Sveriges militära försvar och dess stödmyndigheter. Myndigheterna under FÖ är Försvarets materielverk (FMV), Försvarets radioanstalt (FRA), Försvarsmakten (FM), Försvarsunderrättelsesdomstolen, Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet (Siun), Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och Totalförsvarets rekryteringsmyndighet. Den del av dessa myndigheters verksamhet som är eller kan vara en del i att förbereda Sverige för krig ingår i totalförsvaret. Utöver nämnda myndigheter är också Fortifikationsverket (FORTV) i många delar så berörd att myndigheten bör inkluderas i begreppet. FM nyttjar gemensam meteorologisk infrastruktur hos SMHI, där väderraderer är ett tydligt exempel, varför även dessa anläggningar bedöms utgöra riksintresse för totalförsvarets militära del.

Beskrivning av myndigheten Försvarsmakten (FM)

Försvarsmakten är den myndighet som ansvarar för landets försvar. FM ska upprätthålla och utveckla ett militärt försvar som ytterst kan möta ett väpnat angrepp. Myndighetens huvuduppgift är, enligt förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten, att försvara Sverige och främja svensk säkerhet, bland annat genom att upptäcka och avvisa kränkningar mot det svenska territoriet. Självständigt eller i samverkan med andra myndigheter, länder och organisationer ska Sveriges suveräna rättigheter och svenska intressen värnas genom att konflikter och krig förebyggs och hanteras såväl nationellt som internationellt. Med myndighetens befintliga förmåga och resurser ska FM också kunna lämna stöd till civil verksamhet, förordning (2015:722). Grunden för FM verksamhet är förmågan till väpnad strid, varför myndigheten är beroende av övnings- och skjutfält, sjöövningsområden, flygplatser m.m. för att säkerställa möjligheterna till övning och utbildning på dessa förmågor. För att upprätthålla förmågor att upptäcka och avvisa kränkningar används en mängd tekniska system, vilka till stor del omfattas av försvarssekretess (OSL 15 kap 2§).

Försvarsmaktens högkvarter är för närvarande lokaliserat till Stockholmsregionen. Verksamhet bedrivs över hela landet, såväl på mark som till sjöss och i luften. Verksamhet bedrivs årets alla dagar, dygnets alla timmar.

Beskrivning av myndigheten Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) är en civil myndighet med huvudkontor i Kista i Stockholms kommun. Myndigheten bedriver även verksamhet i Grindsjön (Botkyrka och Nynäshamns kommuner), Linköping och Umeå. Myndigheten ska enligt förordningen (2007:861) med instruktion för Totalförsvarets forskningsinstitut bedriva forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete för totalförsvaret och till stöd för nedrustning, icke-spridning och internationell säkerhet. Myndigheten får även i övrigt bedriva forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete. Verksamheten ska bedrivas med beaktande av krav på integritet, relevans och

vetenskaplig kvalitet. Myndigheten ska verka för att försvarsforskningen nyttiggörs även utanför totalförsvaret, och särskilt verka för samverkan mellan militär och civil forskning samt mellan nationell och internationell forskning. Myndigheten har även uppgift att bedriva försvarsunderrättelseverksamhet som fullgörs genom analyser av information som inhämtats från offentliga informationskällor eller som lämnats av uppdragsgivare. Myndigheten ska också på uppdrag av Försvarets materielverk bedriva exportrelaterad verksamhet inom försvarssektorn.

FOI bedriver forskning- och utvecklingsverksamhet inom ett stort antal tillämpningsområden som säkerhetspolitiska studier och analyser inom försvar och säkerhet, bedömning av olika typer av hot, system för ledning och hantering av kriser, skydd mot och hantering av farliga ämnen, IT-säkerhet och nya sensorers möjligheter.

FOI:s uppdragsgivare finns huvudsakligen inom försvarssektorn, bl.a. Försvarmakten och Försvarets Materielverk (FMV), men också civila myndigheter och näringslivet lämnar forsknings- och utvecklingsuppdrag. Myndigheten bedriver forsknings- och utvecklingsverksamhet i samarbete med många utländska myndigheter, forskningsinstitut och företag.

Beskrivning av myndigheten Försvarets radioanstalt (FRA)

Förordning (2007:937) med instruktion för Försvarets radioanstalt beskriver myndighetens uppgifter. FRA:s främsta uppgift är att bedriva signalspaning i syfte att kartlägga bl.a. yttre militära hot, hot mot svensk personal under internationella insatser, internationell terrorism, främmande underrättelseverksamhet mot svenska intressen och övriga internationella företeelser som har betydelse för svensk utrikes-, säkerhets-, och försvarspolitik. All signalspaning är riktad mot utländska förhållanden och sker på uppdrag av regeringen, Regeringskansliet, Försvarmakten, Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen inom Polismyndigheten.

FRA bedriver även informationssäkerhetsverksamhet och ska ha hög teknisk kompetens inom informationssäkerhetsområdet. FRA får efter begäran stödja sådana statliga myndigheter och statligt ägda bolag som hanterar information som bedöms vara känslig från sårbarhetssynpunkt eller i ett säkerhets- eller försvarspolitiskt hänseende. FRA ska särskilt kunna stödja insatser vid nationella kriser med it-inslag, medverka till identifiering av inblandade aktörer vid it-relaterade hot mot samhällsviktiga system, genomföra it-säkerhetsanalyser och ge annat tekniskt stöd.

Myndighetens huvudkontor finns på Lovö och verksamhet bedrivs över stora delar av landet.

Beskrivning av myndigheten Försvarets materielverk (FMV)

Försvarets materielverk har bland annat till uppgift, enligt förordning (2007:854) med instruktion för Försvarets materielverk, att på uppdrag av Försvarmakten hantera varor, upphandla byggentreprenader, varor och tjänster samt att tillhanda logistiktjänster. Myndigheten biträder Försvarmakten i materielförsörjnings- och logistikförsörjningsplanering samt med materielsystemskunskap. FMV bedriver också tjänsteexport, militär luftfart och certifiering för itsäkerhet i produkter och system. För att kunna bistå Försvarmakten och andra myndigheter med relevanta varor, så som utrustning och vapensystem, genomför myndigheten prov och försök på ett antal verksamhetsplatser i landet.

FMV huvudkontor finns i Stockholm.

Beskrivning av Fortifikationsverket (FORTV)

I förordning (2007:758) beskrivs att Fortifikationsverket ansvarar för att förvalta en viss del av statens fasta egendom, exempelvis fastigheter avsedda för försvarsändamål. Myndigheten ser till att Försvarsmakten, med flera myndigheter, har väl fungerande anläggningar, mark och lokaler för den verksamhet som bedrivs. FORTV är fastighetsägare för en stor del av de fastigheter där FM bedriver verksamhet och utgör därför, utöver FM, sakägare i flera av de ärenden som berör riksintressen för totalförsvarets militära del. Myndighetens specialistområde är skydds- och anläggningsteknik, varför myndigheten bedriver vissa prov och försök inom detta ämnesområde.

Fortifikationsverket har huvudkontor i Eskilstuna men bedriver verksamhet över hela landet.

Beskrivning av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut är, i enlighet med förordning (2009:974) förvaltningsmyndighet för meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska frågor. I detta uppdrag ingår bland annat uppgifter som att ta fram underlag som bidrar till god samhällsplanering, förvalta den meteorologiska infrastrukturen inom området gemensamt med FM, bedriva forskning, svara för varningstjänster och ha beredskap och biträda berörda myndigheter vid allvarliga störningar i samhället. SMHI samråder också med Försvarsmakten i frågor av allmän militär betydelse, förordning (2013:1045).

SMHI har sitt huvudkontor i Norrköping men bedriver verksamhet över hela landet.

EXEMPEL PÅ VAD SOM SKA REMITTERAS TILL FÖRSVARSMAKTEN

I hela landet behöver följande ärenden remitteras till Försvarsmakten:

- Samtliga ärenden som rör höga objekt (högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse samt samtliga objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Med sammanhållen bebyggelse avses de områden som utgör tätort på lantmäteriets översiktskarta 1:250 000).
- Samtliga översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner, tematiska översiktsplaner samt alla tillägg till dessa.
- Samtliga ansökningar om tillstånd enligt miljöbalken för nya eller utökning av befintliga täkter (så som grus, sand m.m.).
- Samtliga ärenden/projekt gällande riksvägar och europavägar i hela landet samt alla ärenden/projekt rörande elvägar.
- Samtliga ärenden som rör järnvägar (nyetablering, förändring, avveckling).
- Samtliga ärenden som rör kablar och ledningar (både luft- och markkablar) på land som utgör del av transmissionsnätet och tidigare stamnätet.
- Samtliga ärenden som rör sjökablar (till havs och i kustområden).
- Samtliga VA-planer.
- Samtliga ärenden rörande flygplatser (framförallt ärenden som berör 6 kap 4 § luftfartsförordningen (2010:770)).
- Samtliga ärenden avseende tillstånd för nya, förändring av eller nedläggning av tillståndspliktiga hamnar eller tillståndspliktig hamnverksamhet.
- Samtliga ärenden som rör områdesskydd enligt MB 7 för Natura 2000.

I samverkan med Bergstaten deltar Försvarsmakten i beredningen av ärenden gällande undersökningstillstånd.

Inom påverkansområden för buller eller annan risk samt påverkansområde övrigt behöver även följande ärenden remitteras till Försvarsmakten:

- Samtliga plan- och lovärenden oavsett byggnadshöjd.
- Samtliga ärenden som rör områdesskydd enligt MB 7 kap (så som naturreservat, vattenskydd m.m.). Detta gäller även inom de av Fortifikationsverkets fastigheter som inte utgör riksintressen eller ligger inom påverkansområden.
- Samtliga ärenden som rör vägar.
- Större avverkning av skog.
- Samtliga ärenden som rör kablar och ledningar.

Inom sjöövningssområden behöver även följande ärenden remitteras till Försvarsmakten

- Samtliga plan- och lovärenden som berör kusten (inom 100 meter från strandlinjen) inom sjöövningssområdet. Plan- och lovärenden som befinner sig på land, men inte i anslutning till havet, behöver inte remitteras.

Eftersom samtliga ärenden som rör höga objekt (se punkten 1 ovan) behöver remitteras till Försvarsmakten, oavsett placering i landet, gäller inga särskilda riktlinjer för remisser inom följande områden: stoppområde för höga objekt, stoppområde för vindkraftverk, påverkansområde för luftrum/MSA-område, område med särskilt behov av hinderfrihet.

För landets länsstyrelser berörs exempelvis följande ärenden

- Samtliga ärenden som rör höga objekt (högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse samt samtliga objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Med sammanhållen bebyggelse avses de områden som utgör tätort på lantmäteriets översiktskarta 1:250 000).
- Samtliga översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner, tematiska översiktsplaner samt alla tillägg till dessa.
- Samtliga ansökningar om tillstånd enligt miljöbalken för nya eller utökning av befintliga täkter (så som grus, sand m.m.).
- Samtliga ärenden avseende tillstånd för nya, förändring av eller nedläggning av tillståndspliktiga hamnar eller tillståndspliktig hamnverksamhet.
- Samtliga ärenden som rör områdesskydd enligt MB 7 för Natura 2000 i hela landet.
- Samtliga ärenden som rör områdesskydd, inom påverkansområden för buller eller annan risk samt inom påverkansområde övrigt.
- Samtliga plan- och lovärenden som berör kusten (inom 100 meter från strandlinjen) inom sjöövningområdet. Plan- och lovärenden som befinner sig på land, men inte i anslutning till havet, behöver inte remitteras.

För landets kommuner berörs exempelvis följande ärenden

- Samtliga ärenden som rör höga objekt (högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse samt samtliga objekt högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Med sammanhållen bebyggelse avses de områden som utgör tätort på lantmäteriets översiktskarta 1:250 000).
- Samtliga översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner, tematiska översiktsplaner samt alla tillägg till dessa.
- Samtliga plan- och lovärenden inom påverkansområden för buller eller annan risk samt inom påverkansområde övrigt.
- Samtliga ärenden som rör områdesskydd, inom påverkansområden för buller eller annan risk samt inom påverkansområde övrigt.
- Samtliga plan- och lovärenden som berör kusten (inom 100 meter från strandlinjen) inom sjöövningområdet. Plan- och lovärenden som befinner sig på land, men inte i anslutning till havet, behöver inte remitteras.

BULLERBERÄKNINGAR OCH PÅVERKANSOMRÅDEN FÖR BULLER

En stor del av den militära verksamhet som bedrivs i Sverige är tillståndspliktig enligt miljöbalken. Det innebär att myndigheterna behöver ansöka om tillstånd för att bedriva verksamhet, på exempelvis skjutfält och flygplatser. De ansökningar om tillstånd för miljöfarlig verksamhet som myndigheterna gör omfattar den verksamhet som myndigheten behöver genomföra på den specifika platsen. Det behovet utgår i sin tur från de uppdrag som myndigheterna har fått från riksdag och regering.

I en tillståndsansökan redovisar myndigheterna den beräknade ljudutbredning som den planerade verksamheten förväntas medföra. Det är upp till prövningsmyndigheten, d.v.s. den myndighet dit ansökan om tillstånd skickas för beslut, att avgöra vilket underlag som behöver redovisas. Försvarsmaktens erfarenhet är att det alltid behöver redovisas hur nuläget ser ut vad gäller förekomsten av störningskänslig bebyggelse inom ljudutbredningsområdena i MKB:n till ansökningarna. Förekomsten av störningskänslig bebyggelse inom ljudutbredningsområdet riskerar alltid att begränsa verksamheten.

Värdet av ett gällande tillstånd för miljöfarlig verksamhet utgör grunden för att nå den efterfrågade operativa effekten – dvs. är grunden för att utbilda och öva förband på ett sätt som skapar förutsättningar att försvara Sverige och landets intressen. Sammantaget ger ovanstående att Försvarsmakten behöver säkerställa att det inte tillkommer mer eller utökad störningskänslig bebyggelse inom ljudutbredningsområdena eftersom det riskerar att medföra skada på riksintressena.

Skottbullenberäkningar och bedömning av omgivningspåverkan vid övnings- och skjutfält

Redovisningen av omgivningspåverkan från skjutfält (påverkansområden för buller eller annan risk) bygger främst på beräknade ljudnivåer från dimensionerande vapen och ammunition vid aktuellt skjutfält.

Beräkningarna har utförts med programmet Skuddlyd, som bygger på en samnordisk modell för skottbullenberäkningar. Modellen togs fram under 1980-talet av Fortifikationsverket och dess motsvarigheter i Norge och Danmark, och är i allt väsentligt densamma som den nomogrammodell som togs fram av Naturvårdsverket vid samma tid. Det digitala beräkningsprogrammet har utvecklats så att det sedan omkring tio år tillbaka medger att terrängdatabasen läggs in som en beräkningsförutsättning. Detta medger kartbeskrivning av skärmande effekter mellan skjutplats och olika mottagarpunkter. Beräkningarna bygger på mätvärden som registrerats under kontrollerade former för olika typer av vapen och ammunition. Beräkningarna sker i 50- eller 100-meterssteg, vilket innebär att ljudnivån i ett mycket stort antal punkter registreras. Beräkningarna överförs därefter till digitalt kartunderlag efter beställarens önskemål och behov. Generellt utförs beräkningarna med förutsättningen medvind från skjutplatsen till samtliga mottagarpunkter för att spegla varierande vindriktningar över längre tid. Kompletterande mätningar visar att beräkningarna har en hög tillförlitlighet.

Avgränsningen av den omgivningspåverkan som kan ha betydelse samhällsplaneringen bygger på Försvarsmaktens bedömning av vilka vapen och ammunition som på respektive fält kan vara dimensionerande för störningsupplevelser i omgivningen och få effekt vid en tillståndsprovning av verksamheten på fältet. Avgränsningen har i något fall, för att underlätta tillämpningen, anpassats till naturliga gränser så som vägar och höjder. Utgångspunkten är tillämplig riktvärdesnivå för finkalibriga (Naturvårdsverket allmänna råd, SNFS 2005:15) och grovkalibriga vapen (regeringsbeslut 1998-04-16, dnr Fö98/928/MIL). Vald riktvärdesnivå och vapen- respektive ammunitionstyp bygger i sin tur på gällande miljötillstånd eller pågående miljöprovning av fältet.

Försvarsmaktens huvuduppgift är enligt riksdagens beslut förmåga till väpnad strid. Det är därför väsentligt att övningsverksamheten med både skarp och lös ammunition, sprängningar och annat på de befintliga övnings- och skjutfälten kan säkerställas på lång sikt. Försvarsmakten kommer till följd av detta att vara mycket restriktiv i sin bedömning av tillkommande lov- och planärenden som avser störningskänslig bebyggelse inom det angivna påverkansområdet. Riskerna består av möjliga begränsningar i verksamheten vid framtida förnyade miljöprovningar till följd av ökat antal individer som kan uppleva störningar. Försvarsmakten hänvisar här till förarbetena till naturresurslagen (prop. 1985/86:3, sid 73 ff. och 168 ff.) och miljöbalken (prop. 1997/98:45, sid 34) för vidare läsning.

Bedömning av påtaglig skada

Riktvärdena för finkalibrig ammunition (under 20 mm) är sammanfattningsvis 65 dBAI för verksamhet dag- och kvällstid under vardagar, 60 dBAI kvällstid under lördagar och söndagar samt 55 dBAI under nätter. För grovkalibrig ammunition (20 mm och däröver) gäller 90 (dB)L_{cx} vid fler än 100 skott (bullerhändelser) per år och 95 (dB)L_{cx} vid färre skott än 100 per år vid nyetablering av störningskänslig bebyggelse.

Beroende på det specifika miljötillståndet och den verksamhet som bedrivs på respektive fält, bedöms påtaglig skada i varje enskilt fall.

Flygbullerberäkningar och bedömning av omgivningspåverkan vid flygplatser med militär luftfart

Redovisningen av omgivningspåverkan från flygplatser och övningsflygplatser (påverkansområdena för buller eller annan risk) bygger främst på beräknade ljudnivåer från dimensionerande verksamhet med flygplan och helikoptrar. Det är enbart momentant start- eller landningsbuller som ligger till grund för beräkningen av de maximala värdena, L_{max}, för buller från militär luftfart. Vanligtvis är det flygningar med JAS, 450 rörelser per år, som utgör utgångspunkten för beräkningarna.

Försvarsmakten redovisar normalt ett påverkansområde som utgår från beräknad ljudnivå L_{max} 80 dBA från den dimensionerande verksamheten vid flygplatsen. Bakgrunden till den valda nivån om L_{max} 80 dBA är å ena sidan riktvärdet L_{max} 70 dB utomhus vid störningskänslig bebyggelse i Naturvårdsverkets allmänna råd för flygplatser (NFS 2008:6), och å andra sidan åtgärdsgränsen beräknad ljudnivå L_{max} 90 dB utomhus för bullerisolering av permanentbostäder i villkor enligt gällande miljötillstånd för flottiljflygplatserna. Av

proposition 1993/94:215, Handlingsplan mot buller, framgår också att toleransen mot buller från militär verksamhet bör vara högre än från annan verksamhet. Detta med anledning av att det allmänna intresset att Försvarsmakten effektivt ska kunna utbilda och öva krigsförband i fredstid. Med dessa förutsättningar har Försvarsmakten bedömt att en rimlig avgränsning av påverkansområdet av det riksintresse som flygplatserna representerar anges till beräknad utomhusnivå LAmax 80 dB. Försvarsmakten har därmed valt att för sin del lägga gränsen för att motsätta sig nyetablering av störningskänslig bebyggelse vid en högre nivå än det av Naturvårdsverket fastställda riktvärdet.

Härutöver bör noteras att det i slutbetänkandet från Bullersamordningsutredningen (SOU 2013:67) anges att bestämmelserna i föreslagna förordningar inte gäller militär trafik. Det samma gäller i förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader, där det preciseras i 1§ sista stycket att "bestämmelserna i 6 och 7 §§ gäller inte buller från militära luftfartyg som utför flygningar för militära ändamål".

Bedömning av påtaglig skada

Ny störningskänslig bebyggelse inom det område som beräknas utsättas för LAmax 80 dBA bedöms medföra risk för skada på riksintressena. Risken för skada består i att tillkommande störningskänslig bebyggelse kan innebära begränsningar av Försvarsmaktens verksamhet vid förnyad miljöprövning av verksamheten. Ny störningskänslig bebyggelse inom det område som beräknas utsättas för LAmax 70 dBA bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset, men är i många fall relevant att beakta inom samhällsplanering framförallt med avsikt på god bebyggd miljö och hälsa och säkerhet.

1 – RIKSINTRESSET BERGA SKJUTFÄLT/HAMN, HANINGE KOMMUN

Värdebeskrivning Berga skjutfält

Berga skjutfält och hamnområde omfattar 756 hektar beläget i anslutning till Haninge garnisons kasernområde i Berga. Skjutfältet etablerades år 1943 och har successivt utökats sedan dess. Riksintresseområdet utgörs av Berga skjutfält och Berga Örlogshamn inklusive garnisonsområdet. Garnisonsområdet utgör navet i den samlade verksamhet som bedrivs både inom skjutfältet och inom örlogshamnen.

Berga skjutfält är ett närövningsfält för förbanden inom Haninge garnison och anpassat för övningar med amfibie-, markstrids-, och hemvärnsförband. Närövningsfält är en viktig funktion vid den grundläggande soldatutbildningen och övningen i väpnad strid för flertalet förband.

Skjutfältet är tillståndsprövat enligt den dåvarande miljöskyddslagen och Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 1995-10-26 samt 1999-03-10 beslut. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skjutning med fin- och grovkalibrig ammunition samt sprängningar, som påverkar omgivningen utanför skjutfältets gräns genom buller och annan risk.

Övnings- och skjutfält utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med utrustning och vapensystem är därför av riksintresse. Berga skjutfält är ett sådant område och nyttjas av flera förband. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera skjutområden samt över vattenområde. Variationen av övningsmöjligheter för Försvarsmaktens olika förband och möjligheten att även samöva förband är av stort värde. Berga skjutfält är unikt då riskområdena för den aktuella verksamheten är belägna inom skjutfältets egna gränser. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som fritt kan disponeras av Försvarsmakten.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdet av buller eller annan risk.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På flertalet av Försvarmaktens övnings- och skjutfält finns höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan X.

ALLMÄN VÄRDEBESKRIVNING FÖR FÖRSVARSMAKTENS HAMNAR

Hamnverksamheten är inte tillståndspliktig enligt miljöbalken och medför generellt ingen större omgivningspåverkan. Dock finns det enskilda verksamheter inom hamnområdet som medför omgivningspåverkan.

För de marina förbanden i Försvarmakten med specialiserade fartyg och materielsystem krävs ett högt säkerhetsskydd med egna anpassade hamnar och baser. Hamnarna och baserna är en omistlig del för Försvarmaktens marina verksamheter och utgör därför riksintresse. Vissa hamnar nyttjas även av andra myndigheter såsom Kustbevakningen och Polismyndigheten.

I hamnverksamhet ingår bl.a. förtöjning och underhåll av fartyg och båtar samt förvaring av drivmedel och specialbränsle, vapen-, ammunition- och avfallshantering. Hamnverksamhet genererar även till- och fråntransporter med både land- och sjötrafik. Eftersom huvuddelen av fartygen som nyttjar Försvarmaktens hamnar är specialfartyg krävs det anpassade system och anordningar i hamnen för att kunna stödja dessa. Verksamheten kräver också möjligheter till teknisk infrastruktur och skydd av denna. Samtliga hamnar är skyddsobjekt vilket bl.a. innebär tillträdesförbud för obehörig.

Anläggningar och verksamhet i anslutning till hamnarna kan påverka Försvarmaktens möjlighet att bedriva fullskalig hamn- och basverksamhet med hög tillgänglighet och med god säkerhet för personal och materiel. Sådan påverkan kan vara hinder över, på eller under vattnet som begränsar fartygsrörelser och basverksamhet. Det kan även vara tekniska störningar som påverkar samband och bevakningssystem med begränsning i tillgänglighet. Försvarmakten kommer därför att vara mycket restriktiv i sin bedömning av tillkommande lov- och planärenden som kan påverka basverksamheten och det långsiktiga skyddet av hamnen.

Berga Örlogshamn

Berga Örlogshamn är belägen vid Hårsfjärden i Stockholms län och ansluter till både Berga skjutfält och Haninge garnisons kasernområde. Örlogshamnen är huvudbas för Amfibieregementet (Amf 1) och utgör en mycket viktig bas för Försvarmakten.

Örlogshamnen kan, med sin hamn- och basverksamhet stödja samtliga fartygssystem inom marinen. Hamnens infrastruktur är dimensionerad för att stödja fartyg och båtar med bl.a. förtöjning, drivmedels- och ammunitionstjänst samt underhållsarbeten. Även för marina utbildningsändamål finns en väl utbyggd infrastruktur.

Örlogshamnen har förutom ett viktigt militärstrategiskt läge även närhet till marina sjöövnings- och skjutområden samt marina sprängplatser under vattnet. Staten genom Fortifikationsverket äger och förvaltar byggnader, kajer och mark inom örlogshamnen.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier.

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras inom hamnen. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till hamnen och dess närområden.
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i verksamheten, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av andra fysiska hinder på, över eller under vattenytan så som odlingsanläggningar, sjökablar, vindkraftverk, bryggor m.m.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdet av buller eller annan risk.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av hamnen att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarsmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada.

Möjliga synergier mellan Försvarsmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarsmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarsmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarsmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL BERGA SKJUTFÄLT OCH HAMN - TM0001

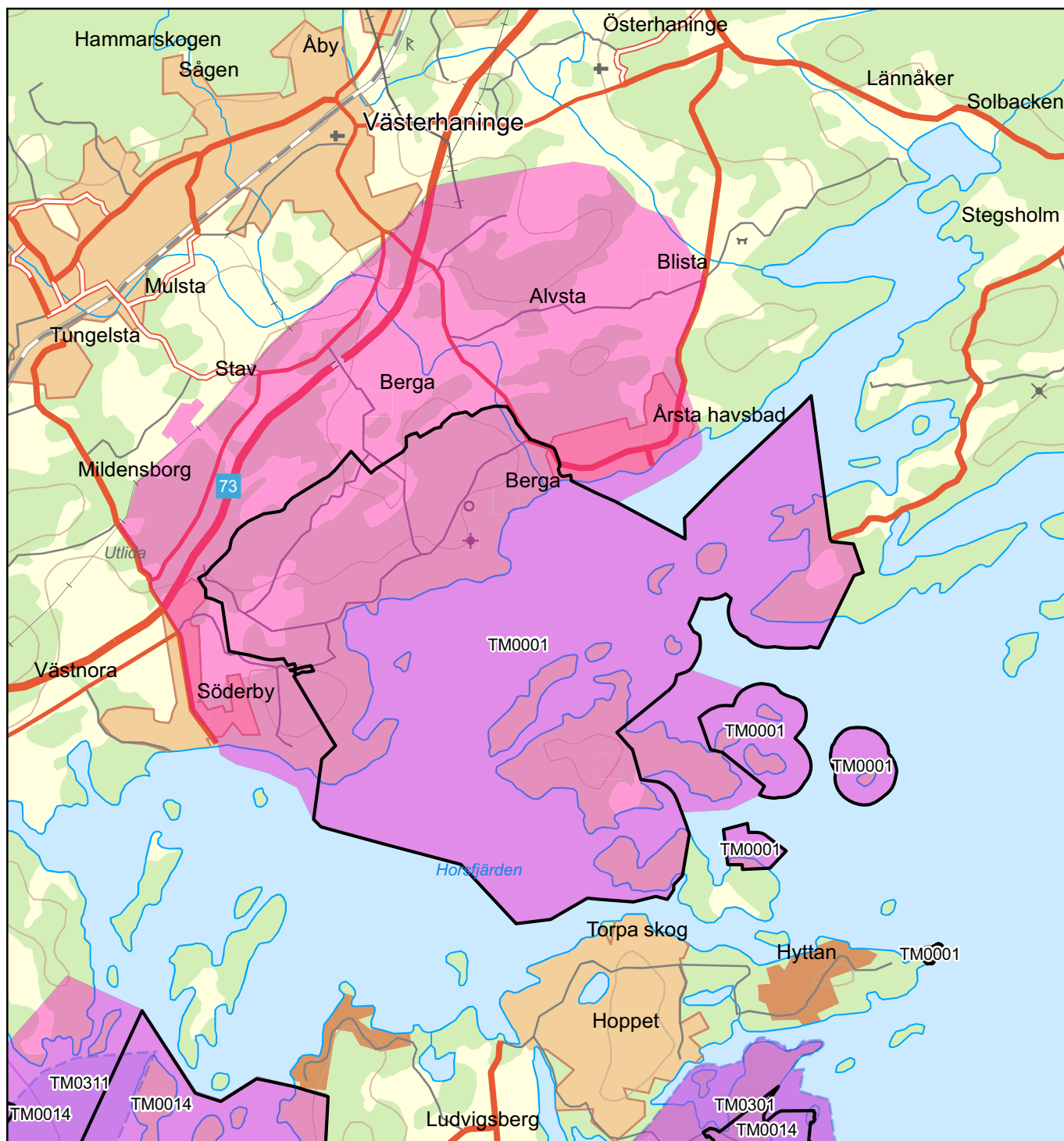
Kommun: Haninge - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 5 km

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:75 000
Produkt ID: SE-190363:2
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

- Riksintresse på land
- Riksintresse i havet (sjöövningsområde)

Påverkansområden

- Påverkanområde för buller eller annan risk

2 – RIKSINTRESSET GISSLINGÖ SKJUTFÄLT, NORRTÄLJE KOMMUN

Värdebeskrivning Gisslingö skjutfält

Gisslingö skjutfält är ett riksintresse som omfattar 36 h och är beläget på Gisslingö i Roslagens skärgård och ingår i Stockholms skärgårdsskjutfält. Kustartilleriet vars främsta målsättning var att försvara Ålandsförtränningen och de norra inloppen till Stockholm inrättades år 1902. Då inleddes en utbyggnad av befästningar och försvarsgrupperingar i skärgården varifrån Gisslingö skjutfält härstammar.

Gisslingö är en del av Amfibieregementets bataljonsövningsområde. Skjutplatsens geografiska läge i anslutning till flera viktiga farleder och hamnar ger Försvarsmakten möjlighet att öva och utbilda i väpnad strid vid skydd och försvar av hamnar och farleder i realistisk och verklighetsförankrad miljö. Skjutplatsen är strategiskt placerad för övningar med amfibie-, markstrids- och hemvärnsförband. Gisslingö ligger inom flygrestriktionsområde R 87.

Den verksamhet som konstituerar riksintresset idag innebär påverkan på omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan risk. Riksintresseområdet består av skjutfältet med tillhörande påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Gisslingö skjutfält tillståndsprövades enligt miljöbalken och ett tillståndsbeslut lämnades av Länsstyrelsen 2010-11-17. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skarpskjutning med huvuddelen av de vapensystem som ingår Försvarsmaktens amfibie- och hemvärnsförband. Riskområdet för skjutfältet sträcker sig ut över vattnet. Skjutningar kan genomföras från:

- land mot landmål
- land mot sjösmål
- land mot luftmål.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med utrustning och vapensystem är områden av riksintresse. Gisslingö skjutfält är ett sådant område och nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden eller över vattenområde. Detta samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som fritt kan disponeras av Försvarsmakten.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

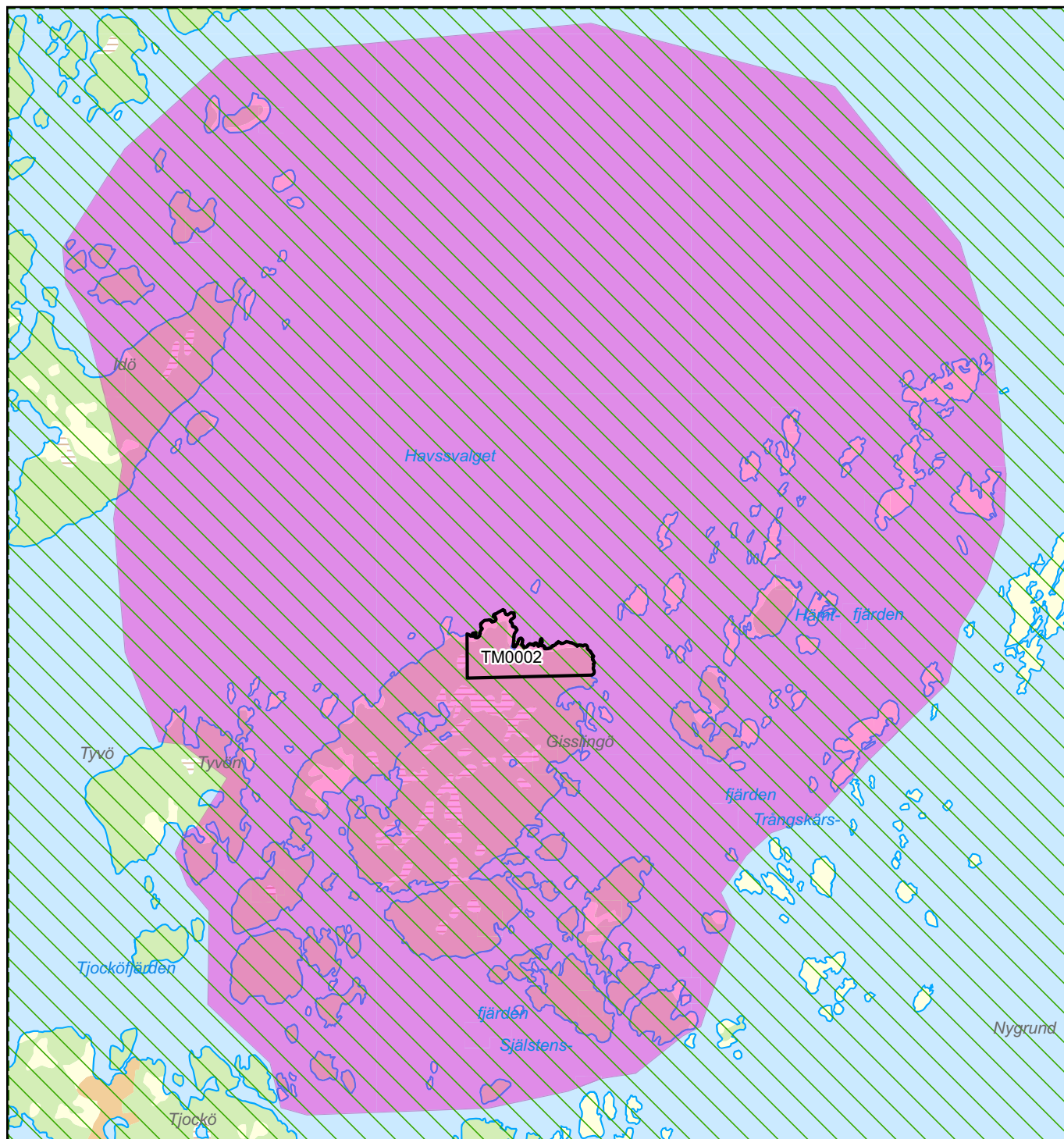
RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL GISSLINGÖ SKJUTFÄLT - TM0002

Kommun: Norrtälje - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:50 000
Produkt ID: SE-190363:3
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

 Riksintresse på land

Påverkansområden

- Område med särskilt behov av hinderfrihet
- Påverkansområde för buller eller annan risk

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdena av påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen
Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns det höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

3 – RIKSINTRESSET GRINDSJÖNS SKJUTFÄLT, NYNÄSHAMNS OCH BOTKYRKA KOMMUNER

Värdebeskrivning Grindsjöns skjutfält

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) är bland annat verksamma inom Grindsjöns skjutfält, centralt beläget på Södertörn ca 45 km söder om Stockholms stad. Fältet omfattar ca 7500 ha och inom riksintresseområdet finns också tillhörande forskningslaboratorier och andra anläggningar för försvarsforskning. Den verksamhet som konstituerar riksintresset medför påverkan på omgivningen genom skottbuller som kan uppfattas som störande.

Miljödomstolen vid Nacka Tingsrätt, meddelade 2009-05-27 tillståndsbeslut enligt 9 kap. 6 § miljöbalken för FOI att vid Grindsjön:

- bibehålla och nyttja befintlig anläggning för utveckling och tillverkning av energetiska material genom kemiska reaktioner i försöks- och laboratorieskala
- bibehålla och nyttja befintliga skjutplatser för skjutning med grovkalibriga vapen och sprängladdningar.

FOI:s verksamhet har bedrivits på Grindsjön sedan år 1941 och är fokuserad på att skapa, värdera och förmedla kunskap och teknik för att hantera risker och sårbarheter för såväl Försvarsmaktens som för det övriga samhällets behov. Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att det uppstår risk för begränsningar av verksamheten. Begränsningar i verksamheten skulle innebära en påtaglig skada på riksintresset. Försvarsmakten anser därför att sådan bebyggelse inte skall tillåtas inom det angivna området för omgivningspåverkan *buller eller annan risk*, för vilket Botkyrka och Nynäshamns kommuner berörs.

För att säkerställa centrala kompetenser för det svenska försvaret och samhällets säkerhet bedriver FOI forskning, analys, utveckling och provning av explosiva ämnen, vapen- och skyddstekniker vid Grindsjön. Verksamheten stödjer Försvarsmakten både direkt och indirekt, såväl för nationella behov som vid internationella insatser. Detta omfattar värdering av hot och sårbarhet, dvs. den vapenverkan som Försvarsmakten kan möta och hur man på bästa sätt kan skydda sig. Analyser görs även för det civila samhällets behov, t.ex. av hot mot och skydd av samhällskritisk infrastruktur, kärnkrafts- och andra anläggningar.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk

- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdet av påverkansområde för buller eller annan risk.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På övnings- och skjutfält finns höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarsmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

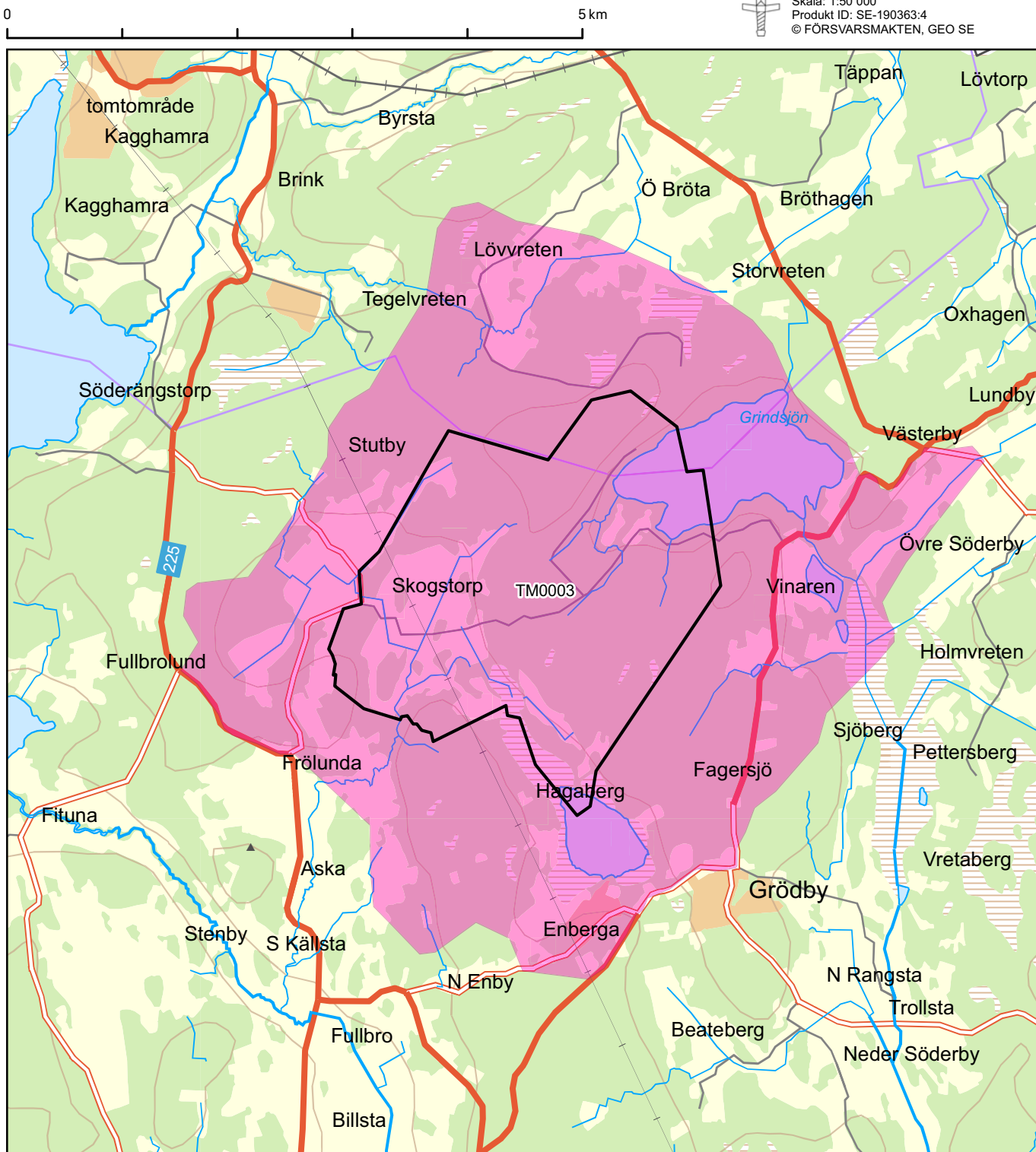
RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL GRINDSJÖNS SKJUTFÄLT - TM0003

Kommun: Nynäshamn, Botkyrka - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:50 000
Produkt ID: SE-190363:4
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

 Riksintresse på land

Påverkansområden

 Påverkanområde för buller eller annan risk

4 – RIKSINTRESSET KORSÖ SKJUTFÄLT, VÄRMDÖ KOMMUN

Värdebeskrivning Korså skjutfält

Korsö skjutfält är del av Amfibieregementets bataljonsövningsområde och omfattar 82 h, beläget på Korsö i Stockholms mellersta skärgård. Skjutfältet ligger i Värmdö kommun och ingår i Stockholms skärgårdsskjutfält. Kustartilleriet vars främsta målsättning var att försvara Ålandsförträningen och de norra inloppen till Stockholm inrättades år 1902. Då inleddes en utbyggnad av befästningar och försvarsgrupperingar i skärgården varifrån Korså skjutfält härstammar.

Riksintresset Korsö skjutfält är väl anpassat för samövningar med amfibie-markstrids-hemvärn- och säkerhetsförband i kombination med flyg-och fartygsförband. Skjutfältets geografiska läge i anslutning till flera viktiga farleder ger Försvarsmakten möjlighet att öva och utbilda i väpnad strid vid skydd och försvar av farleder i realistisk och verklighetsförankrad miljö. Korsö skjutfält ligger inom flygrestriktionsområdet R 19.

Den verksamhet som konstituerar riksintresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan risk.

Riksintresseområdet består av skjutfältet med tillhörande påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 2010-02-24 tillståndsbeslut enligt miljöbalken. Regeringen meddelade tillståndsbeslut 2015-12-17. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skarpskjutning med huvuddelen av de vapensystem som ingår i amfibie-, hemvärns- och säkerhetsförband samt sprängövningar. Riskområdet sträcker sig ut över vattnet. Skjutningar kan genomföras från:

- land mot landmål
- land mot sjömål
- land mot luftmål
- hav mot sjömål
- hav mot luftmål
- hav mot landmål
- sprängverksamhet land
- undervattenssprängning.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med utrustning och vapensystem är områden av riksintresse. Korsö skjutfält är ett sådant område, som nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden eller över vattenområde. Detta samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser. Samövning med flygförband kan också genomföras. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som fritt kan disponeras av Försvarsmakten.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområdena identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdena av påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarsmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada. Endast Värmdö kommun berörs, dels vattenområde, dels östra delen av ön Sandhamn.

Möjliga synergier mellan Försvarsmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarsmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarsmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns det höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarsmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarsmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarsmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps

vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL KORSÖ SKJUTFÄLT - TM0004

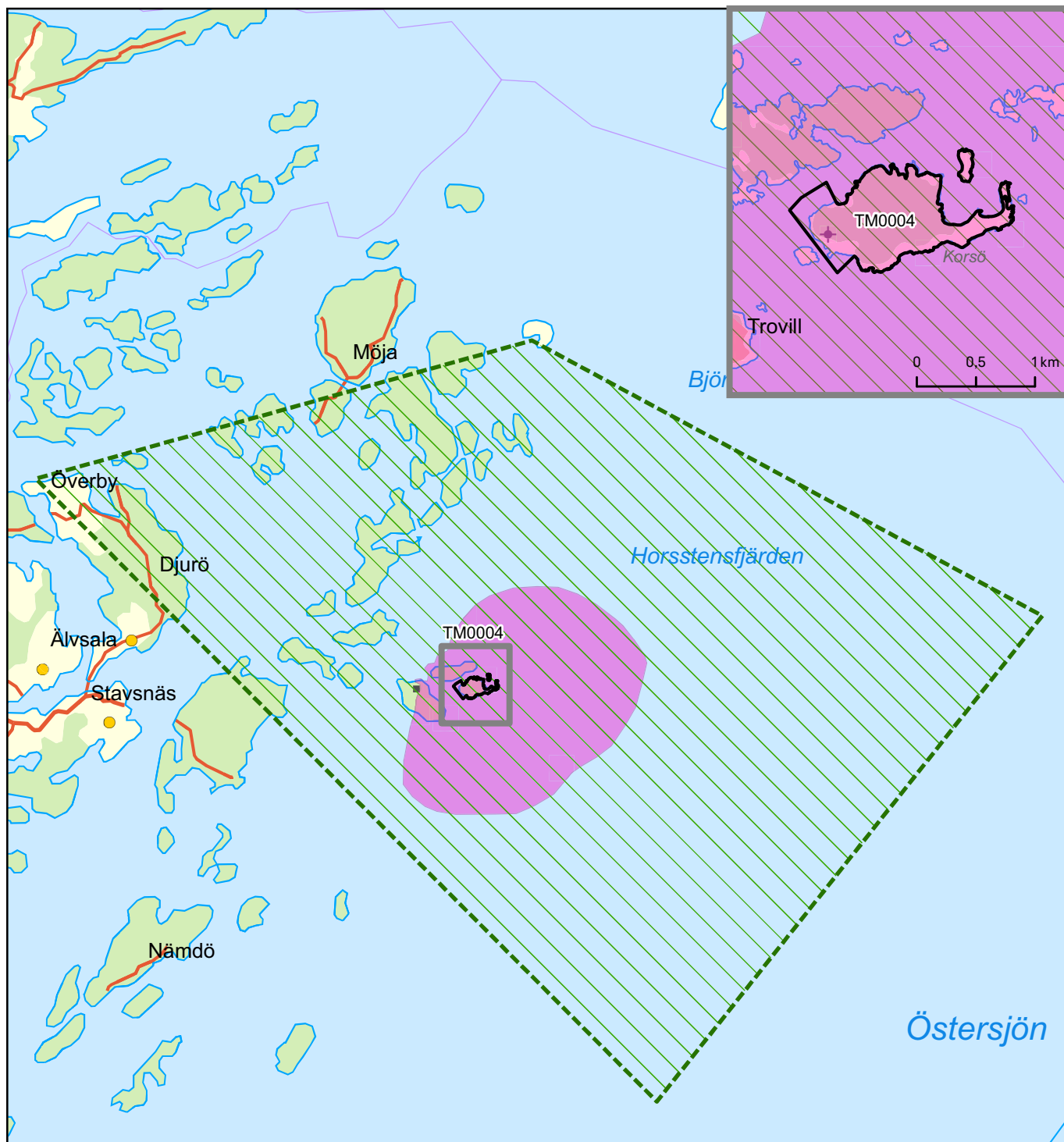
Kommun: Värmdö - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 25 km

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (@Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:250 000
Produkt ID: SE-190363:5
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

 Riksintresse på land

Påverkansområden

- Område med särskilt behov av hinderfrihet
- Påverkansområde för buller eller annan risk

5 – RIKSINTRESSET MELLSTENS INKL. NÅTTARÖ SKJUTFÄLT, HANINGE KOMMUN

VÄRDEBESKRIVNING

Mellstens skjutfält ink. Nåttarö är del av Amfibieregementets bataljonsövningsområde i Stockholms södra skärgård och omfattar 99h i Haninge kommun. Skjutfältet omfattar hela ön Mellsten, Stora Vallringen samt södra delen av Nåttarö. Kustartilleriet vars främsta målsättning var att försvara Ålandsförträningen och de norra inloppen till Stockholm inrättades år 1902. Då inleddes en utbyggnad av befästningar och försvarsgrupperingar i skärgården varifrån Mellstens ink. Nåttarö skjutfält härstammar.

Riksintresset Mellstens skjutfält ink. Nåttarö är väl anpassat för samövningar med amfibie-markstrid-hemvärn- och säkerhetsförband i kombination med flyg- och fartygsförband. Skjutfältets geografiska läge i anslutning till flera viktiga farleder ger Försvarmakten möjlighet att öva och utbilda i väpnad strid vid skydd och försvar av farleder i realistisk och verklighetsförankrad miljö. Mellstens ink. Nåttarö skjutfält ligger inom flygrestriktionsområdet R71A. Riksintresseområdet utgörs av skjutfältet. Den verksamhet som konstituerar riksintresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan risk.

Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 2011-03-16 tillståndsbeslut enligt miljöbalken. Regeringen meddelade tillståndsbeslut 2015-12-17. Den prövade verksamheten omfattar skarpskjutning med huvuddelen av de vapensystem som ingår i amfibieförband/hemvärnsförband och säkerhetsförband samt sprängövningar. Skjutfältet är ett skärgårdsskjutfält med riskområde som sträcker sig ut över vatten. Sprängverksamhet kan genomföras på land samt under vatten och skjutningar kan genomföras:

- på land mot landmål
- på land mot sjömål
- på land mot luftmål
- på hav mot sjömål
- på hav mot luftmål
- på hav mot landmål.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarmaktens övningar med utrustning och vapensystem är områden av riksintresse. Mellstens skjutfält ink. Nåttarö är ett sådant område, som nyttjas av olika förband inom Försvarmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden eller över vattenområde. Detta samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser. Mellstens skjutfält har kapacitet för samövningar med flygförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarmakten kan disponera fritt.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier
Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta

begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdena av påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada. Endast Värmdö kommun berörs, dels vattenområde, dels östra delen av ön Sandhamn.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns det höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan

naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarsmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

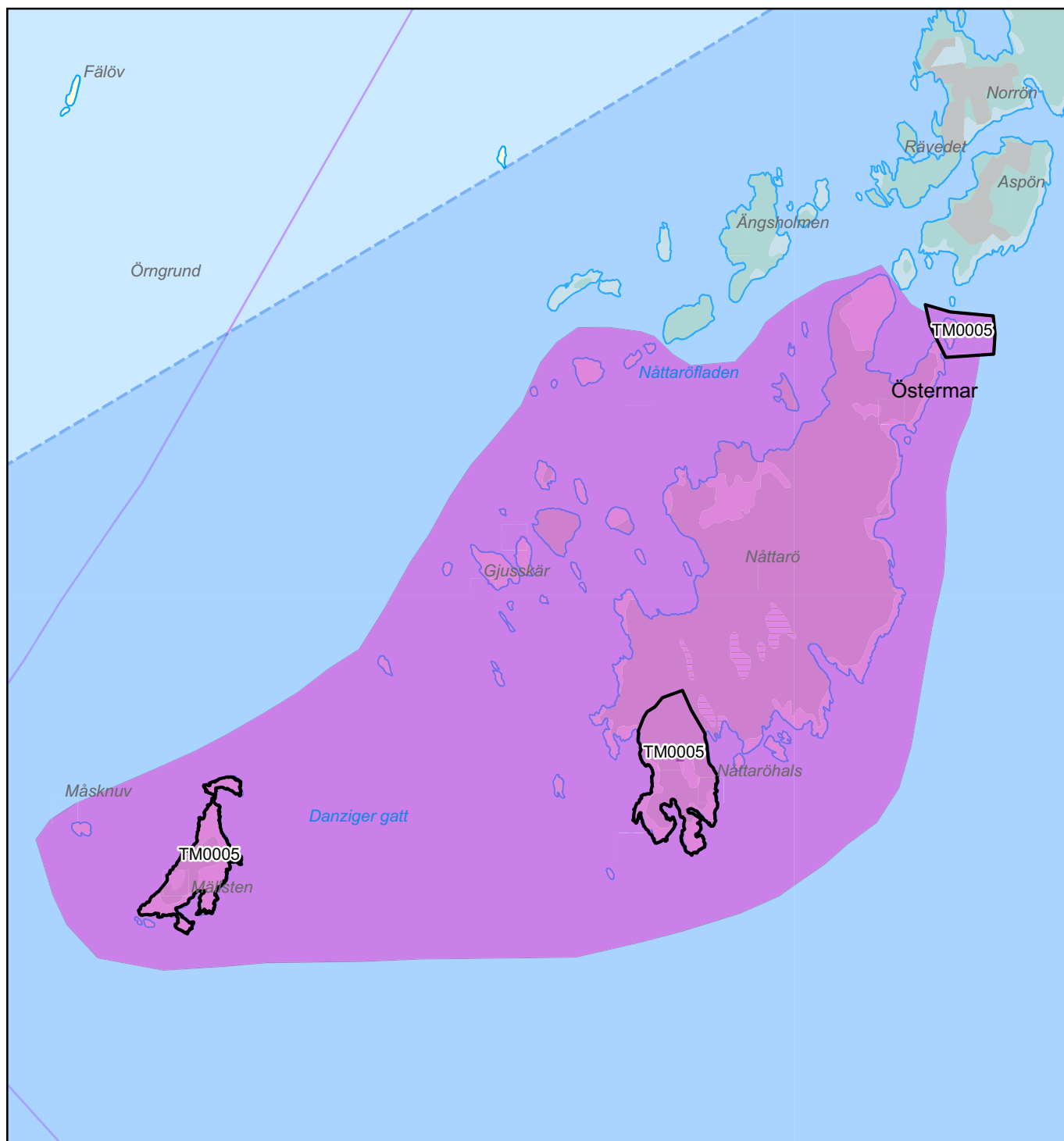
RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL MELLSTENS SKJUTFÄLT - TM0005

Kommun: Haninge - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (@Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:50 000
Produkt ID: SE-190363:6
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

- Riksintresse på land
- Riksintresse i havet (sjöövningsområde)

Påverkansområden

- Påverkansområde för buller eller annan risk

6 – OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARET – MYTTINGE ÖVNINGSFÄLT, VÄRMDÖ KOMMUN

VÄRDEBESKRIVNING

Myttinge övningsfält ligger på norra delen av Värmdölandet i Stockholms mellersta skärgård i Värmdö kommun. Övningar på Myttinge har genomförts sedan de första försvarslinjerna uppfördes i anslutning till Oxdjupet på Värmdösidan år 1899. Under 1900-talet utökades successivt markområdet för att anpassas till Försvarsmaktens behov till nuvarande omfattning. Myttinge har varit skjutfält fram till 2005 men är nu endast ett övningsfält.

Eftersom fältet enbart används för övningar utan skarp ammunition är verksamheten inte tillståndspliktig.

Myttinge övningsfält är ett område av intresse för totalförsvaret, som nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Verksamheten ska därför skyddas så långt möjligt enligt 3kap 9§, första stycket, miljöbalken.

Myttinge övningsfält innehar, precis som många andra av Försvarsmaktens skjutfält, stora naturvärden. De skyddsvärda naturvärdena har dock i allt väsentligt uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten med mekaniserade förband på de stora öppna ytorna samt ett ur försvarsmaktsperspektiv rationellt skogsbruk. Fortsatt övningsverksamhet är en viktig förutsättning för bibehållande av de unika naturvärdena som skapats som en effekt av Försvarsmaktens verksamhet på fältet. Försvarsmakten ser inga påtagliga konflikter med bevarandeintresset på fältet

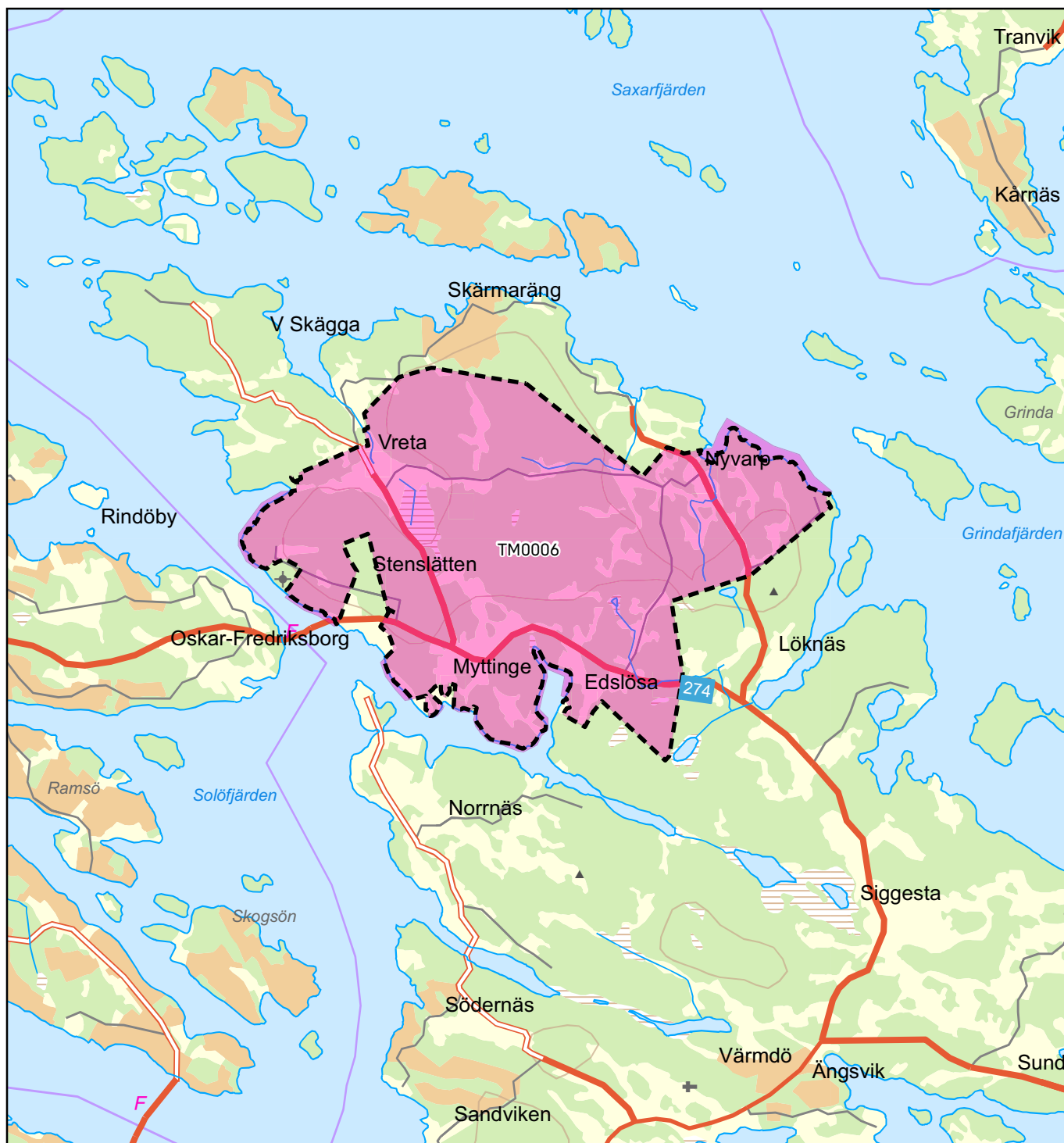
OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL MYTTINGE ÖVNINGSFÄLT - TM0006

Kommun: Värmdö - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:50 000
Produkt ID: SE-190363:7
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna områden av betydelse 3 kap 9§ 1:a stycket MB

Område av betydelse på land

Påverkansområden

Påverkansområde för buller eller annan risk

7 – RIKSINTRESSET ROTENS SKJUTFÄLT, NORRTÄLJE OCH ÖSTHAMMARS KOMMUN

Värdebeskrivning Rotens skjutfält

Rotens skjutfält omfattar 79 h och är beläget på ön Roten i Roslagens södra skärgård. Även en del av Vässarön i Östhammars kommun ingår i skjutfältet. Kustartilleriet vars främsta målsättning var att försvara Ålandsförträningen och de norra inloppen till Stockholm inrättades år 1902. Då inleddes en utbyggnad av befästningar och försvarsgrupperingar i skärgården varifrån Rotens skjutfält härstammar.

Skjutplatsen inom skjutfältet är strategiskt placerad för att möjliggöra samövningar med amfibie-markstrid-hemvärnsförband. Riksintresseområdet utgörs av skjutfältet. Riksintresseområdet utgörs av skjutfältet. Den verksamhet som konstituerar riksintresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbuller som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan risk.

Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 2010-02-17 tillståndsbeslut enligt miljöbalken. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skarpskjutning med huvuddelen av de vapensystem som ingår i amfibie- och hemvärnsförband. Riskområdet sträcker sig ut över vattnet. Sprängverksamhet kan genomföras på land och skjutningar kan genomföras:

- På land mot landmål
- På land mot sjömål
- På land mot luftmål
- På hav mot sjömål
- På hav mot luftmål
- På hav mot landmål.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med utrustning och vapensystem är områden av riksintresse. Rotens skjutfält är ett sådant område, som nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden eller över vattenområde. Detta samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser. Mellstens skjutfält har kapacitet för samövningar med flygförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarsmakten kan disponera fritt.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden

- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdena av påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada. Endast Värmdö kommun berörs, dels vattenområde, dels östra delen av ön Sandhamn.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns det höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL ROTENS SKJUTFÄLT - TM0007

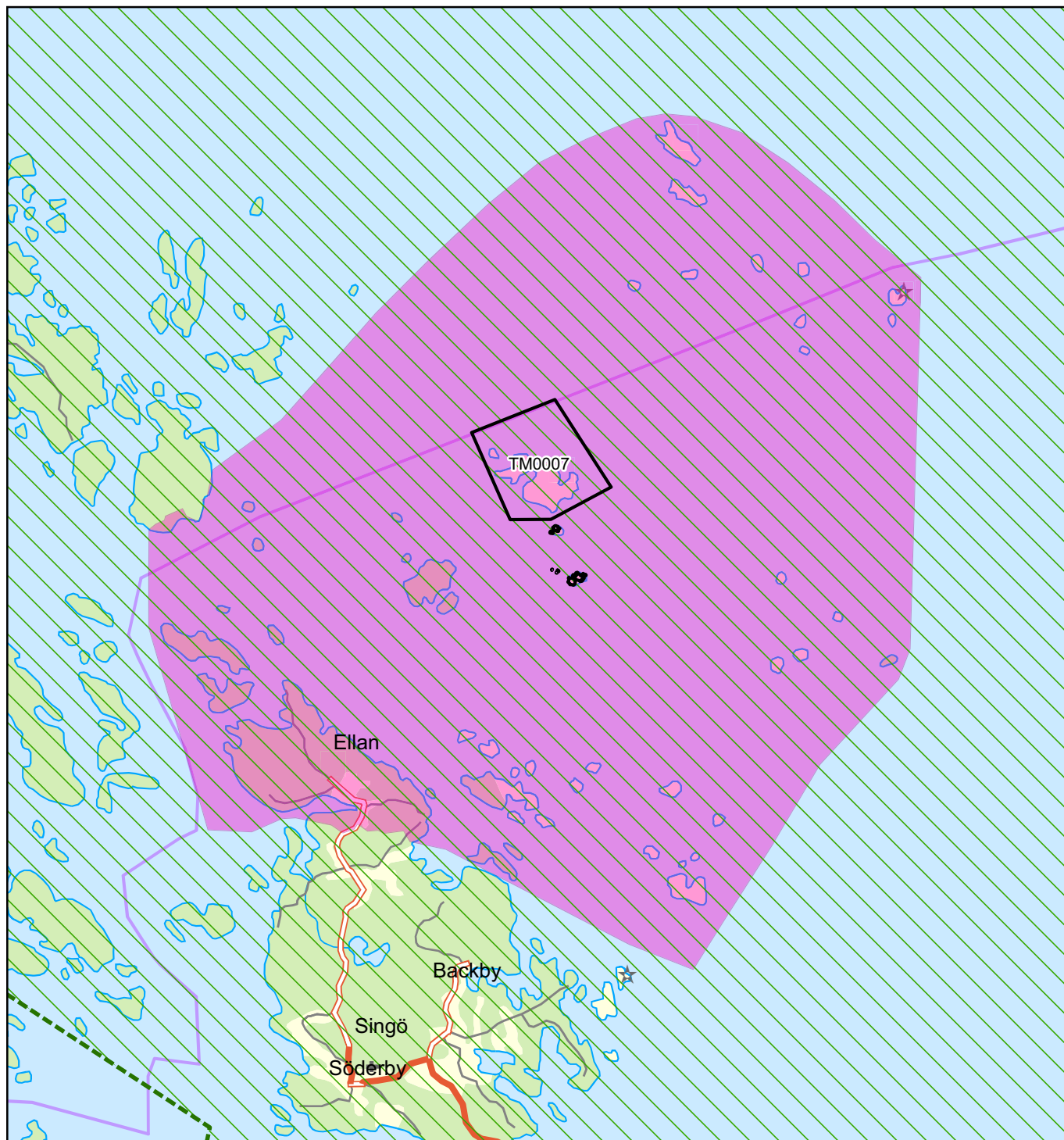
Kommun: Norrtälje - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 5 km

Producerad av Försvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:100 000
Produkt ID: SE-190363:8
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

 Riksintresse på land

Påverkansområden

 Område med särskilt behov av hinderfrihet
 Påverkansområde för buller eller annan risk

8 – RIKSINTRESSET STABBO SKJUTFÄLT, HANINGE KOMMUN

Värdebeskrivning

Stabbo skjutfält omfattar 87 ha är del av Amfibieregementets bataljonsövningsområde i Stockholms södra skärgård. Kustartilleriet vars främsta målsättning var att försvara Ålandsförtränningen och de norra inloppen till Stockholm inrättades år 1902. Då inleddes en utbyggnad av befästningar och försvarsgrupperingar i skärgården varifrån Stabbo skjutfält härstammar. På Stabbo har även flottans skjutstation tidigare varit grupperad.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med utrustning och vapensystem är områden av riksintresse. Stabbo skjutfält är ett sådant område, som nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden eller över vattenområde. Detta samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser. Mellstens skjutfält har kapacitet för samövningar med flygförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarsmakten kan disponera fritt.

Stabbo är väl anpassat för övningar med amfibie-markstrid-hemvärnsförband. Skjutplatsens geografiska läge i anslutning till flera viktiga farleder, Nynäshamns hamn samt Utö skjutfält ger Försvarsmakten möjlighet att öva och utbilda i väpnad strid vid skydd och försvar av farleder och hamnar i realistisk och verklighetsförankrad miljö. Stabbo skjutfält ligger inom flygrestriktionsområdena R 71C och R 71E. Den verksamhet som konstituerar riksintresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan risk.

Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 2011-06-17 tillståndsbeslut enligt miljöbalken. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skarpskjutning med huvuddelen av de vapensystem som ingår i amfibieförband och hemvärnsförband samt sprängövningar. Riskområdet sträcker sig ut över vattnet. Sprängverksamhet kan genomföras på land och skjutningar kan genomföras:

- På land mot landmål
- På land mot sjömål
- På land mot luftmål
- På hav mot sjömål
- På hav mot luftmål
- På hav mot landmål.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier
Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk

- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdena av påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada. Endast Värmdö kommun berörs, dels vattenområde, dels östra delen av ön Sandhamn.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns det höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver

tillsändas Försvarsmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

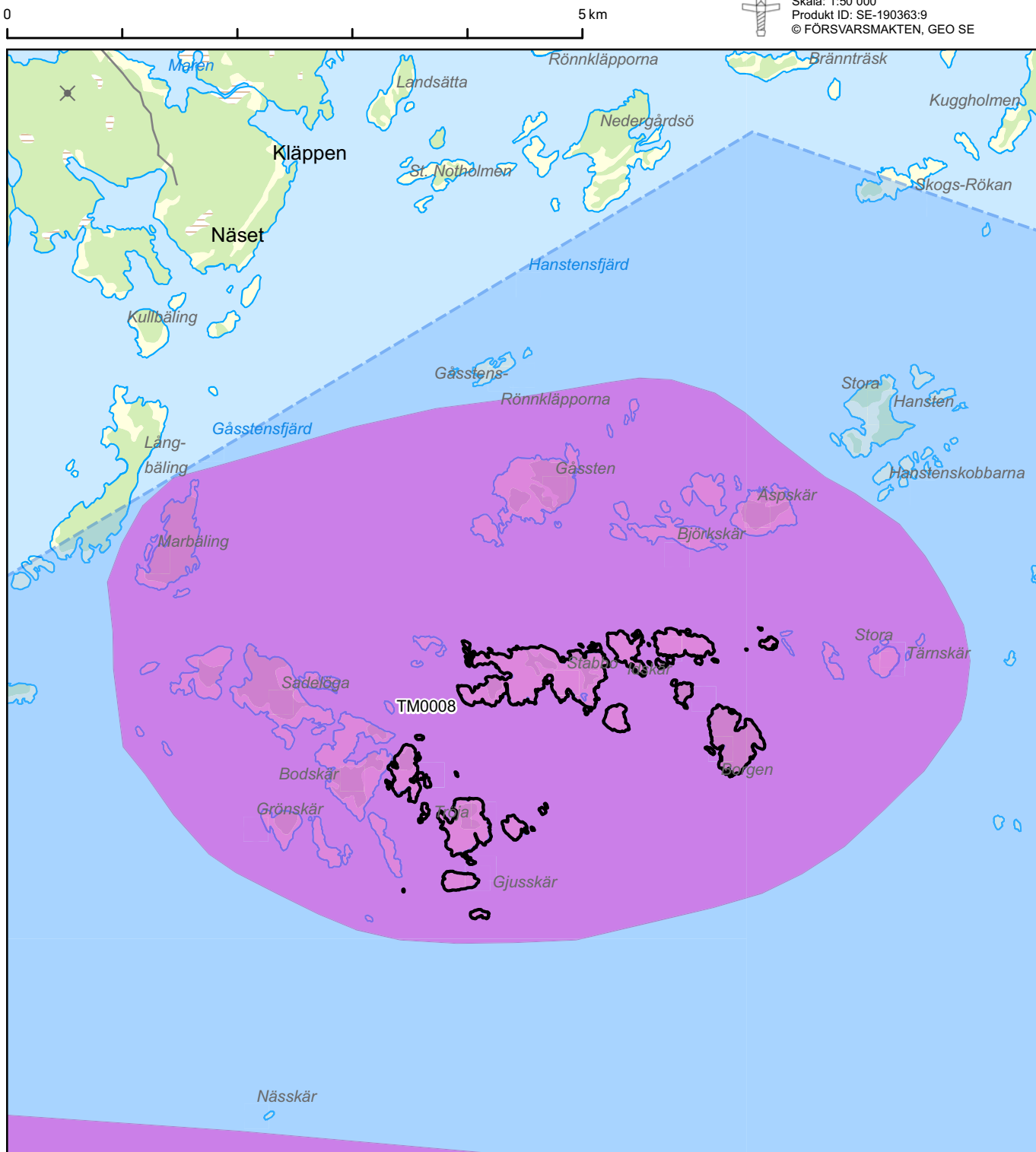
RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL STABBO SKJUTFÄLT - TM0008

Kommun: Haninge - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:50 000
Produkt ID: SE-190363:9
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

Riksintresse på land

Påverkansområden

Riksintresse i havet (sjövningsområde)

Påverkansområden

Påverkansområde för buller eller annan risk

9 – Riksintresset Söderarms skjutfält, Norrtälje kommun

Värdebeskrivning

Söderarms skjutfält omfattar 64 h och är beläget på flera öar i Roslagens skärgård. Fältet ligger i Norrtälje kommun och ingår som en del i Stockholms skärgårdsskjutfält. Kustartilleriet vars främsta målsättning var att försvara Ålandsförträningen och de norra inloppen till Stockholm och Kapellskärs hamnar inrättades år 1902. Då inleddes en utbyggnad av befästningar och försvarsgrupperingar i skärgården varifrån Söderarms skjutfält härstammar. Söderarms skjutfält är en del av Amfibieregementets bataljonsövningsområde.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med utrustning och vapensystem är områden av riksintresse. Söderarms skjutfält är ett sådant område och nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Söderarms skjutfält har kapacitet för samövningar med flygförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarsmakten kan disponera fritt.

Skjutplatsen inom skjutfältet är strategiskt placerad för att möjliggöra samövningar med amfibie-markstrid-hemvärnsförband. Fältets geografiska läge i anslutning till flera viktiga leder och hamnar ger Försvarsmakten möjlighet att öva och utbilda i väpnad strid vid skydd och försvar av hamnar och leder i realistisk och verklighetsföranckad miljö. Söderarms skjutfält ligger inom flygrestriktionsområde R87. Riksintresseområdet utgörs av skjutfältet. Den verksamhet som konstituerar riksintresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan risk.

Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 2011-01-18 tillståndsbeslut enligt miljöbalken. Regeringen meddelade tillståndsbeslut 2015-12-17. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skarpskjutning med huvuddelen av de vapensystem som ingår i amfibie-, hemvärns- och säkerhetsförband samt sprängövningar. Skjutfältet är ett skärgårdsskjutfält med riskområde som sträcker sig ut över vatten. Sprängverksamhet kan genomföras på land samt under vatten och skjutningar kan genomföras:

- på land mot landmål
- på land mot sjömål
- på land mot luftmål
- på hav mot sjömål
- på hav mot luftmål
- på hav mot landmål.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier
Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområdena identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdena av påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada. Endast Värmdö kommun berörs, dels vattenområde, dels östra delen av ön Sandhamn.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns det höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL SÖDERARMS SKJUTFÄLT - TM0009

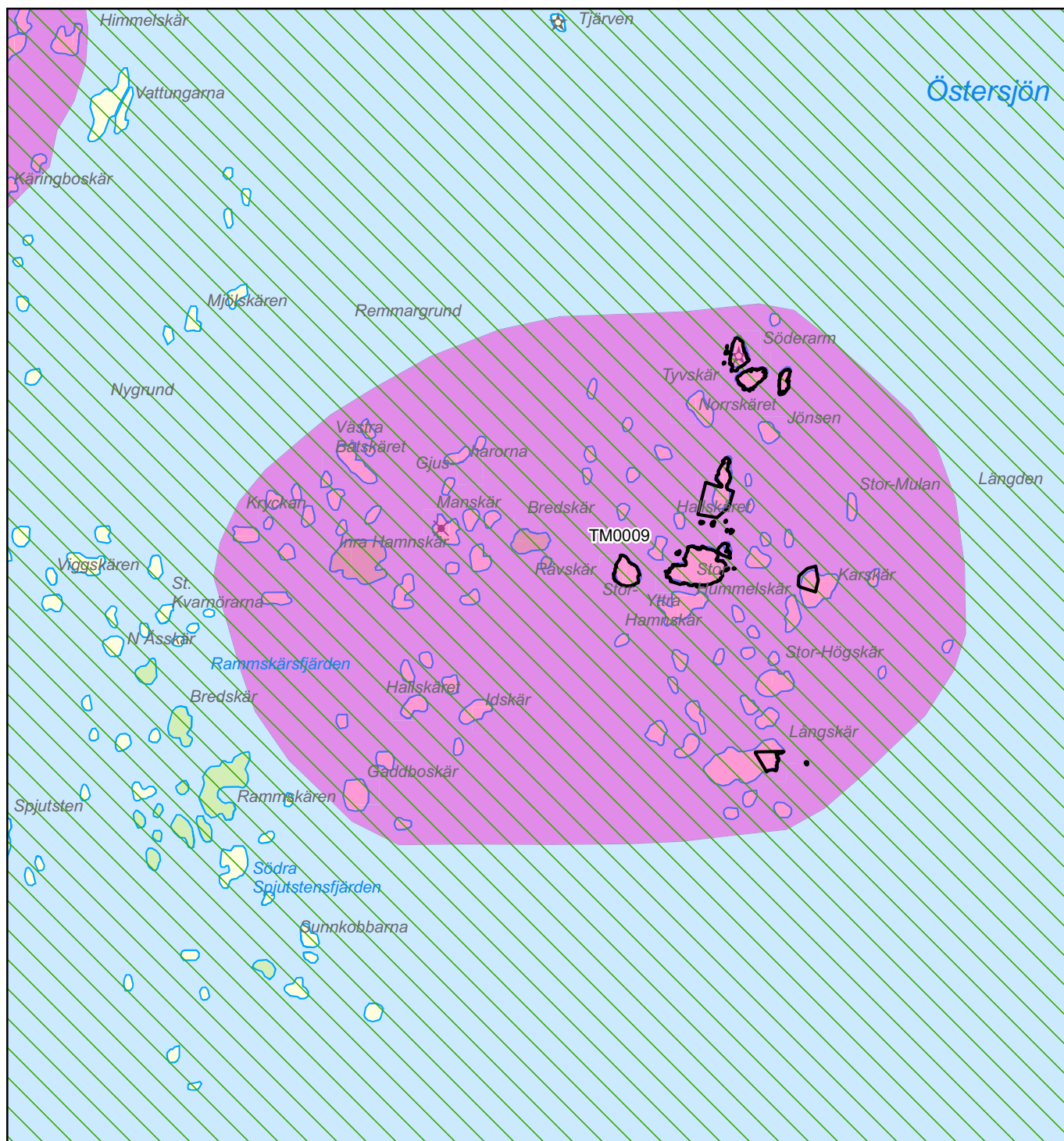
Kommun: Norrtälje - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 5 km

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:75 000
Produkt ID: SE-190363:10
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

 Riksintresse på land

Påverkansområden

 Område med särskilt behov av hinderfrihet

 Påverkansområde för buller eller annan risk

10 – RIKSINTRESSET UTÖ SKJUTFÄLT, HANINGE KOMMUN

Värdebeskrivning

Utö skjutfält omfattar drygt 1400 hektar och ligger på ön Utö i Stockholms södra skärgård, i Haninge kommun. Utö skjutfält etablerades i samband med pansartruppernas uppsättande med Riksdagsbeslut 1942. Skjutfältet har fram till 2004 främst använts som pansarskjutfält där skjutning med stridsvagnar och stridsfordon varit den dimensionerande verksamheten tillsammans med markförsvarsövningar. Numera är verksamheten främst inriktad mot markstridsövningar. Skjutfältets geografiska läge i nära anslutning till kasernområdet i Berga gör det möjligt att öva och utbilda i väpnad strid med korta transporter till skjutfältet. Utö skjutfält ligger inom flygrestriktionsområde R 71A, B, C, D och E.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med förekommande utrustning och vapensystem är därför områden av riksintresse. Utö skjutfält är ett sådant område och nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser eller över vattenområde. Utö skjutfält har kapacitet för samövningar med flygförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarsmakten kan disponera fritt.

Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 1995-10-26 samt 1999-03-10 tillståndsbeslut enligt dåvarande miljöskyddslagen. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skjutning med huvuddelen av fin- och grovkalibriga vapensystem som ingår i amfibie- och hemvärnsförband samt mekaniserade förband och säkerhetsförband. Skjutfältet erbjuder även goda förutsättningar att genomföra sprängövningar, detta beror bl.a. på att riskområdena sträcker sig ut över vatten. Skjutningar kan genomföras från:

- land mot landmål
- land mot sjömål
- land mot luftmål
- hav mot sjömål
- hav mot luftmål
- hav mot landmål
- sprängverksamhet på land.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier
Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta

begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområdena identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdena av påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada. Endast Värmdö kommun berörs, dels vattenområde, dels östra delen av ön Sandhamn.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns det höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan

naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarsmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

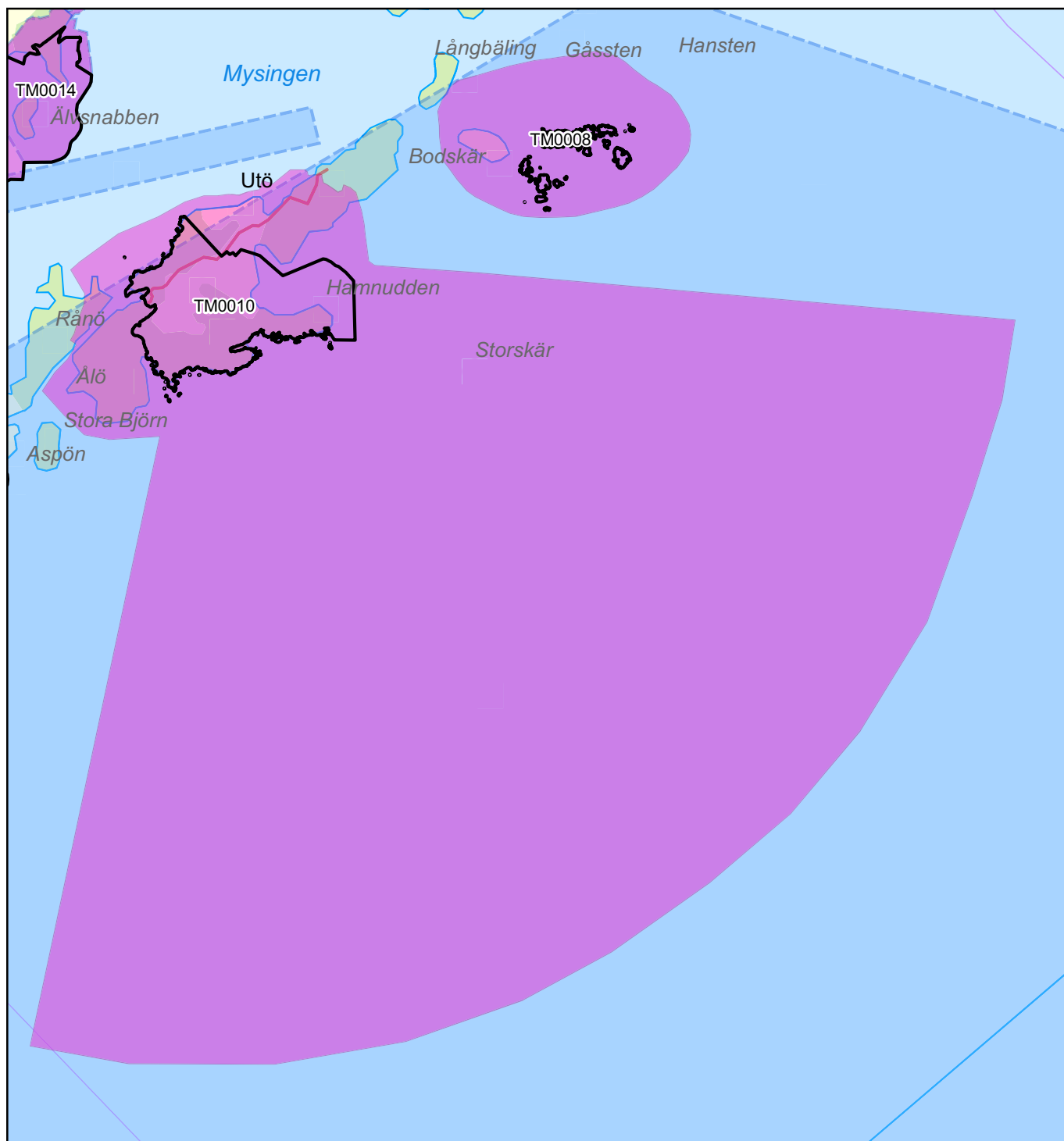
RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL UTÖ SKJUTFÄLT - TM0010

Kommun: Haninge - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (@Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:175 000
Produkt ID: SE-190363:11
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

Riksintresse på land

Påverkansområden

Riksintresse i havet (sjöövningsområde)

Påverkansområden

Påverkansområde för buller eller annan risk

11 – RIKSINTRESSET VÄDDÖ SKJUTFÄLT, NORRTÄLJE KOMMUN

Värdebeskrivning

Väddö skjutfält omfattar 300 ha och är beläget i Roslagens skärgård i Norrtälje kommun. Väddö luftvärnsskjutfält grundades 1939. Utbildning och övningar omfattade inledningsvis skjutningar med luftvärnspjäser. Senare har det även genomförts artilleriskjutningar och framförallt rörliga markstridsövningar. Med införandet av amfibieförband och säkerhetsförband kopplat till kustartilleriets avveckling blev markstridsövningar den dominerande verksamheten på skjutfältet. Skjutfältets geografiska läge med landförbindelse gör att Väddö skjutfält är av stor betydelse i och med att det kan nås landvägen under alla väderleksförhållanden. Väddö skjutfält ligger inom flygrestriktionsområde R 15A och B.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med utrustning och vapensystem är områden av riksintresse. Väddö skjutfält är ett sådant område och nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser eller över vattenområde. Väddö skjutfält har kapacitet för samövningar med flygförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarsmakten kan disponera fritt.

Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 2007-09-27 tillståndsbeslut enligt miljöbalken. Den prövade verksamheten omfattar bl.a. skjutning med samtliga vapentyper ingående i Försvarsmaktens insats- och hemvärnsförband. Sprängverksamhet kan genomföras på land samt under vatten och skjutningar kan genomföras:

- på land mot landmål
- på land mot sjömål
- på land mot luftmål
- på hav mot sjömål
- på hav mot luftmål
- på hav mot landmål.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk

- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdena av påverkansområde för buller eller annan risk samt område med särskilt behov av hinderfrihet.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns det höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvarmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL VÄDDÖ SKJUTFÄLT - TM0011

Kommun: Norrtälje - Län: Stockholm

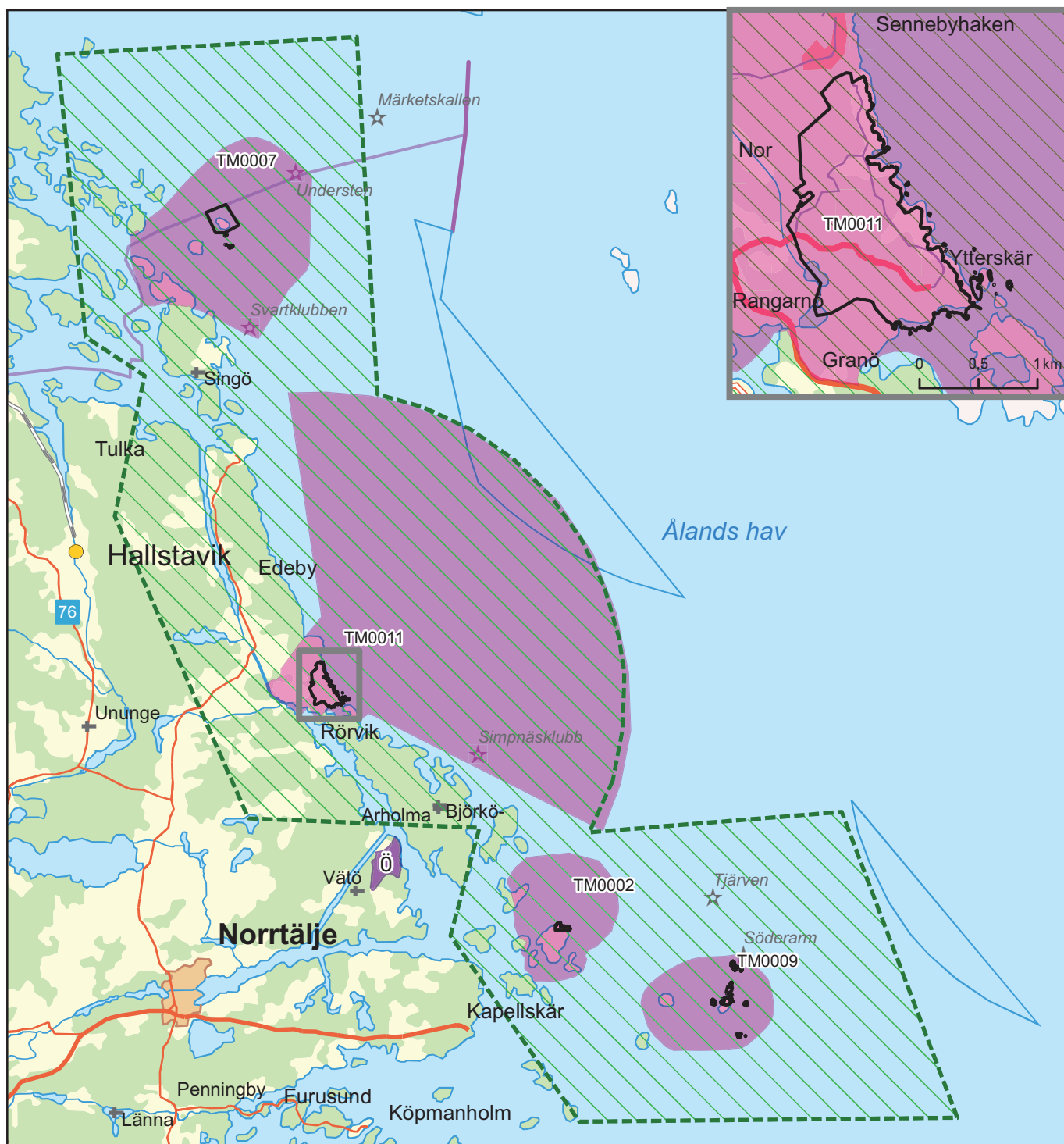
För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0

50 km

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:425 000
Produkt ID: SE-190363:12
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

 Riksintresse på land

Påverkansområden

- Område med särskilt behov av hinderfrihet
- Påverkansområde väderradar
- Påverkansområde för buller eller annan risk
- Påverkansområde övrigt

12 – RIKSINTRESSET KUNGSÄNGENS ÖVNINGS- OCH SKJUTFÄLT, UPPLANDS-BRO KOMMUN SAMT ROSERSBERGS ÖVNINGSFÄLT, SIGTUNA KOMMUN

Värdebeskrivning Kungsängens övnings- och skjutfält

Kungsängens övnings- och skjutfält är beläget ca 3,5 mil nordväst om Stockholm i Upplands-Bro kommun. Fältet anskaffades i slutet på 1960-talet för att utgöra Svea Livgardes (I1) nya övnings- och skjutfält i samband med utflytten från Sörentorp och avvecklingen av Järvafältet. Kungsängens övnings- och skjutfält omfattar totalt ca 5500 hektar mark- och vattenareal.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med förekommande utrustning och vapensystem är därför områden av riksintresse. Kungsängens övnings- skjutfält samt Rosersbergs övningsfält är sådana områden, som nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser. Kungsängens övnings- och skjutfält samt Rosersbergs övningsfält har kapacitet för samövningar med helikopterförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarsmakten kan disponera fritt.

Fältet är tillståndsprövat enligt miljöskyddslagen med beslut av länsstyrelsen i Stockholm 1997-01-20, ändrat i viss del av koncessionsnämnden för miljöskydd 1998-01-23. Ett tilläggsbeslut meddelades 1999-04-29 om begränsningar av viss specifik verksamhet kvälls- och nattetid inom delar av Kungsängens övnings- & skjutfält. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skjutning med fin- och grovkalibrig ammunition, sprängningar samt övningar med helikopter, som påverkar omgivningen utanför skjutfältets gräns genom buller.

Värdebeskrivning Rosersbergs övningsfält

Rosersbergs övningsfält är beläget ca 3,5 mil norr om Stockholm i Sigtuna kommun. Fältet med Rosersbergs slott anskaffades 1870 för att utgöra skjutfält för Infanteriets skjutskola intill dess flytt 1961 till Kvarn i Linköpings kommun. Fältet omfattar ca 950 hektar skog och hagmark. Intresseområdet utgörs av skjutfältet. Den verksamhet som konstituerar intresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbuller som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan påverkan.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med förekommande utrustning och vapensystem är därför områden av riksintresse. Kungsängens övnings- skjutfält samt Rosersbergs övningsfält är sådana områden, som nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser. Kungsängens övnings- och skjutfält samt Rosersbergs övningsfält har kapacitet för samövningar med helikopterförband. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarsmakten kan disponera fritt.

Verksamheten är inte tillståndspliktig enligt miljöbalken och därmed inte prövad. Den verksamhet som bedrivs på Rosersbergs övningsfält omfattar främst dressyr och träning av

Försvarsmaktens tjänstehundar. I övrigt används övningsfältet för körning med tunga fordon, gruppering samt skjutning med lös ammunition och eldmarkering.

Exempel på synergimöjlighet:

Värdet av Kungsängens skjutfält som zon för bullrande verksamhet underlättar För Arlandas riksintresse då den civila flygverksamheten i hög utsträckning är hänvisade till att flyga över skjutfältet.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet
- Tillkommande infrastruktur inom Fortifikationsverkets fastigheter som påverkar möjligheterna att öva och verka inom övnings- och skjutfältet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarsmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada.

Möjliga synergier mellan Försvarsmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarsmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarsmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

På många övnings- och skjutfält finns höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvaretsmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvaretsmakten ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvaretsmaktens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvaretsmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

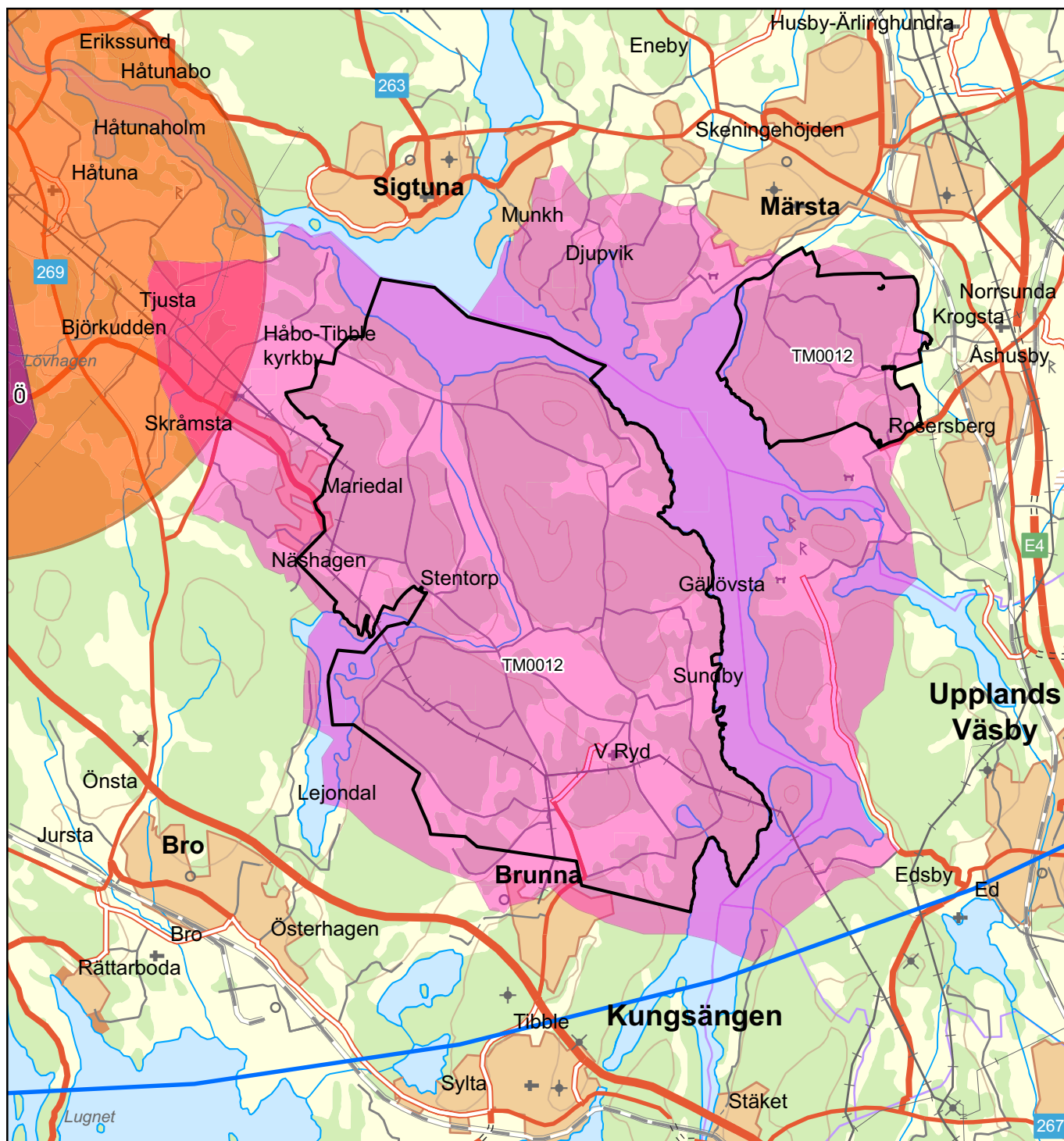
RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL KUNGSÄNGENS ÖVNINGSG- OCH SKJUTFÄLT/ROSERSBERGS ÖVNINGSFÄLT - TM0012

Kommun: Upplands Bro, Sigtuna - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset samt tillhörande påverkansområden, se värdebeskrivningarna samt www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:100 000
Produkt ID: SE-190363:13
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

Riksintresse på land

Påverkansområden

MSA-områden

Påverkansområde väderradar

Påverkansområde för buller eller annan risk

Påverkansområde övrigt

Stoppområde för vindkraftverk

13 – RIKSINTRESSET VÄLLINGE SKJUTFÄLT, SALEMS KOMMUN

Värdebeskrivning

Vällinge skjutfält är beläget nordväst om Bornsjön och gränsar i norr till Ekerö kommun och till sydväst Södertälje kommun och omfattar ca 700 h.

Övnings- och skjutfält som utgör omistliga produktionsresurser för Försvarsmaktens övningar med förekommande utrustning och vapensystem är områden av riksintresse. Vällinge skjutfält är ett sådant område och nyttjas av olika förband inom Försvarsmakten.

Länsstyrelsen i Stockholm meddelade 1997-12-01 tillståndsbeslut enligt dåvarande miljöskyddslagen. Den prövade verksamheten, som i första hand utövas av hemvärnet, omfattar bl.a. skjutning med fin- och grovkalibrig ammunition samt sprängningar, som påverkar omgivningen utanför skjutfältets gräns genom buller.

Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera olika skjutområden samtidigt som riskområdena är belägna inom fältets egna gränser. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som Försvarsmakten kan disponera fritt.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras på skjutfältet. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

Möjliga synergier mellan Försvarsmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarsmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarsmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser

eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett, ur Försvarens perspektiv, rationellt skogsbruk. Ofta är det övningsverksamhet som skapar förutsättningar för att bibehålla en hög biologisk mångfald. Försvaret ser viss problematik med att det införs områdesbestämmelser så som naturreservat, Natura 2000-områden m.m. över fälten med anledning av att dessa skydd i förlängningen kan begränsa Försvarens verksamhet. Särskilt vad gäller Natura 2000 är det svårt att i dagsläget bedöma risken för att lagstiftningen/riktlinjerna på EU-nivå skärps vilket kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena trots att målsättningen är det motsatta. Skyddsvärdena i sig utgör dock generellt inget hinder för den militära verksamheten och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade med anledning av att annan verksamhet begränsas.

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvaret för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL VÄLLINGE SKJUTFÄLT - TM0013

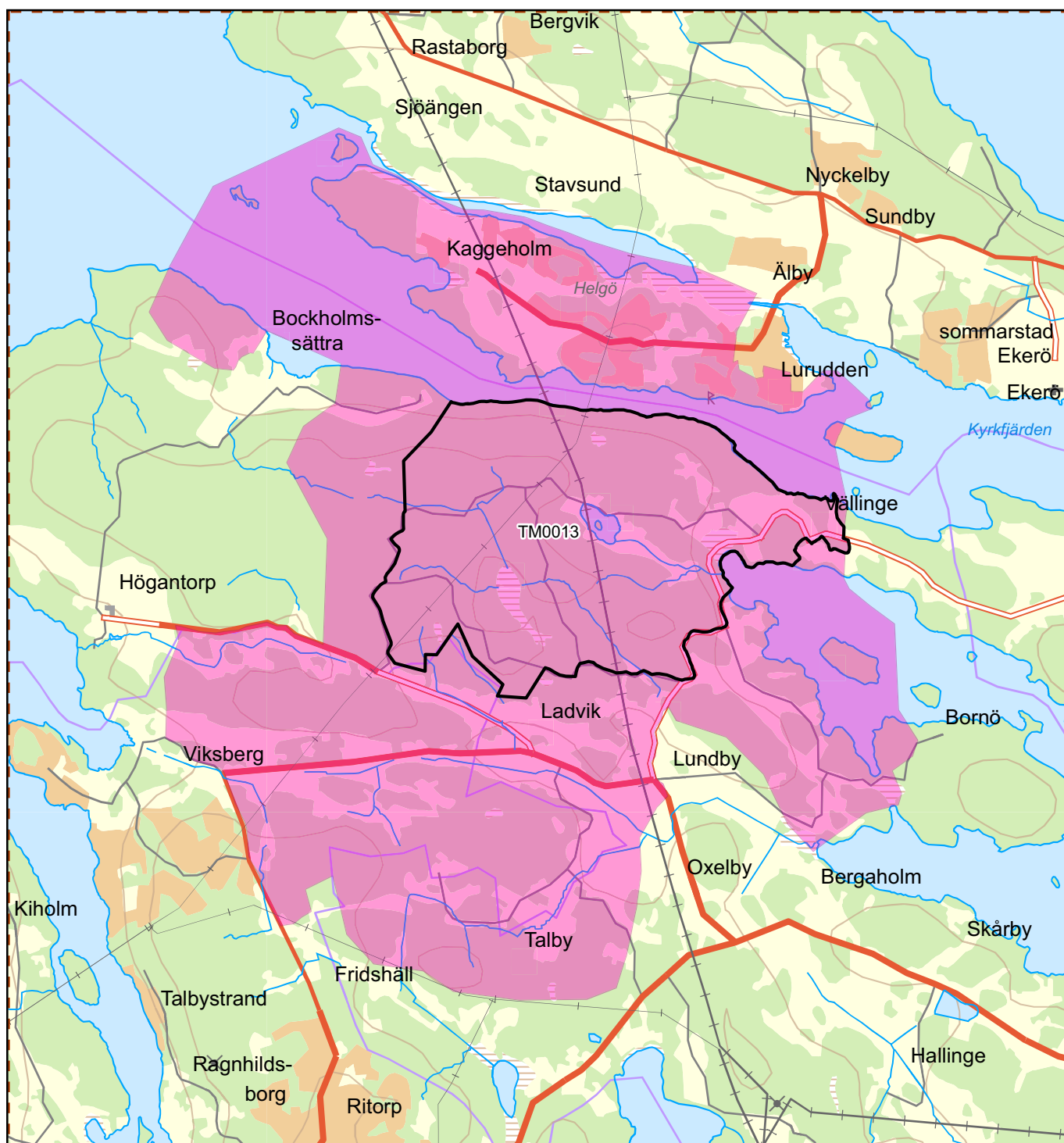
Kommun: Salem - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 5 km

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (@Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:50 000
Produkt ID: SE-190363:14
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

 Riksintresse på land

Påverkansområden

 Påverkansområde väderradar

 Påverkansområde för buller eller annan risk

14 – RIKSINTRESSET MUSKÖ ÖRLOGSHAMN, HANINGE KOMMUN

Allmän värdebeskrivning för Försvarmaktens hamnar

Hamnverksamheten är inte tillståndspliktig enligt miljöbalken och medför generellt ingen större omgivningspåverkan. Dock finns det enskilda verksamheter inom hamnområdet som medför omgivningspåverkan.

För de marina förbanden i Försvarmakten med specialiserade fartyg och materielsystem krävs ett högt säkerhetsskydd med egna anpassade hamnar och baser. Hamnarna och baserna är en omistlig del för Försvarmaktens marina verksamheter och utgör därför riksintresse. Vissa av Försvarmaktens hamnar nyttjas även av andra myndigheter såsom Kustbevakningen och Polismyndigheten.

I hamnverksamhet ingår bl.a. förtöjning och underhåll av fartyg och båtar samt förvaring av drivmedel och specialbränsle, vapen-, ammunition- och avfallshantering. Hamnverksamhet genererar även till- och fråntransporter med både land- och sjötrafik. Eftersom huvuddelen av fartygen som nyttjar Försvarmaktens hamnar är specialfartyg krävs det anpassade system och anordningar i hamnen för att kunna stödja dessa. Verksamheten kräver också möjligheter till teknisk infrastruktur och skydd av denna. Samtliga hamnar är skyddsobjekt vilket bl.a. innebär tillträdesförbud för obehörig.

Värdebeskrivning Örlogshamn Muskö

Örlogshamnen Muskö är belägen i Haninge kommun på sydvästra delen av Muskö. Hamnen ligger inom Muskö kasernområde. Fortifikationsverket äger och förvaltar byggnader, kajer och mark.

1969 påbörjades den militära verksamheten på Muskö med omfattande hamn- och varvsverksamhet. Örlogshamn Muskö byggdes upp för att kunna stödja samtliga fartygsförband inom marinen. Hamnen har ett viktigt militärstrategiskt läge med närhet till sjöövnings- och skjutområden till havs. Försvarmaktens marina förband utnyttjar Muskös varvs- och hamnkapacitet. Försvarmakten bedriver säkerhetsklassad verksamhet inom området.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier.

Påtaglig skada på riksintresset bedöms uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras inom hamnen. Anläggningar och verksamhet i anslutning till hamnarna kan påverka Försvarmaktens möjlighet att bedriva fullskalig hamn- och basverksamhet med hög tillgänglighet och med god säkerhet för personal och materiel. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, störningskänslig bebyggelse inom det område som utgör påverkansområde för buller eller annan risk
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till fältet och dess närområden

- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i tillståndspliktig verksamhet, uppförandet av anläggningar m.m.
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom påverkansområdet för buller eller annan risk
- Uppförandet av höga objekt inom område som utgör område med särskilt behov av hinderfrihet.

För att förenkla bedömningen av vad som kan medföra påtaglig skada på riksintresset har påverkansområden identifierats. För detta riksintresse utgörs påverkansområdet av buller eller annan risk.

Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av hamnen att den prövande myndigheten bedömer att verksamheten behöver begränsas i någon form. Även enstaka åtgärder kan medföra sådana begränsningar vid en prövning, särskilt då de får en prejudicerande verkan för kommande lovprövningar. Försvarmakten anser därför att störningskänslig bebyggelse generellt inte skall tillåtas inom det angivna påverkansområdet för buller eller annan risk. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall, då det kan finnas områden där buller eller annan risk inte föreligger på sådant sätt att nytillkommen bebyggelse medför påtaglig skada.

Möjliga synergier mellan Försvarmaktens riksintressen och andra verksamheter/riksintressen

Försvarmakten kan konstatera att det kan finnas fördelar ur ett planeringsperspektiv att samlokalisera militära verksamheter med civila verksamheter. Exempel på verksamheter som Försvarmakten anser kan vara lämpliga i detta avseende är bullrande industrier, flygplatser eller annan infrastruktur som vägar eller järnvägar. En prövning behöver dock göras i varje enskilt fall, för att säkerställa att begränsningar på den militära verksamheten inte uppstår.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL MUSKÖ ÖRLOGSHAMN M.M. - TM0014

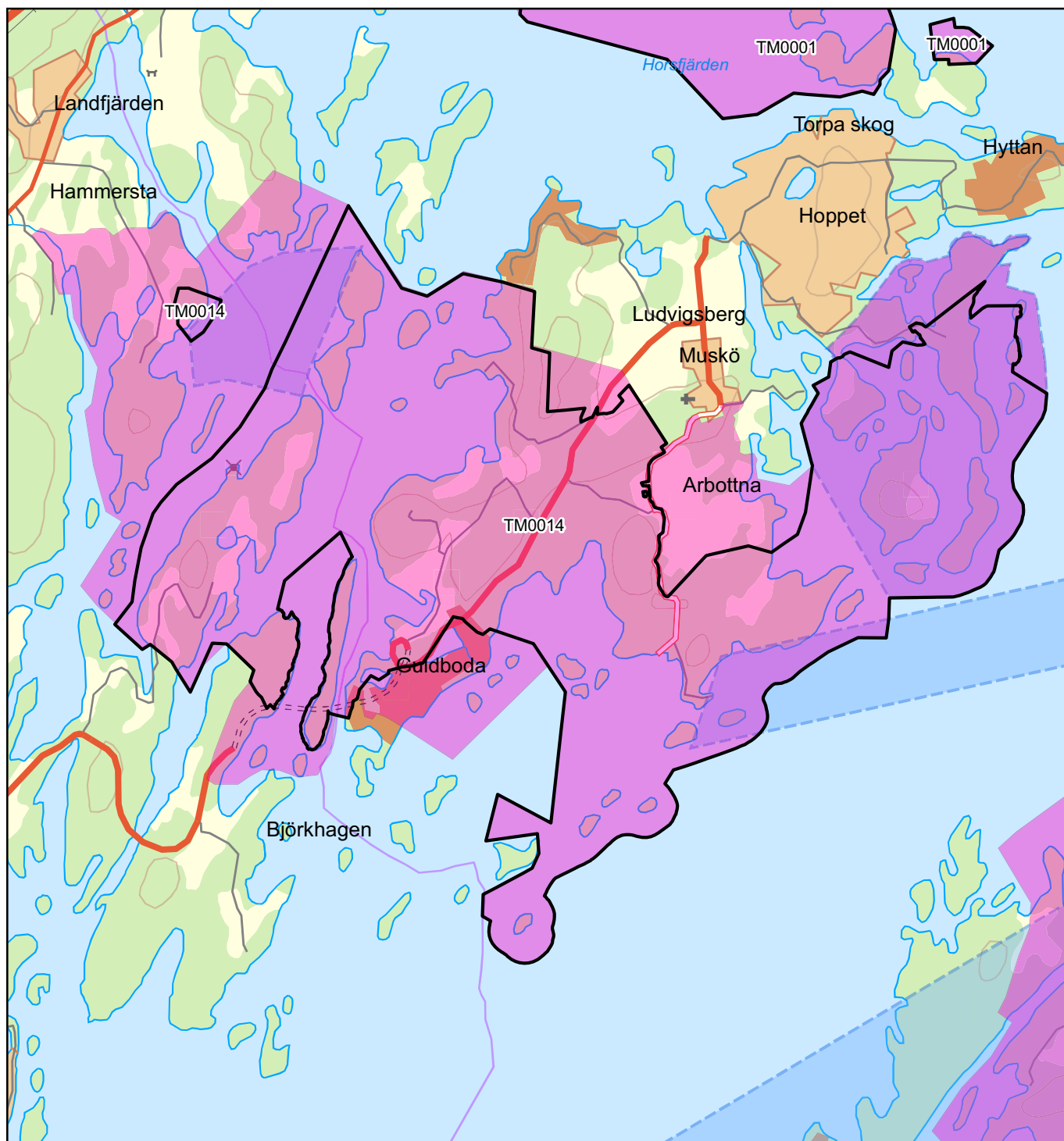
Kommun: Haninge - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 5 km

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:75 000
Produkt ID: SE-190363:15
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

- Riksintresse på land
- Riksintresse i havet (sjövningsområde)

Påverkansområden

- Påverkansområde för buller eller annan risk

15 – RIKSINTRESSET LOVÖN, EKERÖ KOMMUN

Beskrivning av myndigheten Försvarets radioanstalt (FRA)

FRA är en civil myndighet med huvudkontor på Lovö utanför Stockholm. Myndigheten ska enligt förordning (2007:937) med instruktion för FRA bedriva signalspaning samt ha hög teknisk kompetens inom informationssäkerhetsområdet. FRA bidrar till att skydda Sverige och svenska intressen dels genom att uppdragsgivarna erhåller unik information om viktiga utländska förhållanden av betydelse för svensk utrikes-, säkerhets-, och försvarspolitik, dels genom arbete med att stärka informationssäkerheten hos samhällsviktig verksamhet. Anläggningarna med system för signalspaning är av riksintresse för totalförsvaret.

Signalunderrättelseverksamhet

Signalspaningsverksamheten är riktad mot utländska förhållanden och sker på uppdrag av regeringen, Regeringskansliet och Försvarmakten. Signalspaningen bedrivs i enlighet med lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet och i syfte att kartlägga bl.a. militära yttre hot, hot mot svensk personal under internationella insatser, internationell terrorism, utveckling och spridning av massförstörelsevapen, allvarliga hot mot samhällets infrastruktur, konflikter utomlands med konsekvenser för internationell säkerhet, främmande underrättelseverksamhet mot svenska intressen samt övriga internationella företeelser av betydelse. All signalspaning kräver tillstånd från Förvarsunderrättelsedomstolen.

Signalspaningsverksamheten består av två delar: kommunikationsspaning och teknisk signalspaning. Kommunikationsspaningen riktas mot civila och militära radiosignaler som till exempel telefoni, telegrafi, dataöverföringar, satellitkommunikation och internationell kabeltrafik. Inhämtade signaler bearbetas, analyseras och resulterar i rapporter som sänds till berörda myndigheter. Den tekniska signalspaningen riktas mot signaler som inte innehåller kommunikation, främst från radar-, navigerings- och vapenrelaterade system. Syftet är att ge berörda myndigheter underlag för till exempel telekrigfunktioner och hotsystemanalyser. Signalspaningsverksamheten omprövas och utvecklas ständigt för att tillgodose uppdragsgivarnas underrättelsebehov och för att följa förändringarna i signalmiljön, den tekniska utvecklingen och signalskyddet.

Signalspaningsverksamheten bidrar kontinuerligt till att skydda Sverige och svenska intressen. Uppdragsgivarna, regeringen m.fl., är fortlöpande i behov av underrättelse-rapportering. Att skydda FRA:s anläggning på Lovö mot störningar är således av största vikt för att tillgodose nationella säkerhetsintressen. Det finns fastställda tekniska skyddsmodeller för vidmakthållande av signalspaningsförmågan gällande vindkraft och radiosändare. Dessa används då synpunkter lämnas i remissärenden m.m.

Informationssäkerhet

Informationssystemen inom samhällsviktig verksamhet i Sverige behöver skyddas. Det kan till exempel handla om informationssäkerheten inom kritisk infrastruktur. FRA bidrar till att stärka skyddet genom att bland annat identifiera sårbarheten i IT-system eller genom att ge konkreta råd om hur informationssäkerheten kan förbättras i de berörda verksamheterna.

Arbetet är inriktat på verksamheter som hanterar information som är känslig i ett nationellt säkerhetsperspektiv.

Ovan nämnda förordning med instruktionen för FRA anger att myndigheten, efter begäran, får stödja statliga myndigheter och statligt ägda bolag som hanterar information som bedöms vara känslig ur sårbarhetssynpunkt eller i ett säkerhets- eller försvarspolitiskt avseende. FRA ska särskilt kunna:

- stödja insatser vid nationella kriser med IT-inslag
- medverka till identifieringen av inblandade aktörer vid IT-relaterade hot mot samhällsviktiga system
- genomföra IT-säkerhetsanalyser
- ge annat tekniskt stöd.

Bedömning av påtaglig skada och konflikter med andra riksintressen

FRA bedriver signalspaning från anläggningar och plattformar på olika platser i Sverige. Anläggningarnas antenn- och mottagarsystem har lokaliserats till platser som är optimala ur både inhämtnings- och spaningsynpunkt. Signalspaningen är störningskänslig och har ett stort behov av olika typer av skydd för att inte begränsas. Behovet av skydd varierar för respektive anläggning.

FRA:s anläggning på Lovö kan inom en radie av ca 1 mil störas av vindkraft, järnvägar, motorvägar och elkraftsanläggningar. Vindkraft kan störa signal- spaningen även på längre avstånd. Inom en radie av ca 2 km närmast systemen kan in- hämtningen även påverkas negativt av exempelvis:

- ekonomibyggnader och anläggningar för jordbruk eller skogsbruk
- mindre vindkraftverk
- plank och stängsel av metall samt elstängsel
- antenner och basstationer
- sändande radio-, IT- och teleanläggningar
- avvattning av mark.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att riksintresset med tillhörande påverkansområden tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Försvarsmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL LOVÖN - TM0015

Kommun: Ekerö - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Forsvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (@Lantmäteriet)
Överlagrad information: Forsvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:50 000
Produkt ID: SE-190363:16
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Påverkansområden

- Påverkansområde väderradar
- Påverkansområde för buller eller annan risk

83 – TOTALFÖRSVARETS FORSKNINGSINSTITUT (FOI), STOCKHOLMS KOMMUN

Värdebeskrivning FOI:s Huvudkontor

Totalförsvarets forskningsinstituts (FOI) huvudkontor ligger i Kista norr om Stockholm. I anläggningen i Kista finns förutom FOI:s centrala lednings- och stödfunktioner även verksamhet som omfattar kvalificerad forskning och utvecklingsverksamhet till stöd för regeringen, Försvarmakten och övriga delar av totalförsvaret.

FOI bedriver forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete för totalförsvaret. Myndigheten har även till uppgift att bedriva försvarsunderrättelseverksamhet genom analyser av information som inhämtas från offentliga informationskällor eller som lämnats av uppdragsgivare. Myndigheten ska också verka för samverkan mellan militär och civil forskning samt mellan nationell och internationell forskning.

FOI har behov av att bedriva verksamhet och utföra försök vid egna anläggningar såväl som vid andras anläggningar runt om i landet. FOI:s anläggningar är civila skyddsobjekt och ska kunna hantera hot eller angrepp som spionage, sabotage, terrorism, stöld och skadegörelse. Utöver FOI:s centrala administration och ledning bedrivs forsknings- och utredningsverksamhet inom flera skyddsvärda områden. Verksamheten omfattar bland annat:

- militärstrategisk ledning och strategisk förändring, förmågeutveckling och värdering av Försvarmaktens förband och system
- utveckling av undervattensområdet, vapensystem, flygteknik och beslutsstödsystem
- utveckling av Flygvapnets anläggningar för luftstridssimulering
- den nationella tekniska expertkompetensen rörande kärnvapenfrågor.

Policyrelevant analys- och beslutsstöd

På uppdrag av framförallt Förvarsdepartementet, Utrikesdepartementet, Försvarmakten, Myndigheten för samhällets skydd och beredskap bedrivs policyrelevant analys- och beslutsstöd inom områdena säkerhetspolitik, militär operationsanalys, totalförsvaret och försvarsekonomi. Forskning sker även på uppdrag av EU.

Inom det säkerhetspolitiska området bedrivs forskning och studier om länder, regioner, internationella insatser och multilaterala organisationer som syftar till att leverera analysstöd och policyrelevanta underlag för att belysa skeenden och sammanhang som påverkar svensk säkerhet. Vidare bedrivs metod- och utredningsstöd till uppdragsgivare, studier och utredningar av specifika frågor samt forskning och metodutveckling. Verksamheten innefattar beslutsstöd i strategiska processer avseende försvarspolitik inriktning, Försvarmaktens utformning, stöd till Försvarmaktens perspektivstudie, konsekvenser av teknikutveckling och totalförsvarets samordning. Metod- och utredningsstöd bedrivs även i form av operationsanalytisk stöd för utveckling av nya försvars- och säkerhetslösningar, stöd i genomförande samt uppföljning och utvärdering av insatser och övningar. Forskning sker

även inom området asymmetriska hot med inriktning mot påverkansoperationer, gråzonsproblematik och underrättelsemetodik. I verksamheten bedrivs även forskning och utveckling kring frågor som rör det civila försvaret, krisberedskap och samhällets säkerhet, t.ex. hot, risker och sårbarheter i relation till samhällets säkerhet.

Undervattensforskning

Inom området undervattensforskning utvecklas marina sensorsystem för spaning och övervakning som bland annat kan användas för att upptäcka hot samt förhindra brottslig verksamhet. Verksamheten innefattar i första hand militära tillämpningar som ubåtsjakt, hamnövervakning, eller minskydd men även olika civila tillämpningar som undersökning av bullerpåverkan i undervattensmiljö. Forskningsmetoder är bland annat simulering, modellering, signalbehandling, kommunikation och analys vilket utvecklat en unik kompetens inom områden som undervattensmiljö, akustik och elektromagnetik. Forskningen sker på uppdrag från Regeringskansliet, Försvarmakten, Försvarets materielverk och svensk industri men arbete utförs även för civila forskningsfinansiärer och uppdragsgivare utomlands. Till viss del sker forskningen i form av samarbeten med universitet och högskolor och andra forskningsinstitut, nationellt och internationellt. Del av verksamheten är beroende av en vattenbassäng inom anläggningen som inte är flyttbar.

Flygsystem (flygteknik och luftstridssimulering)

FOI:s flygteknik- och luftstridssimuleringsverksamhet syftar till att möta Försvarmaktens och Försvarets materielverks behov av att säkerställa kompetens för långsiktig inriktning och kravställning av flygsystem. Inom området forskning och utveckling inom det flygtekniska området, teknikstudier, framtagande av simuleringsmodeller samt upprätthållande och utveckling av expertkunskap inom aerodynamik, IR-signatur, radarmålarea och flygmekanik för att erhålla en systemvärderingsförmåga. Utöver den flygtekniska verksamheten studeras människans roll i flygsystemet och metoder för värdering av luftstridskrafter. Vidare utgör verksamheten en industriberoende nationell myndighetskompetens.

Verksamheten ska kunna bidra till en samlad luftoperativ värdering och utveckling där samutnyttjande av kompetens vid andra arenors enheter kan omhändertas, t.ex. genomförs studier/värdering av flyg- och vapensystem. Forskning och tillämpad verksamhet bedrivs främst inom konceptstudier, aerodynamik, flygmekanik, radar- och IR-signaturanalys, och robotteknik som bas för utveckling av systemförmåga, plattformsnära systemsamverkan, plattformsanalys och modelleringsteknik för prestandaanalys. Avancerade mjukvarumodeller av vapen utvecklas för användning i både studier och simulatorträning.

I anläggningen i Kista finns även flygvapnets luftstridssimuleringscentrum som är en världsledande anläggning för simuleringsbaserad träning och utbildning av stridspiloter. Denna anläggning är integrerad i huskroppen.

Studier avseende kärnvapenfrågor

Den nationella tekniska expertkompetensen för kärnvapenfrågor är stationerad till anläggningen i Kista. Verksamheten innefattar tekniska aspekter på kärnvapenhotet och tekniska verifikationsfrågor. Inom denna verksamhet görs bedömningar av hot från kärnvapen, nedrustningsfrågor och frågor kring icke-spridning. Tekniska verifikationsfrågor handlar främst om hur man kan mäta om ett kärnvapen har sprängts, men också hur andra

avtal kring kärnvapen kan verifieras. FOI bedriver på Utrikesdepartementets uppdrag Sveriges nationella datacenter för övervakning av det fullständiga provstoppsavtalet. Vidare bedrivs verksamhet till stöd för den nationella strålskyddsberedskapen, bl.a. finns mätutrustning i anslutning till anläggningen.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

I anläggningen i Kista finns förutom myndighetens centrala ledningsfunktioner även verksamhet som innefattar kvalificerad forskning och utvecklingsverksamhet. Vidare har FOI utrustning som är nödvändig för verksamheten placerad på angränsande byggnader. Behovet av skydd varierar för olika verksamhetsområden men det samlade skyddsvärdet för anläggningen och den verksamheten som bedrivs i Kista, är mycket högt.

Påtaglig skada på FOI:s verksamhet som utgör område av betydelse för totalförsvarets militära del uppstår då åtgärder som medför direkta eller indirekta begränsningar i den verksamhet som kan bedrivas inom anläggningen uppstår. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- nya höga byggnader eller förändrat användningssätt av befintliga
- påverkan eller begränsningar vad gäller tillgänglighet och möjlighet att använda anläggningen eller närliggande byggnader där myndigheten har utrustning placerad
- ombyggnader/större underhåll i anläggningens närområde som orsakar vibrationer i mark.

Det är av stor betydelse att kunna skydda verksamheten genom att kunna påverka strukturella förändringar och annan byggnation i anläggningens/byggnadens närhet och som kan riskera verksamhetens skydd och integritet.

Övrigt

Med anledning av ovanstående är det av stor vikt att området av betydelse, FOI:s Huvudkontor, tydligt redovisas i kommunernas översiktsplaner. Remisser behöver tillsändas Forsvarsmakten för att säkerställa att alla aspekter av totalförsvarets militära del beaktas i bedömningarna, se vidare sidan 12-13.

OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL FOI:S HUVUDKONTOR - TM0083

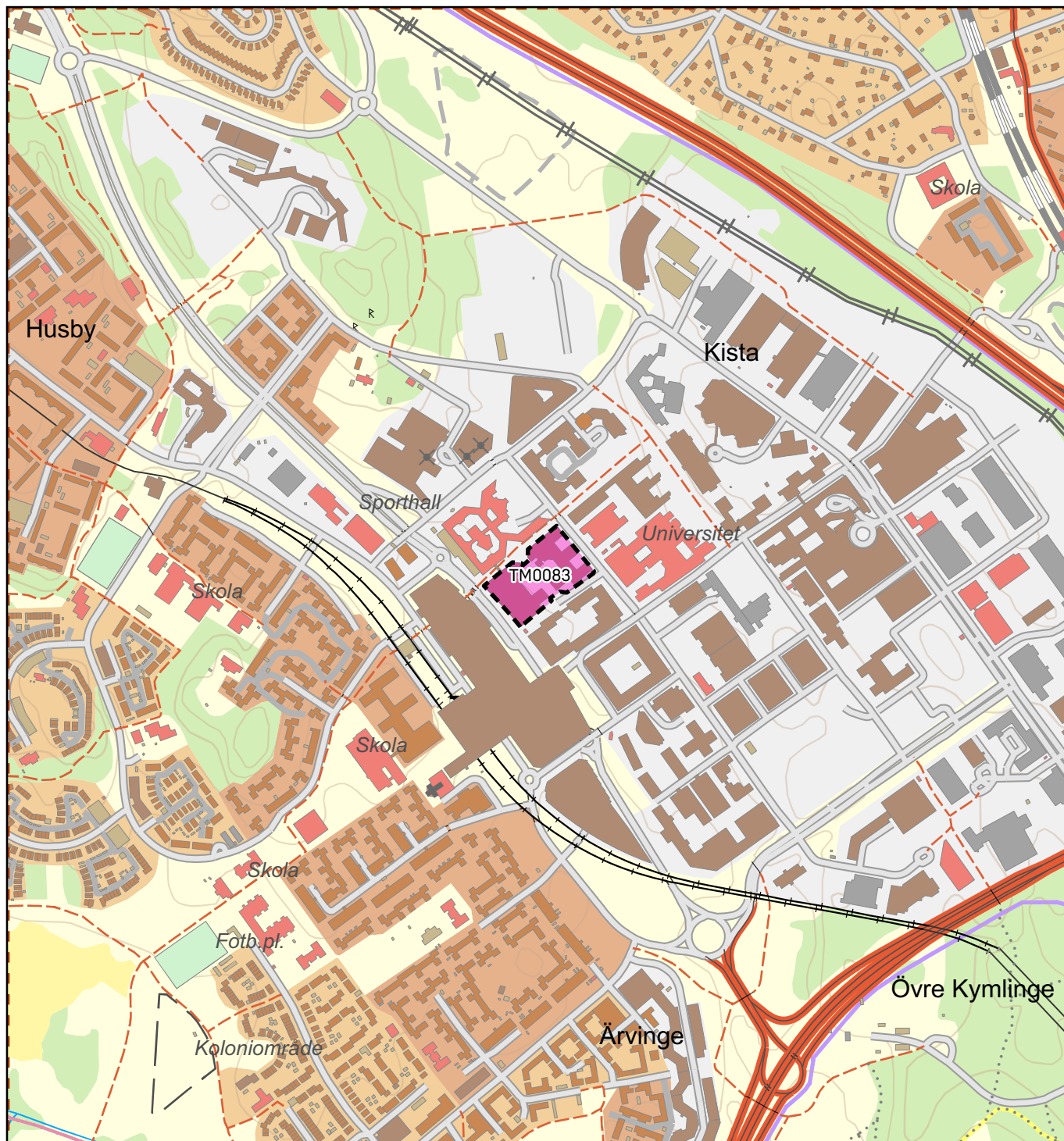
Kommun: Stockholm - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 1 km

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:10 000
Produkt ID: SE-190363:19
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna områden av betydelse 3 kap 9§ 1:a stycket MB

▣ Område av betydelse på land

Påverkansområden

▣ Påverkansområde väderradar

▣ Påverkansområde för buller eller annan risk

VÄRDEBESKRIVNING FÖRSVARSMAKTENS HÖGKVARTER PÅ LIDINGÖVÄGEN OCH BANÉRGATAN, TM0078 OCH TM0079

På Lidingövägen 24 i Stockholm ligger huvudbyggnaden för Försvarsmaktens högkvarter (L24). Därifrån leds Sveriges förvar.

Högkvarteret tar ansvar för Försvarsmakten på de högre ledningsnivåerna - inom alla tidsperspektiv och konfliktnivåer. Högkvarteret sköter även Försvarsmaktens dagliga ledning. Högkvarteret arbetar på taktisk, operativ och militärstrategisk nivå och:

- Följer upp och analyserar omvärldsläget
- Inriktar och utvecklar nya förmågor
- Planerar och leder produktion och insatser
- Lämnar underlag till vår uppdragsgivare och förvaltar myndigheten med precision.

Förbundet Högkvarteret skapades år 1994 genom en omorganisation av Försvarsmaktens ledning då de tre försvarsgrensstaberna; arméstaben, flygstaben och marinstaben avvecklades och Försvarsmakten blev en myndighet. Idag jobbar ca 900 personer, både militärer och civilanställda, inom Högkvarterets olika delar. Högkvarteret utgörs av ledningar, staber och avdelningar med olika ansvarsområden.

Förutom huvudbyggnaden på Lidingövägen har Högkvarteret även personal på andra platser i Stockholm, bland annat på Banérgatan, Tre Vapen (TrV) vid Gärdet. TrV invigdes år 1943 för att inhysa armé- marin och flygstaberna. Idag inhyser TrV, Förutom delar av Försvarsmakten, Försvarets materielverk (FMV).

Värdet av anläggningarna, L24 och TrV, består i att Försvarsmaktens ledning ska kunna verka från en central plats i Stockholm med en närhet till Sveriges riksdag och regering samt andra centralt viktiga myndigheter. Detta är viktigt både ur ett försvars- och totalförsvarsperspektiv.

VÄRDEBESKRIVNING MHS KARLBERG, TM0077

Karlberg i Solna är världens äldsta militärakademi med obruten utbildning på samma plats i över än 200 år. På Karlberg slott organiserades år 1792 kungliga Krigsakademin för officerutbildning av kadetter från både armén och flottan. Sjäskadetternas utbildning flyttades år 1868 från Karlberg, som då blev Kungliga Krigsskolan. Namnet ändrades år 1975 till Krigsskolan (KS). Den 1 januari år 1999 organiserades Militärhögskolan Karlberg, militärhögskolorna i Halmstad och Östersund till försvarsmaktsgemensamma högstskolor.

Idag är det treåriga officersprogramet förlagt till Karlberg och har studenter från hela Sverige. Utbildningen på den treåriga grundläggande officersutbildningen är ett delat ansvar mellan Försvarshögskolan och Försvarsmakten. Från den 1 januari 2008 lyder Försvarshögskolan under Utbildningsdepartementet. Militärhögskolan Karlberg stödjer utbildningen genom att bland annat ansvara för handledningen av kadetterna och genomförande av övningar tillsammans med Försvarsmaktens övriga skolor och förband.

Militärhögskolan Karlberg är i dag en levande akademisk miljö genom samarbetet med Försvarshögskolan (FHS) som ansvarar för utbildning inom: krigsvetenskap (stridsteknik, taktik och strategi), militärteknik, ledarskap, fysiskt stridsvärde och engelska inom det treåriga officersprogrammet. De akademiska studierna kompletteras med att i kadettbataljonens regi utveckla soldatkompetens och fysisk prestationsförmåga samt genomgå ett omfattande individutvecklingsprogram. När kadetterna examineras har de en akademisk yrkesexamen om 180 högskolepoäng och kan anställas som officerare med i Försvarsmakten.

Managementenheten på Karlberg leder och samordnar Försvarsmaktens samlade behov av management- och förvaltningsutbildningar. Verksamheten syftar till att ge Försvarsmaktens chefer och specialister på alla nivåer rätt kompetens inom managementområdet. Detta så att myndighetens verksamhet genomförs i enlighet med förvaltningsmässiga krav. Enheten är också Försvarsmaktens kompetenscentrum inom managementområdet samt myndighetens främste företrädare för managementämnet.

Vid Karlberg finns även Försvarsmaktens utbildningsenhet som bland annat kvalitetssäkrar all utbildning inom myndigheten samt samordnar Försvarsmaktens internationella utbildning. Vid denna enhet återfinns även Försvarsmaktens "främste ämnesföreträdare" samt "ämnesföreträdare språk".

Försvarsmaktens idrotts- och friskvårdsenhet är också stationerad på Karlberg. Här utvecklas fysisk träning, fysisk prestationsförmåga och fysiska krav. Enheten har även ämnesansvaret vad gäller det militära utbildningssystemet för fysiskt stridsvärde. Härifrån leds även den internationella representationen för de militära idrottssektionerna och utformningen av ett stimulerande motions- och tävlingsutbud för alla anställda inom Försvarsmakten.

Utöver detta lämnar Karlberg stöd till regering, riksdagen, överbefälhavaren och försvarsmaktsledningen samt till den statsceremoniella verksamheten

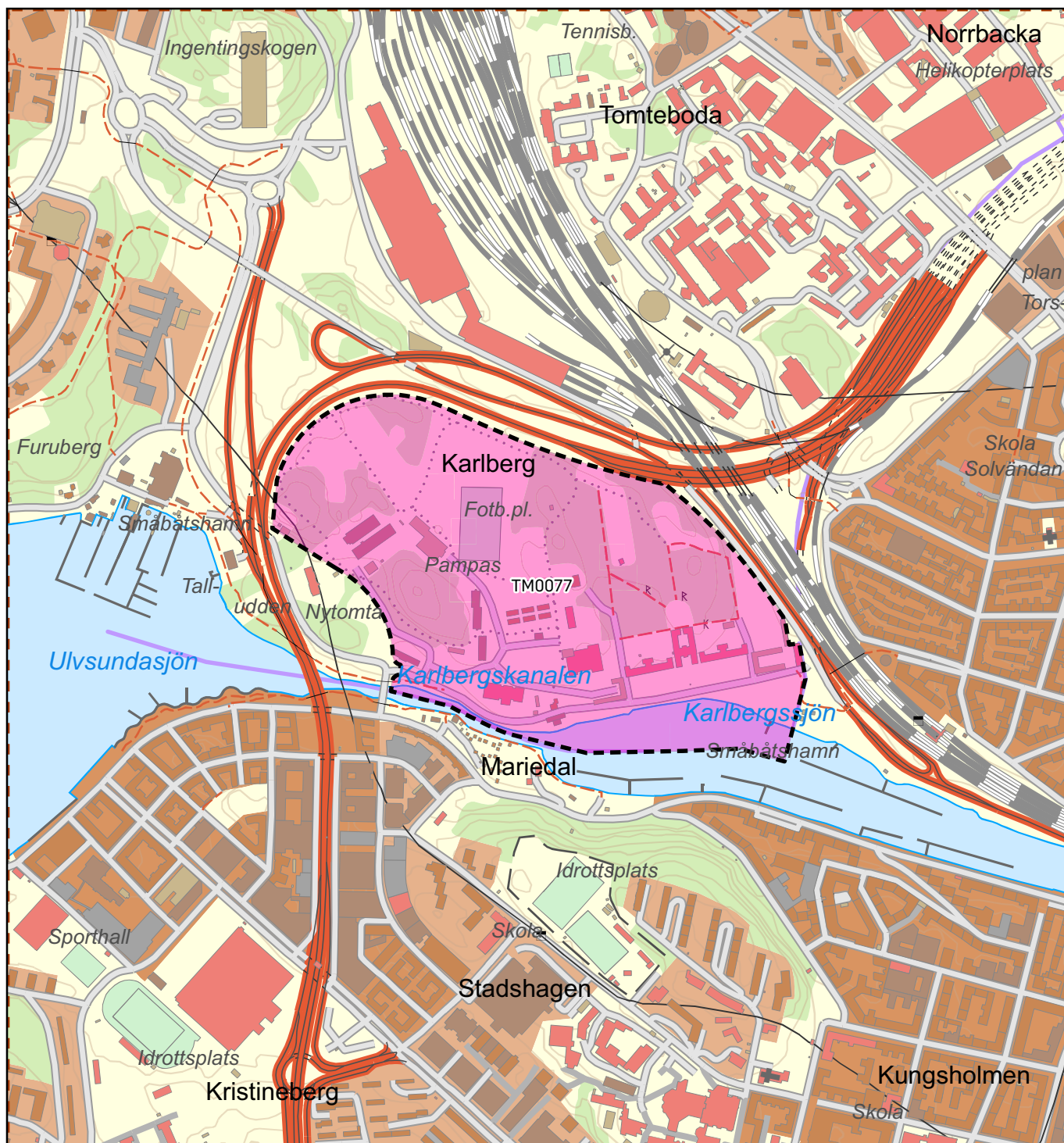
OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL MILITÄRHÖGSKOLAN KARLBERG - TM0077

Kommun: Stockholm - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:10 000
Produkt ID: SE-190363:17
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna områden av betydelse 3 kap 9§ 1:a stycket MB

Område av betydelse på land

Påverkansområden

Påverkansområde väderradar

Påverkansområde för buller eller annan risk

OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL HÖGKVARTERET LIDINGÖVÄGEN - TM0078 SAMT HÖGKVARTERET BANÉRGATAN - TM0079

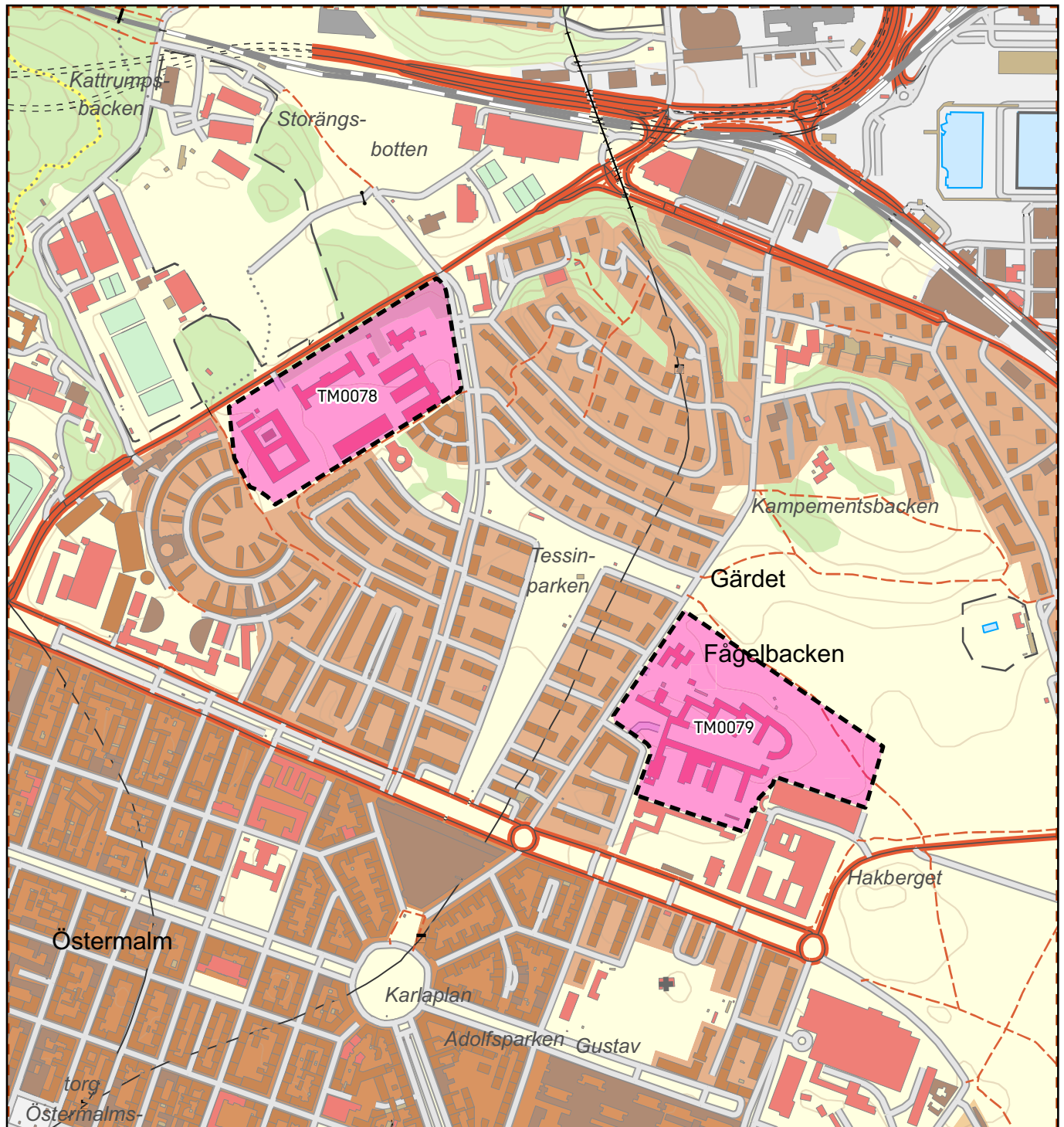
Kommun: Stockholm - Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 1 km

Producerad av Försvarets stödcentral
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödcentral
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:10 000
Produkt ID: SE-190363:18
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna områden av betydelse 3 kap 9§ 1:a stycket MB

▭ Område av betydelse på land

Påverkansområden

▭ Påverkansområde väderradar

▭ Påverkansområde för buller eller annan risk

VÄRDEBESKRIVNING FÖR ÖVRIGA RIKSINTRESSEN OCH OMRÅDEN AV BETYDELSE SOM HELT ELLER DELVIS OMFATTAS AV FÖRSVARSEKRETESS OCH SOM DÄRFÖR INTE KAN REDOVISAS ÖPPET GEOGRAFISKT

Försvarsmakten och andra myndigheter inom totalförsvaret har anskaffat och nyttjar olika typer av anläggningar. Flertalet är fortifikatoriskt skyddade, byggda under eller på mark eller insprängda i berg. Detta för att tillsammans med Försvarsmaktens övriga förmågor bidra till den samlade försvarseffekten. Anläggningarna funktionsindelas beroende på vilket system de stödjer och utgörs främst av:

- anläggningar för ledning, t. ex. stabsplatser, ledningscentraler
- anläggningar för underrättelser, t. ex. radaranläggningar, grupperingsplatser för mobila system
- anläggningar för samband och kommunikation, t. ex. signalstationer och radiolänkstationer
- anläggningar för vapen, t. ex. grupperingsplatser för olika vapen
- anläggningar för fartyg, t. ex. fartygstunnlar
- anläggningar för luftfartyg, t. ex. berghangarer, flygbaser, helikopterbaser
- anläggningar för förråd, t. ex. ammunitionsförråd och drivmedelsförråd
- prioriterade anläggningar, vägar och områden som ingår i planer för totalförsvaret
- nyttjandet av anläggningar för kommunikation och transport, t. ex. vissa vägar och farleder.
- Områden som planeras att ianspråkta för utbyggnad av ovanstående anläggningar inom ramen för gällande försvarsplanering.

Uppgift om platser där anläggningar finns samt vilken verksamhet som bedrivs på vilken plats omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Av dessa uppgifter kan slutsatser dras om bl.a. kapacitet, inriktning, sårbarhet och understödda system m.m. Det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgifterna röjs.

Försvarsmakten redovisar därför dessa riksintressen och områden av betydelse med en samlad värdebeskrivning. För vissa av anläggningarna har Försvarsmakten valt att redovisa ett påverkansområde för att säkerställa att åtgärder inte vidtas som kan skada anläggningen eller dess funktion. Dessa områden benämns "Övriga påverkansområden" och det specifika riksintresseområdet framgår inte på karta. Påverkansområdet omfattas inte av sekretess. Flera av de anläggningar som inte redovisas med ett övrigt påverkansområde bevakas endast genom de remisser som myndigheten begär in över hela landet (exempelvis höga objekt, sjökablar m.m.) och vissa göms inom påverkansområde för buller eller annan risk.

Fördjupad beskrivning av Försvarets telenät (FTN)

Försvarets telenät är en samlad benämning för ett rikstäckande fysiskt nät för telekommunikation vilket utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Detta kommunikationsnät utnyttjas inte endast av Försvarsmakten, utan också av ett flertal andra myndigheter. Flera samhällsviktiga funktioner använder FTN för tids- och säkerhetsmässigt

kritisk kommunikation. Som exempel kan nämnas att kommunikation till ledningscentraler hos Länsstyrelserna och blåljusmyndigheter som polis, tull och räddningstjänst kan gå genom FTN. Även Rakel, det gemensamma kommunikationssystemet för blåljusmyndigheter, är delvis kopplat till FTN. För Rakel ansvarar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Utan transmission genom FTN skulle Rakel få betydande svårigheter att fungera som rikstäckande kommunikation för berörda myndigheter.

Utöver ovanstående använder Luftfartsverket FTN som transmission för kommunikation för flygtrafikledningstjänster över landet. FTN nyttjas även för dataöverföring från det svenska väderradar nät SWEDRAD, med information som är väsentlig för flera av Försvarets förmågor, exempelvis flygtrafikledning.

FTN utgörs fysiskt av ett relativt stort antal större och mindre anläggningar över landet, vilka kan vara nedsprängda i berggrum, ligga i andra fortifikatoriskt skyddade utrymmen eller vara inrymda i olika typer av befintliga byggnader. FTN har flera nätlösningar för kommunikation mellan stationer där bl.a. radiolänk är vanligt förekommande.

Fördjupad beskrivning av Försvarets sensorsystem (radar m.m.) och radiosystem

Försvarets makten förfogar över ett antal tekniskt kvalificerade militära sensorer, vilka utnyttjas för övervakning av luftrum och sjöterritorium. Dessa utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Systemen syftar till att skydda Sveriges territoriella integritet. Sensorinformationen utgör en viktig förutsättning för att hävda Sveriges gränser, samt leda insatser med flyg- och sjöstridskrafter i fred, kris och krig. Dessa sensorer är utplacerade så att de täcker hela Sveriges territorium, med överlappning. Även Försvarets radiosystem med rundstrålande antenner är av riksintresse för totalförsvarets militära del. Informationen från sensorerna skickas genom FTN till ledningscentraler som omhändertar och bearbetar denna, för t ex luftstridsledning.

Utöver dessa kvalificerade militära radarsystem finns ett nät av något mindre tekniskt kvalificerade, radarsystem. Detta system används bl.a. i syfte att säkert och finmaskigt kunna genomföra övervakning av sjöterritoriet runt Sveriges kuster. Sverige har ett internationellt åtagande inom ramen för det s.k. Schengenavtalet, där Sverige i likhet med övriga avtalspartner är ålagda att övervaka Schengenområdet yttre gräns. Denna information delas med andra myndigheter, bl.a. Kustbevakningen och Tullverket.

Fördjupad beskrivning av Försvarets radioanstalts (FRA) anläggningar med system för signalspaning

Signalspaningsverksamheten är en del av den svenska underrättelsetjänsten och syftar bl.a. till att ge regeringen ett självständigt beslutsunderlag i frågor som rör svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Uppdragsgivarna är fortlöpande i behov av underrättelserapportering och signalspaningsverksamheten bidrar kontinuerligt till att skydda Sverige och landets intressen. Anläggningarna med tillhörande system för signalspaning är av riksintresse för totalförsvarets militära del.

All signalspaning är riktad mot utländska förhållanden och sker på uppdrag av regeringen, Regeringskansliet eller Försvarets makten. Signalspaning bedrivs i enlighet med lagen

(2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Syftet med spaningen är att kartlägga bl.a. militära yttre hot, hot mot svensk personal under insatser, internationell terrorism, utveckling och spridning av massförstörelsevapen, allvarliga hot mot samhällets infrastruktur, konflikter utomlands med konsekvenser för internationell säkerhet, främmande underrättelseverksamhet mot svenska intressen samt övriga internationella företeelser av betydelse. All signalspaning kräver tillstånd från Försvarsunderrättelsedomstolen.

Signalspaningsverksamheten består av två delar; kommunikationsspaning och teknisk signalspaning. Kommunikationsspaningen riktas mot civila och militära radiosignaler som till exempel telefoni, telegrafi, dataöverföringar, satellitkommunikation och internationell kabeltrafik. Inhämtade signaler bearbetas, analyseras och resulterar i rapporter som sänds till uppdragsgivarna. Den tekniska signalspaningen riktas mot signaler som inte innehåller kommunikation, främst från radar-, navigerings- och vapenrelaterade system. Syftet är att ge berörda myndigheter underlag för till exempel telekrigfunktioner och hotsystemanalyser. Signalspaningsverksamheten omprövas och utvecklas ständigt för att tillgodose uppdragsgivarnas underrättelsebehov och för att följa förändringarna i signalmiljön, den tekniska utvecklingen och signalskyddet.

Fördjupad beskrivning av anläggningar för förvaring av explosiva varor, ammunitionsförråd

Försvarsmaktens ammunitionsförråd och deras innehåll är en viktig komponent för Försvarsmaktens förmåga att föra väpnad strid. Ammunitionsförråden är av avgörande betydelse för rikets försvarsplanering och försvar samt för övning av huvuduppgiften. Information om förrådets geografiska placering och deras innehåll är därför i sig skyddsvärt vilket innebär att röjande av dessa uppgifter är menligt för rikets försvar. Vissa av ammunitionsförråden utgör riksintresse för totalförsvarets militära del, andra utgör område av betydelse för totalförsvarets militära del. Vilka områden som är av vilket värde kan med hänsyn till försvarssekretess inte redovisas öppet.

Försvarsmakten har i ett antal av landets län anläggningar med tillstånd enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Försvarsmakten har vid lokaliseringen av förråd gjort en riskanalys och beskrivning i förhållande till geografiskt läge, populationsfrekvens, kommunikationer och etablerade rörelsemönster. Denna riskanalys ligger till grund för det verksamhetstillstånd som Försvarsmakten förfogar för verksamheten.

Det acceptansvärde (riskvärde) baserat på populationsfrekvensen och sannolikheten för en olycka som ligger till grund för Försvarsmaktens verksamhetstillstånd innebär att åtgärder som indirekt förhöjer risken för tredje man därigenom väsentligt försvårar utnyttjandet anläggningen/anläggningarna. Olämpligt placerad bebyggelse kan innebära begränsningar i förrådets kapacitet. Lov eller planåtgärder som medför en förhöjd risk för tredje man innebär därför risk för påtaglig skada på riksintresset eller området av betydelse.

Bedömning av påtaglig skada, konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

För FTN, radar- och sensorsystem m.m.

Systemen nyttjar det elektromagnetiska spektrumet för telekommunikationen och informationsinhämtning. Detta innebär att de är mer eller mindre känsliga för störningar i utbredningen i atmosfären inom respektive frekvensområde.

Atmosfärsutbredning inom ett givet frekvensområde bestäms bl.a. av sådana yttre faktorer som luftfuktighet, störningar från solen eller andra astronomiska fenomen, jordytans krökning, utsänd effekt, m.m. En viktig faktor som påverkar ett systems totala prestanda är mottagen effekt efter transmission genom atmosfären, d.v.s. hur stark signal återstår för systemets mottagare att uppfatta.

Även fysiska hinder kan ha påverkan på den elektromagnetiska strålningens utbredning. Beroende på aktuellt frekvensområde kan sådana fysiska hinder utgöras av berg, enstaka träd eller skog, torn och master, andra byggnader och vindkraftverk. Vindkraftverk utgör både en byggnad (tornet) men har även har rörliga delar, rotorn, vilka tillför särskild påverkan på strålningsutbredningen och transmissionen. Detta kan t.ex. medföra att en radar som försöker att "se" bortom ett (eller flera) vindkraftverk kan uppfatta inte bara ett "blint" område bortom vindkraftverket/-en utan även kan utsättas för påverkan från rotorn/-orerna i en betydligt större sektor än precis rakt emot verken. Denna påverkan kan t ex bestå i s.k. falska målekon, m.m.

För ett radiolänksystem, som sänder med en smal lob i en fast riktning, kan ett vindkraftverk i, eller i omedelbar närhet av, sändningsriktningen innebära en så kraftig reduktion i transmissionen att systemet helt enkelt förlorar förbindelsen, eller att överföringen åtminstone blir så störd att informationen inte går att tyda vid mottagaren. Detta tekniska förhållande gäller även för radiosystem med rundstrålande antenner, exempelvis HF2000 (Kortvågsradio), LF-system för ubåtskommunikation (Långvågsradio) och stridsledningsradio för flyg och fartyg (VHF-radio), då transmissionen kan komma störas i önskad förbindelseriktning.

Den geografiska placeringen av radar- och radiostationer är inte tillkommen av en slump, utan gjord för att dels ge erforderlig sensortäckning respektive kommunikationsräckvidd, dels försvåra angrepp mot anläggningarna. De topografiska förhållandena är därmed av stor betydelse för lokaliseringen. Detta gäller såväl för fasta (anläggningar) som för grupperingsplatser för mobila system. För att Försvarsmakten ska kunna bevaka att funktionen för riksintresset Försvarsmaktens sensorsystem inte begränsas, måste Försvarsmakten få in alla ärenden avseende höga objekt på remiss. Med hänsyn till att anläggningarnas geografiska läge omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller detta hela landet. Utanför sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd på över 20 meter definierade som höga objekt. Inom sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd över 45 meter definierade som höga objekt, se PDF-katalogens inledande kapitel.

Utöver höga objekt kan även vissa andra anläggningar komma att skada systemen, varför remisser begärs in för samtliga plan- och lovärenden inom de övriga påverkansområdena där denna typ av anläggningar kan vara lokaliserade.

Synergien med andra riksintressen ligger främst i att flera andra myndigheters verksamheter är beroende av att Forsvarsmaktens system fungerar problemfritt vad gäller möjligheter att inhämta, transmitta och avläsa information.

För signalspaningsanläggningar

Signalspaning bedrivs från anläggningar på olika platser på land i Sverige samt från flygplan och fartyg. Anläggningarnas antenn- och mottagarsystem har lokaliserats till platser som är optimala ur inhämtnings- och spaningssynpunkt. Signalspaningen som sker från anläggningarna är störningskänslig och har ett stort behov av olika typer av skydd för att motverka störningar. Behovet av skydd varierar för respektive anläggning. Exempel på verksamheter/anläggningar som inom en radie av ca 1 mil i huvudspaningssektor kan störa signalspaningen är vindkraftverk, järnvägar, motorvägar, elkraftsanläggningar och master/radiosändare. Vindkraft kan störa signalspaningen även på längre avstånd. Inom ett område av ca 2 km i radie närmast systemen kan inhämtningen även påverkas negativt av exempelvis:

- ekonomibyggnader och anläggningar för jordbruk eller skogsbruk,
- taktäckningsmaterial och fasadbeklädnad i metall,
- cisterner,
- mindre vindkraftverk,
- plank och stängsel av metall samt elstängsel,
- vindmaster,
- radio- och telemaster eller torn,
- antenner och basstationer,
- sändande radio-, IT- och teleanläggningar,
- schaktning, fyllning och avvattning av mark
- trädfällning och skogsplantering.

Det finns fastställda tekniska skyddsmodeller för vidmakthållande av signalspaningsförmågan gällande vindkraft och radiosändare som används då synpunkter lämnas i remissärenden m.m. För att Forsvarsmakten ska kunna bevaka att funktionen för riksintresset eller området av betydelse anläggningar för signalspaning inte begränsas, måste Forsvarsmakten få in alla ärenden avseende höga objekt på remiss. Med hänsyn till att anläggningarnas geografiska läge omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller detta hela landet. Utanför sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd på över 20 meter definierade som höga objekt. Inom sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd över 45 meter definierade som höga objekt.

VÄRDEBESKRIVNING FÖR RIKSINTRESSET MILITÄR VÄDERTJÄNST

Försvarsmaktens Vädertjänst och SMHI har sedan lång tid tillbaka en gemensamt finansierad meteorologisk infrastruktur i Sverige. Denna infrastruktur är en förutsättning för båda myndigheternas funktion inom sina ansvarsområden och måste fungera i samtliga beredskapsnivåer. Myndigheterna har redan idag ett från departementen uttalad vilja att ta ett långsiktigt gemensamt ansvar för den gemensamhetsägda meteorologiska infrastrukturen i Sverige, i alla beredskapsnivåer. Därför utgör väderradarer samt tillhörande anläggningar riksintresse för totalförsvarets militära del.

Det finns idag skyddsvärd meteorologisk infrastruktur på flera platser och inom viktiga funktioner som ägs av SMHI men kravställs av Försvarsmakten. Väderradar är den tydligaste av dessa riksintressen och beskrivs utförligare nedan. Det finns också sensorer och mottagare av väderdata på SMHI:s anläggning i Norrköping som är vitala för en militär och civil vädertjänst och som är av riksintresse.

I Sverige finns 13 väderradarsystem, där SMHI övertar ägandet för Försvarsmaktens sju anläggningar under perioden 2018-2020. Dessa väderradarsystem ingår i ett svenskt gemensamt väderradarnät, SWERAD. Oavsett ägande av själva anläggningen så har både Försvarsmakten och SMHI stort behov av data från samtliga väderradaranläggningarna för sin verksamhet. Nätverket SWERAD ger SMHI och Försvarsmakten tillgång till väderradarinformation som är vital för att utföra sitt samhällsansvar avseende vädertjänst. Denna information är av stor vikt för de prognoser som SMHI framställer för samhället och för Försvarsmaktens prognosverksamhet bl. a. inför militära flygningar. Inom SWERAD förmedlas mätdata från väderradaranläggningar för bland annat central sammanställning av väderradarprodukter i kompositform, d.v.s. flera stationers information samlade i en gemensam bild samt för framtagning av numeriska prognoser och analyser. Denna information distribueras även internationellt.

Riksintresset väderradar riskerar framför allt att skadas av vindkraftsetableringar för nära väderradaranläggningarna. Störningarna på väderinformationen blir då för stora för att säkra prognoser ska kunna tas fram¹. Därför finns en internationell överenskommelse att inga vindkraftverk ska uppföras inom 5 km radie och i Sverige används en bortre max-gräns på ca 50 km där måste särskilda analyser genomförs. I Sverige används denna överenskommelse sedan flera år och den förstärktes genom flera studier som genomfördes 2010- 2014. Det är dock ovanligt med avslag på avståndet 50 km.

---

¹ Vid varje väderradarstation registreras mätdata från rörliga vattendroppar/ispartiklar. Ett vindkraftverk som snurrar ger därför falska nederbördsekon. Vidare är stationerna utrustade med dopplerfunktion som innebär att relativ rörelsedata kan genereras vilket i sin tur medför att vektorinformation kan skapas. Informationen används för prognoser för Försvarsmakten, allmänheten, luftfarten, vägtrafiken och även för sjöfart i viss mån. Utan radar kan inte nederbördsområden följas, vilket för flyget bl.a. innebär osäkrare eller uteblivna varningar för åska. Våghållare följer också nederbördsområden via radar för att kunna bedöma när t.ex. halkbekämpning skall ske. Mätdata används också som indata till väderprognos-modeller där felaktiga data från en väderradar innebär större risk för felaktiga prognoser.

Som ovan nämnts finns även behov av skyddsområde vid SMHI:s huvudkontor i Norrköping, med avseende på störande sändare och höga byggnader. Skyddsområdet delas in i ett närfält som sträcker sig 500m ut från antennen och ett fjärrfält som ligger utanför närfältet ut till 2km avstånd från antennen. Närfältet är en horisontell yta på samma höjd som antennens placering (53m (RH 2000)). Fjärrfältet är en konisk yta med vinkeln +5° mot horisontplanet räknat från närfältets yttre del. Även i detta område är det främst höga objekt som kan påverka funktionen.

De väderradarsystem som utgör riksintresse med utgångspunkt i ovanstående är:

- TM0090 Väderradar Vilebo, Åtvidabergs kommun
- TM0091 Väderradar Ase, Gotlands kommun
- TM0092 Väderradar Karlskrona, Karlskrona kommun
- TM0093 Väderradar Bjäre, Båstads kommun
- TM0094 Väderradar Vara, Vara kommun
- TM0095 Väderradar Leksand, Leksands kommun
- TM0096 Väderradar Hudiksvall, Hudiksvalls kommun
- TM0097 Väderradar Örnsköldsvik, Örnsköldsviks kommun
- TM0098 Väderradar Östersund, Östersunds kommun
- TM0099 Väderradar Luleå, Luleå kommun
- TM0100 Väderradar Kiruna, Kiruna kommun
- TM0101 Väderradar Håtuna, Upplands Bro kommun
- TM0102 SMHI:s huvudkontor i Norrköping, Norrköpings kommun

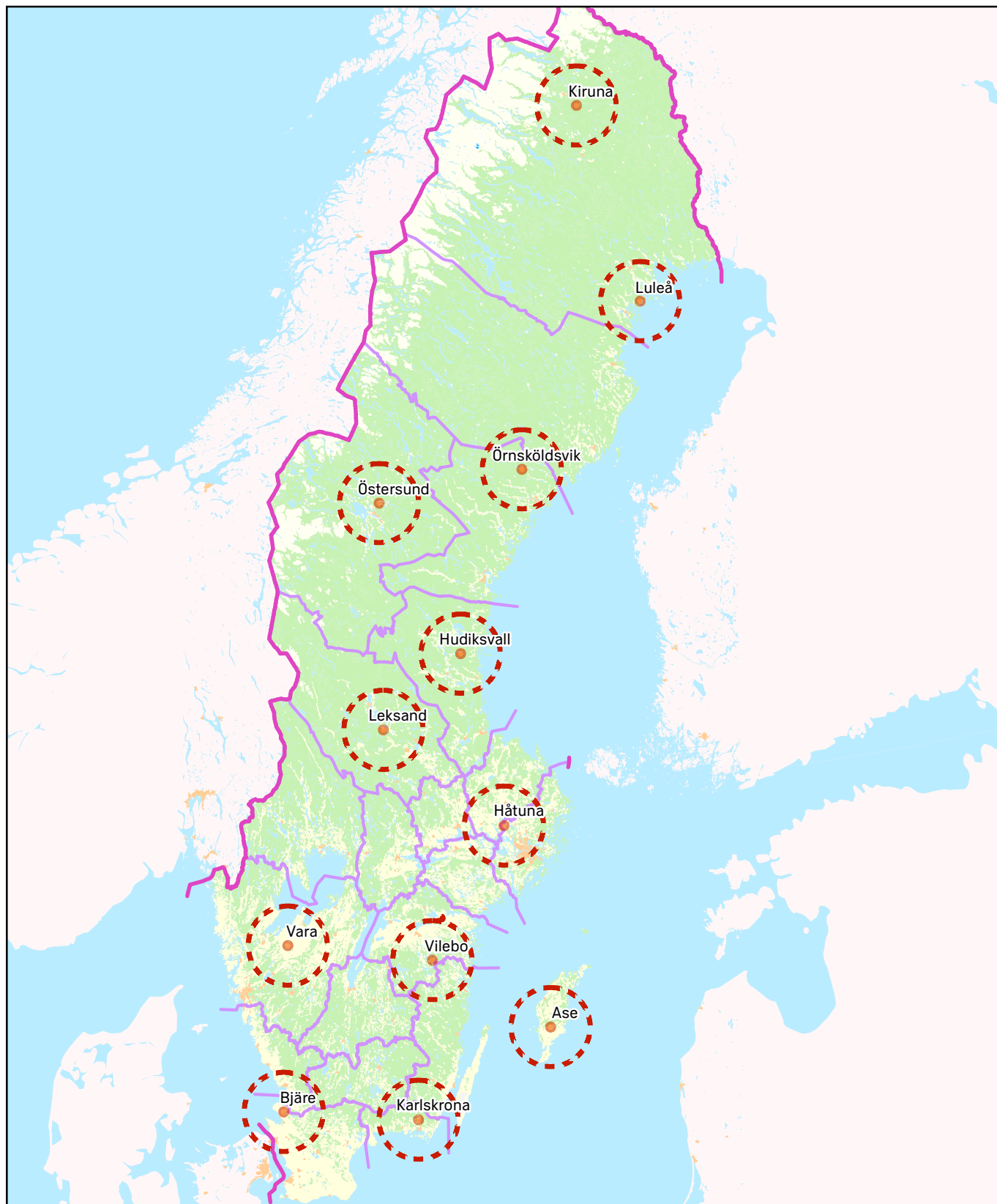
OMRÅDE AV BETYDELSE FÖR TOTALFÖRSVARET VÄDERRADAR

Översiktskarta - Sverige

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:7 000 000
Produkt ID: SE-190350:3
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Påverkansområden

- Påverkansområde väderradar
- Stoppområde för vindkraftverk

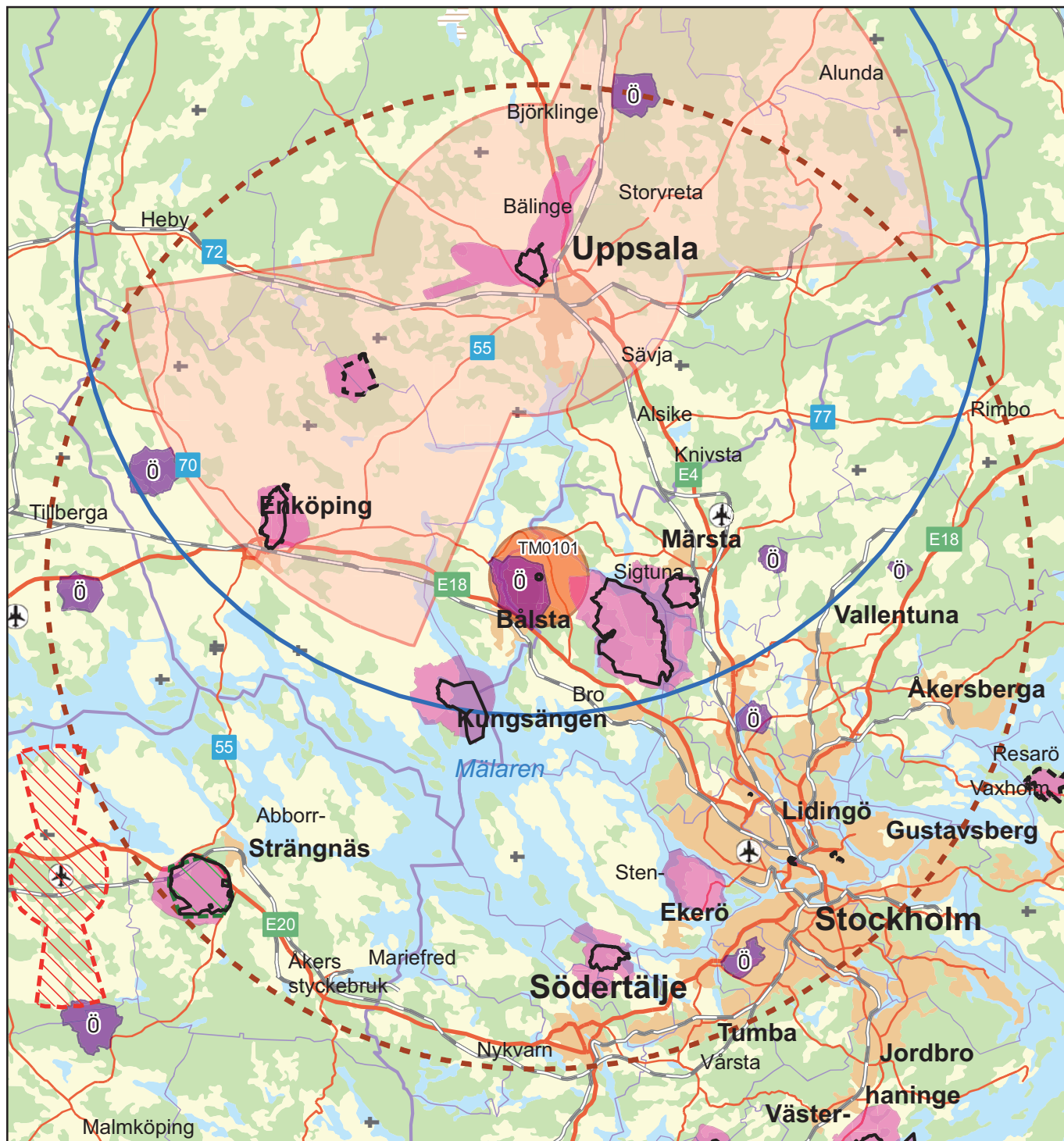
RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL VÄDERRADAR HÅTUNA - TM0101

Län: Stockholm

För mer information om riksintresset samt tillhörande påverkansområden, se värdebeskrivningarna samt www.forsvarsmakten.se

Producerad av Forsvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Forsvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:600 000
Produkt ID: SE-190363:20
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

Riksintresse på land

Öppna områden av betydelse 3 kap 9§ 1:a stycket MB

Område av betydelse på land

Påverkansområden

MSA-områden

Område med särskilt behov av hinderfrihet

Påverkansområde civil flygplats

Påverkansområde väderradar

Påverkansområde för buller eller annan risk

Påverkansområde övrigt

Stoppområde för vindkraftverk

Stoppområde för höga objekt

VÄRDEBESKRIVNING FÖR SJÖÖVNINGSOMRÅDEN

Områdena anmäldes som riksintresse för totalförsvarets militära del i skrivelse till länsstyrelser och kommuner 2010-02-17, Dnr HKV 13 920.50775. Sedan dess har vissa korrigeringar i områdena gjorts, se kartbilder.

Försvarsmaktens huvuduppgift enligt riksdagens beslut är förmågan till väpnad strid. Övnings- och skjutfält är en förutsättning för att uppnå denna förmåga och utgör därför en grundläggande produktionsresurs för Försvarsmaktens samtliga förband. Förvarsbeslutet 2015 med en ändrad inriktning mot ett högre krav på operativ effekt har inneburit att behovet ökat. För fartygsförbanden i samverkan med flyg- och helikopterförband krävs därför marina skjutområden. Dessa behövs för att uppnå och behålla förmågan till väpnad strid över, på och under vattnet. Utöver ovanstående marina områden krävs även sprängområden under vatten för att kunna fullgöra Försvarsmaktens huvuduppgift. Sjöövningsområden med sprängområden och skjutområden utgör därför områden av riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § andra stycket miljöbalken.

Övningar och utbildning i funktionen väpnad strid måste kunna genomföras utan störningar av såväl fysiska som tekniska hinder (hinderfrihet). Det är viktigt att övningar kan genomföras på ett säkert sätt för förbanden men också för allmänheten samt civil sjö- och flygtrafik. Detta för att inte vådabeskjutning, incidenter eller olyckor ska inträffa. Övergången till insatsförsvaret med anställd personal och hög tillgänglighet innebär att fartygsförbanden har större behov än tidigare av att genomföra övningar med bl.a. skarp ammunition både i närheten av sin ordinarie örlogshamn men också från tillfälliga baser längs Sveriges kust.

Övningar måste kunna genomföras på väst-, syd-, ost- och norrlandskusten med dess olika kustförhållanden (öppen kust, skärgårdskust) och havsförhållanden (bottendjup, bottenformation, trånga/öppna vatten, sikt i vattenmassa) samt de skilda hydrologiska (salthalt, saltlager) och meteorologiska (våghöjd, strömmar, temperaturer) betingelserna. Försvarsmaktens alla förmågor ska kunna övas i samtliga marina miljöer under olika årstider och olika ljus- och mörkerförhållanden.

Det är av vital betydelse för Försvarsmakten att övningsverksamheten på de befintliga skjutområdena kan säkerställas även på fortsatt lång sikt. Möjligheten att bedriva övningar hinderfritt med förekommande fartygstyper såsom exempelvis ytstridsfartyg, minröjningsfartyg, bevakningsbåtar och ubåtar m.fl. i kombination med flyg- och helikopterförband måste kunna säkerställas över tiden.

Verksamheten som bedrivs inom områdena är inte tillståndspliktiga enligt miljöbalken.

Anläggningar och verksamheter kan påverka förbandens möjlighet att öva fullt ut och säkert med alla sina vapensystem kombinerat med flygverksamhet. Sådan påverkan kan vara fysiska hinder över, på eller under vattnet som begränsar verksamheten för flyg och fartyg. Det kan också vara tekniska störningar som påverkar sambands- och radarsystem och som kan medföra begränsningar i flyg- och sjösäkerheten. Försvarsmakten kommer därför att vara mycket restriktiv i sin bedömning av tillkommande lov- och planärenden som kan ge sådan påverkan.

De sjöövningsområden som Försvarsmakten pekat ut som riksintresse för totalförsvarets militära del är:

- TM0306 Hanö/Torhamn, Blekinge län
- TM0305 Fårö, Gotlands län
- TM0303 Urban, Kalmar län
- TM0304 Martin, Kalmar län
- TM0300 Nåttarö, Stockholms län
- TM0301 Bjurshaga (Älvsnabben), Stockholms län
- TM0311 Ådfjärden, Stockholms län
- TM0312 Ballricken, Stockholms län
- TM0310 Härnöns skjutfält, Västernorrlands län
- TM0307 Känsö, Västra Götalands län
- TM0308 Skagen, Västra Götalands län
- TM0309 Stora Pölsan, Västra Götalands län
- TM0313 Björkholmen, Västra Götalands län
- TM0302 Sandsänkan, Östergötlands län

Samtliga sjöövningsområden nyttjas av flertalet förband inom Försvarsmakten och utgör i sin helhet riksintressen. Inga ytterligare påverkansområden redovisas, varför samtliga ärenden som berör själva sjöövningsområdet behöver remitteras till Försvarsmakten för att säkerställa att riksintressena skyddas.

Bedömning av påtaglig skada konflikter med andra riksintressen och möjliga synergier

Påtaglig skada på riksintresset kan uppstå då åtgärder medför direkta eller indirekta begränsningar i vilken verksamhet som kan utföras inom sjöövningsområdena. Exempel på åtgärder som kan medföra påtaglig skada är:

- Uppförande av ny, alternativt större förändringar av befintlig, bebyggelse i direkt anslutning till kusten inom sjöövningsområdena
- Förändringar i infrastruktur i närområdet som på något sätt påverkar möjligheterna att transportera fordon, materiel eller personal till och från sjöövningsområdet och dess närområden
- Införandet av begränsningar så som områdesskydd som på något sätt förändrar möjligheterna till nyttjande av riksintresseområdet, genom exempelvis begränsningar i hur fartyg får framföras etc.
- Uppförandet av någon typ av objekt inom sjöövningsområdet, såväl höga objekt som objekt på eller under ytan
- Planer och bestämmelser som uppmuntrar till friluftsliv inom sjöövningsområdena

Konflikter med andra riksintressen föreligger främst relaterat till uppförandet av nya fasta objekt, så som vindkraftverk. Försvarsmakten bedömer att många andra verksamheter är förenliga med värdet av sjöövningsområdena, där exempelvis särskilda områden avlyses vid skjutningar och sprängningar.

RIKSINTRESSE FÖR TOTALFÖRSVARET SJÖÖVNINGSSOMRÅDEN

Översiktskarta - Sverige

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 250 km

Producerad av Försvarsmaktens stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarsmakten
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:4 000 000
Produkt ID: SE-190350:2
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

 Riksintresse i havet (sjöövningssområde)

RIKSINTRESSE I HAVET FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL, SJÖÖVNINGSOMRÅDE NÄTTARÖ - TM0300

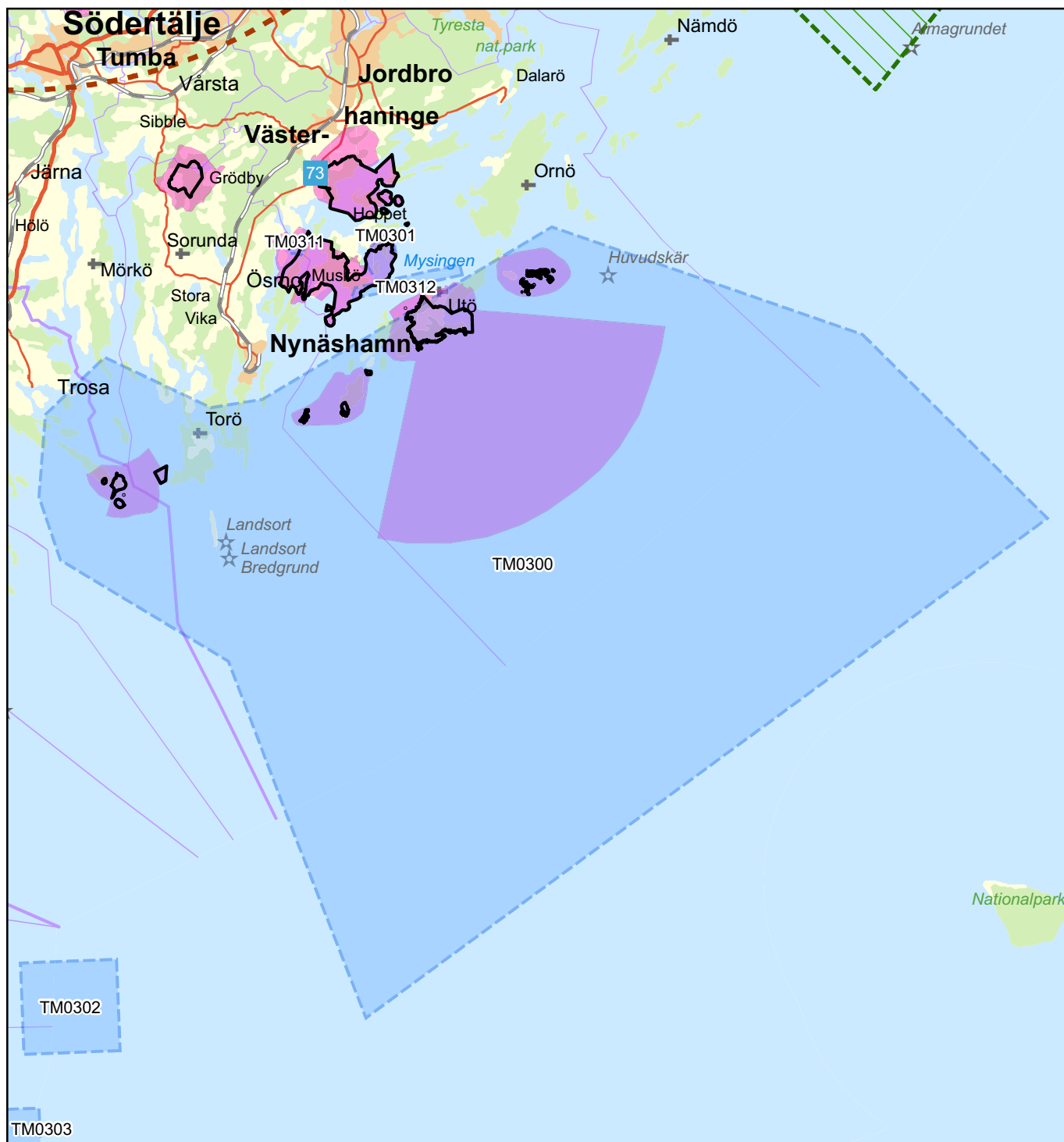
Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:600 000
Produkt ID: SE-190363:21
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

0 50 km

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

- Riksintresse på land
- Riksintresse i havet (sjöövningsområde)

Påverkansområden

- Område med särskilt behov av hinderfrihet
- Påverkansområde väderradar
- Påverkansområde för buller eller annan risk

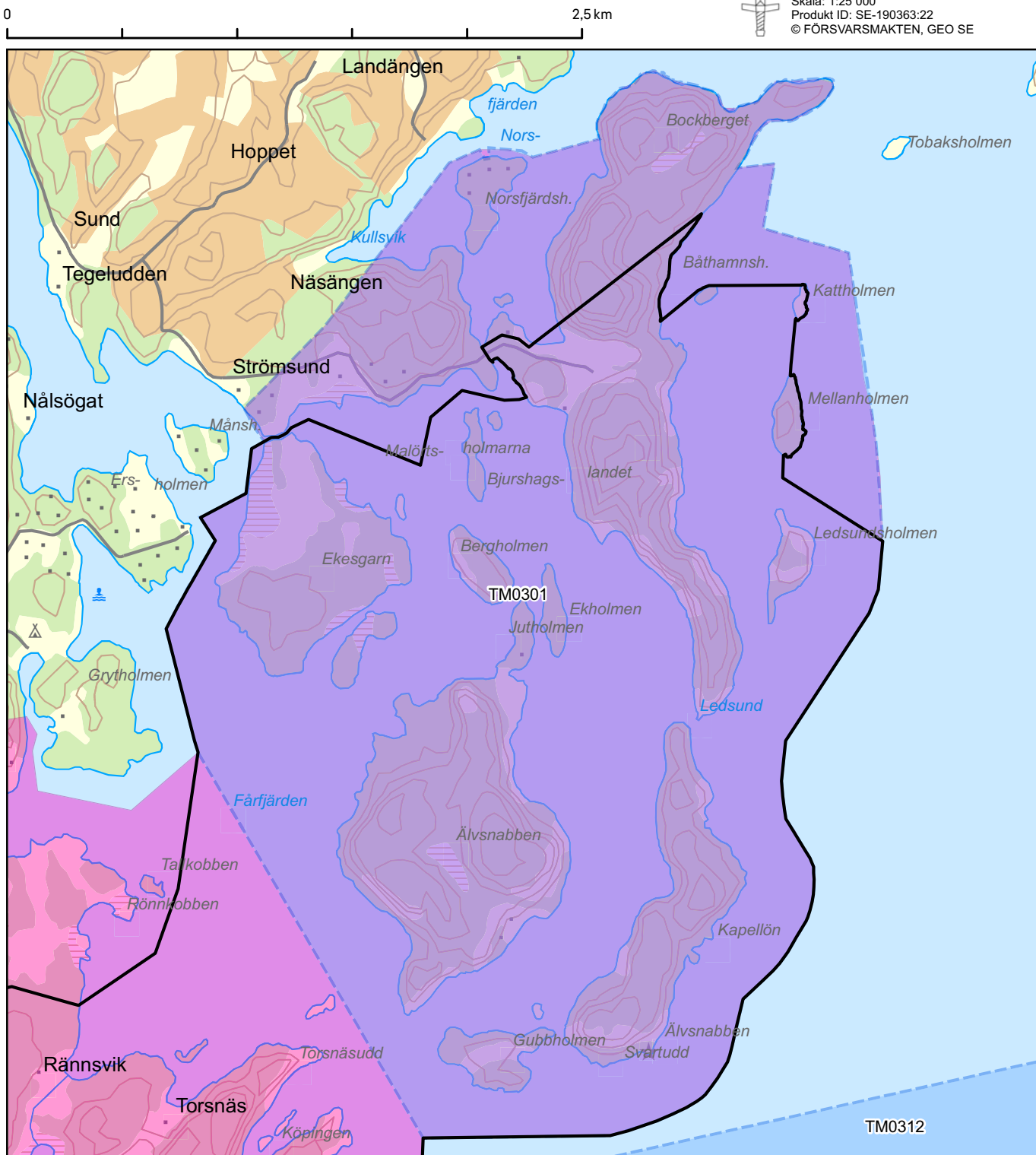
RIKSINTRESSE I HAVET FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL, SJÖÖVNINGSOMRÅDE BJURSHAGA (ÄLVSNABBEN) - TM0301

Län: Stockholm

För mer information om riksintresset samt tillhörande påverkansområden, se värdebeskrivningarna samt www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarets stödcentral
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (©Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödcentral
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:25 000
Produkt ID: SE-190363:22
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

- Riksintresse på land
- Riksintresse i havet (sjöövningsområde)

Påverkansområden

- Påverkansområde för buller eller annan risk

RIKSINTRESSE I HAVET FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL, SJÖÖVNINGSOMRÅDE ÅDFJÄRDEN - TM0311

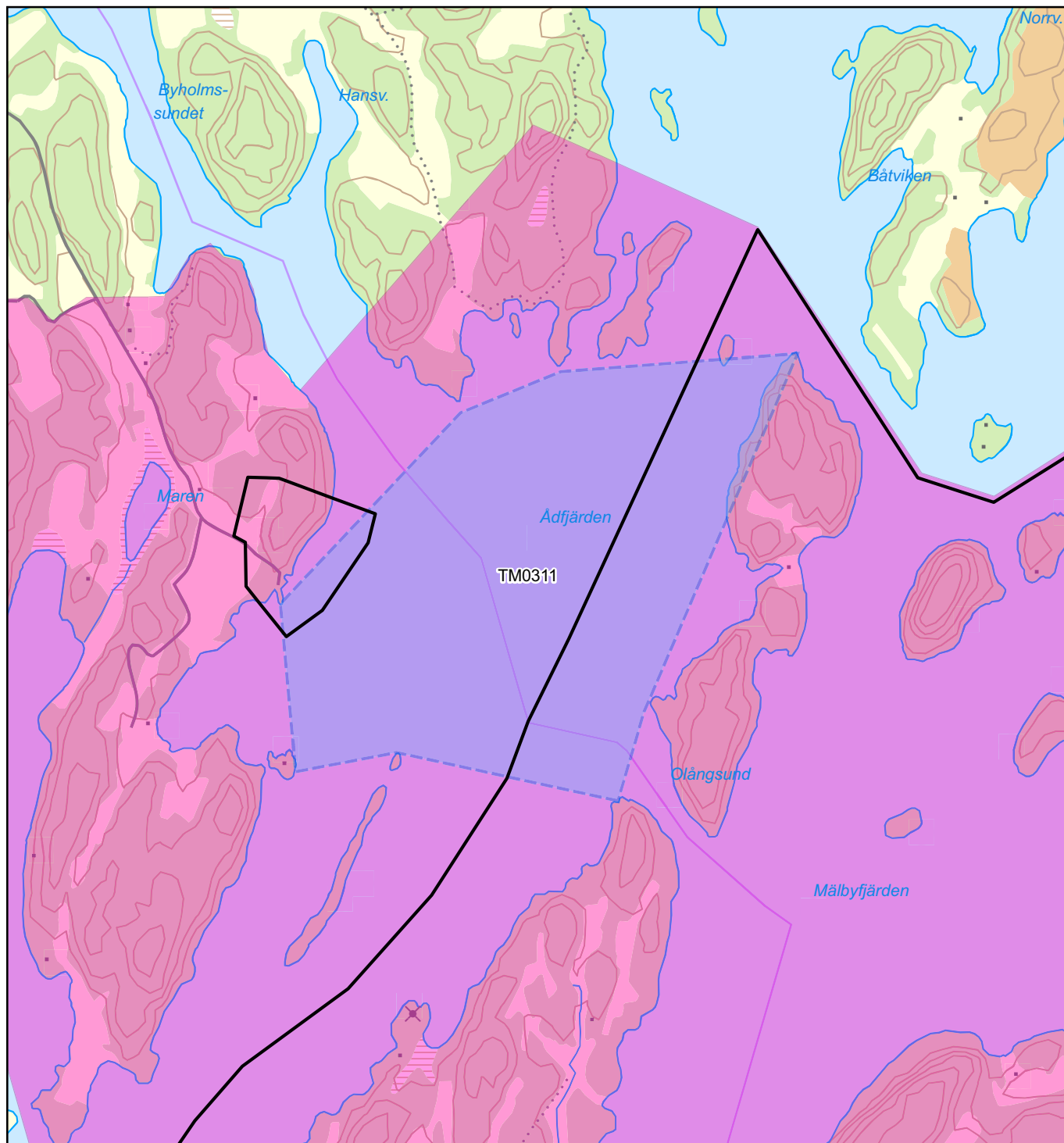
Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

0 2,5 km

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (@Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:25 000
Produkt ID: SE-190363:23
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

- Riksintresse på land
- Riksintresse i havet (sjöövningssområde)

Påverkansområden

- Påverkansområde för buller eller annan risk

RIKSINTRESSE I HAVET FÖR TOTALFÖRSVARETS MILITÄRA DEL, SJÖÖVNINGSOMRÅDE BALLRICKEN - TM0312

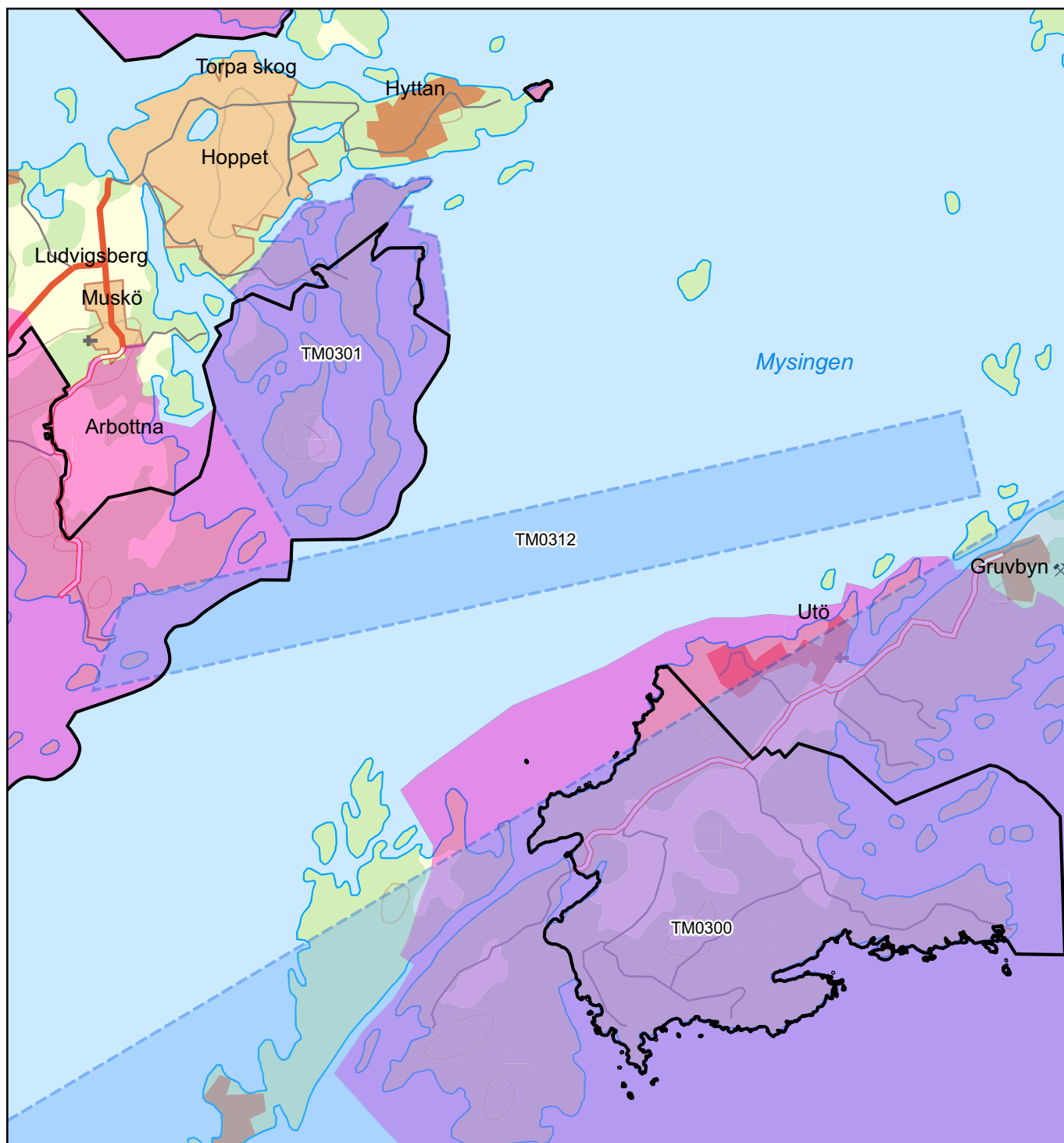
Län: Stockholm

För mer information om riksintresset
samt tillhörande påverkansområden,
se värdebeskrivningarna samt
www.forsvarsmakten.se

Producerad av Försvarets stödenhet
geografisk information (Geo SE)
Bakgrundskarta:
Topografiska webbkartan (@Lantmäteriet)
Överlagrad information: Försvarets stödenhet
Kartprojektion: SWEREF99 TM
Skala: 1:75 000
Produkt ID: SE-190363:24
© FÖRSVARSMAKTEN, GEO SE

0 5 km

Öppna riksintressen 3 kap 9§ 2:a stycket MB

- Riksintresse på land
- Riksintresse i havet (sjöövningsområde)

Påverkansområden

- Påverkansområde för buller eller annan risk

BEGREPPSFÖRKLARINGAR

Beteckningar på kartan

MSA-område	Ett område kring en militär flygplats där höga objekt kan påverka flygplatsens MSA (Minimum Safe Altitude).
Område av betydelse	Mark och vattenområden som har betydelse för totalförsvarets militära del.
Påverkansområde för buller eller annan risk	Ett område utanför riksintresseområdet för ett öppet redovisat riksintresse, inom vilket en verksamhet eller åtgärd riskerar att påverka funktionen, tillträdet till eller möjligheten att utnyttja riksintresset. Det illustrerar även område där den verksamhet som bedrivs inom riksintresset kan påverka omgivningen.
Påverkansområde övrigt	Ett område utanför riksintresseområdet för ett riksintresse vilket omfattas av sekretess, inom vilket en verksamhet eller åtgärd riskerar att påverka funktionen, tillträdet till eller möjligheten att utnyttja riksintresset. Det illustrerar även område där den verksamhet som bedrivs inom riksintresset kan påverka omgivningen.
Påverkansområde område med skärskilt behov av hinderfrihet	Ett definierat avgränsat område utanför riksintresseområdet för ett öppet redovisat riksintresse inom vilket höga objekt riskerar att påverka funktionen eller möjligheten att nyttja riksintresset .
Påverkansområde stoppområde för höga objekt	Ett definierat avgränsat område där Försvarsmakten ej tillstyrker uppförande av vindkraftverk och har en mycket restriktiv hållning till andra höga objekt, eftersom dessa bedöms medföra påtaglig skada på riksintresset.
Påverkansområde stoppområde för vindkraftverk	Ett definierat avgränsat område kring väderradarstationer där vindkraftverk, och i viss mån master och höga objekt efter analys, inte tillstyrks, eftersom dessa bedöms medföra påtaglig skada på riksintresset.
Riksintresse	Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets militära del.

Övriga beteckningar

dBAI	Kan även skrivas dB(A) Imp samt dBA,I och används för att beskriva buller vid skjutning med finkalibrig ammunition. De riktvärden som tillämpas finns angivna i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från skjutbanor, NFS 2005:15. Riktvärden är angivna som maximala ljudnivåer i dBA frifältsvärde (tidsvägning Impuls, dBA,I), vilket innebär att vid en byggnad tas inte hänsyn till reflexer från den egna byggnaden. Angivna riktvärden för finkalibriga vapen anger maximal ljudnivå med tidsvägning 35 millisekunder.
dBC, Lx	Kan även skrivas dB(C)Lx, dBC,Lx, dB(C)Lx samt (dB)Lcx och används för att beskriva buller vid skjutning med grovkalibriga vapen. C-vägd ljudtrycksnivå används här som riktvärde, vilket innebär att större hänsyn tas till den lågfrekventa delen av ljudet

	jämfört med A-vägd ljudnivå. C-vägd ljudtrycksnivå är medelvärdesbildad eller mätt över en sekund. Angivna riktvärden anger maximal ljudnivå med tidsvägning motsvarande "slow", dvs. mätningen görs under 1 sekund.
Hinderfri yta	Hinderfria ytor av olika sort krävs vid flygplatser för att garantera säker in- och utflygning. Exempel på hinderfria ytor är in- och utflygningsyta enligt International civil aviation organisation (ICAO), stoppområde för vindkraftverk och höga objekt (militär yta) samt MSA-yta med start från dimensionerande tröskelhöjd.
Flottiljflygplats	Militär flygplats där fasta förband är baserade.
Flyghinder/Höga objekt	Luftfartslagen definierar vad som är flyghinder. Utanför sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd på över 20 meter definierade som höga objekt. Inom sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd över 45 meter definierade som höga objekt. Före detta luftfartsverket numera LFV definierar sammanhållen bebyggelse utifrån Lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000 där tätorter anges i gult på kartan.
LA max	Kan även skrivas L _{Amax} samt L_{Amax} . Buller från flygverksamhet redovisas genom den genomsnittliga maximala ljudnivån LA max. Vid tillståndsprövningar redovisas resulterande maximala ljudnivåer LA max 70, 80 och 90 dB(A) för start och landning för några ut- och inflygningar för den militära flygverksamheten med flygplan och helikoptrar.
LFV	Före detta myndigheten Luftfartsverket, numera statligt bolag.
MB	Miljöbalken
MSA	Minimum Sector Altitude (civil definition) eller Minimum Safe Altitude (militär definition). Den lägsta tröskelhöjd som är rekommenderad för att in- och utflygning till en flygplats ska vara säker. Den i plansammanhang dimensionerande höjden för MSA utgörs av det högsta flyghindret i berörd sektor. Tröskelhöjden beräknas genom att man tar det högsta objektets höjd i meter över havet och adderar 300 meter. Det utrymme som uppstår utgör luftfartens säkerhetsmarginal vid visuell inflygning med genomgång av moln. Militär MSA-yta är området inom en radie av 46 km från flygplatsens ARP (banornas mittpunkt).
Miljöprövning	Tillståndsprocess för miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken
NRL	Naturreisurslagen
OSL	Offentlighets- och sekretesslag
PBL	Plan- och bygglagen
Störningskänslig bebyggelse	Sådan bebyggelse som normalt anses påverkas av buller, så som bostäder, skolor/ andra utbildningslokaler och vårdlokaler.
Skjutfält	Område där skarpskjutning tillåts från flera platser. Omfattas normalt av miljötillstånd.
Övningsområde/-fält	Område där övning och manöver kan genomföras med lös ammunition. Kan inrymma skjutbanor. Omfattas normalt inte av miljötillstånd.
Övningsflygplats	Militär flygplats för övningar, insatser och krigsuppgifter där förband kan baseras.

